

Badanie potrzeb informacyjnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej województwa podlaskiego

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wykonawca badania:

ul. Żeromskiego 2/2
10-351 Olsztyn
www.generalprojekt.pl

Redakcja naukowa:

Monika Jaroszevska
Joanna Tomczyk

Zespół autorski:

dr Lidia Domańska
Aneta Sieklicka
Milena Opęchowska
Izabela Bednarczyk

Recenzent

dr Marek Szturo

Copyright by Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Białystok 2010

Badanie zostało przeprowadzone w ramach projektu:
Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej

Współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Priorytetu VII Promocja Integracji Społecznej, Działania 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

www.up.podlasie.pl

Spis treści

Wprowadzenie.....	4
Wykaz istniejących Opracowań i publikacji dotyczących problematyki społecznej.....	5
Weryfikacja potrzeb informacyjnych podmiotów działających w obszarze polityki społecznej województwa podlaskiego pod kątem istniejących opracowań i zrealizowanych badań	10
Metodologia badania	17
4.1. Cele badania	18
4.2. Sposób dotarcia do respondenta	18
4.3. Trudności w realizacji badania	20
Główne wyniki badania ankietowego	21
5.1. Grupy społeczne i ich problemy w pracy badanych instytucji	21
5.2. Ocena dostępnych informacji	26
5.3. Identyfikacja trudności w dostępie do informacji	29
5.4. Informacja oraz luki informacyjne w badanych instytucjach	34
5.5. Istniejące od dawna niezdiagnozowane problemy społeczne	41
5.6. Niezdiagnozowane nowe problemy społeczne	42
5.6. Problemy społeczne wymagające cyklicznej aktualizacji danych	44
5.7. Problemy społeczne wymagające najpilniejszego rozpoznania	45
5.8. Preferowane formy prezentacji danych	46
5.9. Współpraca z innymi instytucjami	47
Podsumowanie	49
Główne wyniki zoniskowanych wywiadów grupowych.....	52
Projekt programu badawczego	57
Załączniki.....	64

WPROWADZENIE

Wykluczenie społeczne jednostek i grup jest jednym z najważniejszych problemów społecznych, który dotyka zarówno cały kraj jak i województwo podlaskie. Głównym sposobem na poprawę sytuacji grup wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem jest integracja społeczna i zawodowa. Brak aktualnej i rzetelnej wiedzy, niedostateczne rozwiązywanie problemów społecznych oraz niewystarczające zdiagnozowanie przyczyn i mechanizmów ich powstawania utrudnia podejmowanie działań na rzecz integracji zawodowo-społecznej, powoduje małą skuteczność działań, a w konsekwencji przyczynia się do nieefektywnego wykorzystywania środków publicznych.

Projekt systemowy „Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej” jest odpowiedzią na niewystarczające rozpoznanie problemów społecznych w województwie podlaskim. Głównym celem projektu jest zaspokojenie potrzeb informacyjnych przynajmniej 40 podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej w województwie podlaskim: instytucji pomocy i integracji społecznej oraz ich partnerów społecznych i gospodarczych poprzez prowadzenie, publikowanie i upowszechnianie badań i analiz z zakresu polityki społecznej do dnia 31.12.2013 r. Identyfikacja potrzeb informacyjnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej ma na celu określenie deficytów informacyjnych oraz określenie zapotrzebowania na informację. **„Badanie potrzeb informacyjnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej województwa podlaskiego”** miało na celu realizację niniejszego zadania.

Celami szczegółowymi badania było:

- uzyskanie informacji na temat braków informacyjnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- zidentyfikowanie i stworzenie wykazu już istniejących opracowań i publikacji dotyczących polityki społecznej,
- weryfikacja potrzeb informacyjnych podmiotów działających w obszarze polityki społecznej województwa podlaskiego pod kątem już istniejących opracowań i zrealizowanych badań,
- opracowanie projektu programu badawczego uwzględniającego:
 - obszary rekomendowane do objęcia badaniami i analizami,
 - metodologię badawczą dostosowaną do specyfiki każdego rodzaju badań i analiz,
 - określenie podmiotów będących odbiorcami wyników badań,
 - określenie rodzajów informacji dla zainteresowanych podmiotów.

WYKAZ ISTNIEJĄCYCH OPRACOWAŃ I PUBLIKACJI DOTYCZĄCYCH PROBLEMATYKI SPOŁECZNEJ

Strategie

- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020;
- Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013 (dla kraju);
- Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej na lata 2006-2013 (dot. woj. podlaskiego);
- Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej na lata 2010-2018 (dot. woj. podlaskiego);
- Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych dla poszczególnych powiatów:
 1. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Augustowskiego na lata 2006-2016”;
 2. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Białostockiego na lata 2011-2020”;
 3. „Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2006-2012” – powiat bielski;
 4. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2007-2016”;
 5. „Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Hajnowskim”;
 6. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kolneńskim na lata 2006-2015”;
 7. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łomżyńskim na lata 2006-2015”;
 8. „Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych” – powiat moniecki;
 9. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sejneńskim na lata 2007-2013”;
 10. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Siemiatyckim na lata 2004-2010”;
 11. „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sokólskim na lata 2006-2013”;
 12. „Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Suwalskiego na lata 2007-2013”;
 13. „Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007-2016” - powiat wysokomazowiecki;
 14. „Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zambrowskim w latach 2005-2010”;
 15. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Łomży na lata 2007-2015”;
 16. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Suwałki na lata 2006-2015”;

17. „Miejska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Białegostoku na lata 2005-2010”;

→ „Krajowa Strategia Zatrudnienia na lata 2007-2013”;

→ „Podlaska Strategia Zatrudnienia do 2015 r.”.

Opracowania

→ „Identyfikacja potrzeb informacyjnych z obszaru polityki społecznej w województwie podlaskim” – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej „Obserwatorium Integracji Społecznej” (Białystok 2009);

→ „Diagnoza społeczna 2009. Warunki i jakość życia Polaków” – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (Warszawa 2009);

→ „Diagnoza społeczna 2009. Rynek pracy i wykluczenie społeczne w kontekście percepcji Polaków” – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (Warszawa 2009);

→ „Diagnoza postaw młodzieży województwa podlaskiego wobec odmienności kulturowej” – Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (Białystok 2009);

→ opracowania dotyczące osób niepełnosprawnych:

↳ „Program na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych w województwie podlaskim na lata 2009-2013” – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (Białystok 2008);

↳ dane statystyczne urzędów pracy dotyczące niepełnosprawnych osób bezrobotnych

↳ badania i analizy opracowywane przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych:

▪ „Zadowolenie osób niepełnosprawnych z pracy” (wrzesień 2010);

▪ „Badania wpływu kierunku i poziomu wykształcenia na aktywność zawodową osób niepełnosprawnych” (2009);

▪ „Zakłady Aktywności Zawodowej” (marzec 2009);

↳ „Raport o stanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych” - Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych (Warszawa 2010);

↳ „Niepełnosprawni na lokalnym rynku pracy” – Centrum Kształcenia Ustawicznego (Białystok 2009);

→ opracowania dotyczące ubóstwa:

↳ „Wielowymiarowa analiza poziomu ubóstwa w województwie podlaskim” – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej „Obserwatorium Integracji Społecznej” (Białystok 2010);

- ↳ „Ubóstwo w Polsce. Zasięg ubóstwa w Polsce w 2009 r. na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych” - Główny Urząd Statystyczny (Warszawa 2010);
 - ↳ „Ubóstwo w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej w świetle Europejskiego Badania Dochodów i Warunków Życia – EU-SILC 2008” – Główny Urząd Statystyczny (Warszawa 2010);
 - ↳ Ubóstwo wśród dzieci w Polsce na tle innych państw Unii Europejskiej w świetle raportu Grupy Wskaźnikowej Komitetu ds. Zabezpieczenia Społecznego (SPC) - Departament Analiz Ekonomicznych i Prognoz przy współdziałaniu Departamentu Świadczeń Rodzinnych (Warszawa 2008);
 - ↳ „Ekonomiczne i społeczne aspekty ubóstwa w województwie podlaskim” – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku (Białystok 2007).
- opracowania dotyczące osób uzależnionych od środków odurzających (w tym alkoholu i narkotyków):
- ↳ „Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie podlaskim na lata 2009-2013” – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej „Obserwatorium Integracji Społecznej” (Białystok 2008);
 - ↳ „Program przeciwdziałania narkomanii w województwie podlaskim na lata 2009-2013” – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej „Obserwatorium Integracji Społecznej” (Białystok 2008);
 - ↳ „Postawy wobec alkoholu” – CBOS (Warszawa 2010);
 - ↳ „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną – raport z ogólnopolskich badań ankietowych” – Instytut Psychiatrii i Neurologii (Warszawa 2007);
 - ↳ „Raport na temat narkomanii – województwo podlaskie” (Białystok 2008);
- opracowania dotyczące bezrobocia i sytuacji na rynku pracy
- ↳ informacje będą w zasobach Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku;
 - bieżące raporty i analizy dotyczące sytuacji na regionalnym rynku pracy („Informacje o rynku pracy”, „Podlaski rynek pracy- informator miesięczny”, „Sytuacja na rynku pracy w województwie podlaskim”, „Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych”, analizy i opracowania tematyczne oraz badania związane z rynkiem pracy);
 - ↳ badania realizowane w ramach projektu „Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych”:
 - „Podlaska Mapa Zawodów i Kwalifikacji” (Białystok 2010);
 - „Startery Podlaskiej Gospodarki” (Białystok 2010);
 - „Analiza Kluczowych Sektorów Województwa Podlaskiego” (Białystok 2010);

- ↳ badania realizowane w ramach projektu „Białostockie Obserwatorium Szkolnictwa Zawodowego i Rynku Pracy”:
 - „Postawy i opinie uczniów białostockich szkół zawodowych wobec zawodu, edukacji zawodowej i przyszłości zawodowej” (Warszawa 2009);
 - ↳ „Sytuacja na rynku pracy osób młodych w 2009 roku” – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (2009);
 - ↳ „Sprawowanie opieki oraz inne uwarunkowania podnoszenia aktywności zawodowej osób w starszym wieku produkcyjnym” – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (2008);
 - ↳ „Dezaktywizacja osób w wieku okołoemerytalnym” – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (2008);
 - ↳ „Rynki pracy na obszarach popegeerowskich” – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (2008);
 - ↳ „Stan i struktura rejestrowanego bezrobocia na wsi w 2009 roku” – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (2009);
 - ↳ „Osoby powyżej 50 roku życia na rynku pracy w 2009 roku” – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (2009);
 - ↳ „Bezrobocie i bezrobotni w badaniach opinii społecznej” – CBOS (Warszawa 2009);
- opracowania dotyczące polityki prorodzinnej
- ↳ „Program w zakresie pomocy społecznej i polityki prorodzinnej w województwie podlaskim na lata 2009-2013” – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (Białystok 2008);
- opracowania dotyczące osób przewlekle chorych
- ↳ „Informacja o HIV/AIDS w województwie podlaskim” – Podlaski Urząd Wojewódzki (Białystok 2010);

Literatura przedmiotu

- „Polityka społeczna. Podręcznik akademicki”, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2009;
- red. R. Gabryszak i D. Magierka „Wprowadzenie do polityki społecznej”, Warszawa 2009;
- red. nauk. M. Thorz, „W kierunku sprawnego państwa : publiczno-prawne instrumenty kształtowania polityki społecznej i gospodarczej”, Częstochowa 2008;
- red. nauk. A. Drażek, „O wybranych problemach społecznych i bezpieczeństwie socjalnym: między teorią a praktyką”, Białystok 2009;

- Bonisławska E., „Wielodzietność we współczesnych rodzinach polskich”, Poznań 2010;
- Gray D., „Adopcja i przywiązanie : praktyczny poradnik dla rodziców”, Gdańsk 2010;
- Wąsiński A., „Dziecko, rodzice, adopcja : ontologiczne i psychospołeczne aspekty rodzinnych form opieki zastępczej”, Kraków 2006;
- red. Żarczyńska - Hyla J., „Rodzinne uwarunkowania rozwoju dzieci z problemami edukacyjnymi”, Opole 2008;
- Mazur J., „Przemoc w rodzinie: teoria i rzeczywistość”, Warszawa 2002;
- Woydyłło E., „Rak duszy : o alkoholizmie”, Kraków 2009;
- red. Iwona Niewiadomska, Marta Sikorska-Głodowicz, „Uzależniania. Fakty i mity. Alkohol”, Lublin 2004;
- Woronowicz B., „Uzależnienia : geneza, terapia, powrót do zdrowia”, Poznań 2009;
- Chocholska P., „Uzależnienie od komputera i internetu u dzieci i młodzieży”, Warszawa 2009;
- red. nauk. M. Jędrzejko, „Narkomania : zjawisko, zagrożenia”, Warszawa 2008;
- Radziukiewicz M., „Zasięg ubóstwa w Polsce”, Warszawa 2007;
- Barnes C. „Niepełnosprawność”, Warszawa 2008;
- Speck O., „Niepełnosprawni w społeczeństwie : podstawy ortopedagogiki”, Gdańsk 2005;
- Kwaśniewska G, Wojnarska A., „Aktualne problemy wsparcia społecznego osób niepełnosprawnych”, 2006;
- red. Jan Mazur, „Bezdomność : szkice z socjologii, polityki społecznej i katolickiej nauki społecznej”, Lublin 2006;
- Kwiatkowski E., „Bezrobocie”, Warszawa 2007;
- pod red. A. Duracz-Walczak, „Bezrobocie jako problem bezdomnych polskich”, Warszawa 2007;

**WERYFIKACJA POTRZEB INFORMACYJNYCH PODMIOTÓW DZIAŁAJĄCYCH W OBSZARZE POLITYKI
SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO POD KĄTEM ISTNIEJĄCYCH OPRACOWAŃ
I ZREALIZOWANYCH BADAŃ**

Jednym z najważniejszych dokumentów dla województwa podlaskiego, jest opracowana „Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej na lata 2010-2018” (Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Białystok 2010), której misją jest:

**„Zintegrowane i aktywne społeczeństwo Podlasia,
wykorzystujące swój potencjał w kształtowaniu wysokiej jakości życia,
z zapewnieniem mieszkańcom regionu możliwości
wypełniania ról społecznych i równego dostępu
do wszelkich zasobów, praw, dóbr i usług”.**

Przeprowadzona analiza zebranych danych, wniosków i doświadczeń przedstawicieli Zespołu przygotowującego niniejszy dokument, pozwoliła na opracowanie katalogu zidentyfikowanych problemów i potrzeb społecznych regionu.

Obszar I	Zaspokajanie potrzeb rodzin podlaskich	wynika z problemu ograniczonego dostępu rodzin do usług i zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych w zakresie mieszkalnictwa, kultury i edukacji
Obszar II	Wypełnianie funkcji rodzin (rodziny z osobami zależnymi, bezpieczeństwo)	wynika z trudności rodzin podlaskich w radzeniu sobie z sytuacjami rozwojowymi
Obszar III	Profilaktyka oraz oferta leczenia w systemie ochrony zdrowia	wynika z problemu niewłaściwych zachowań zdrowotnych mieszkańców
Obszar IV	Wzrost zatrudnienia i mobilności zawodowej	wynika z problemu wykluczenia osób i grup społecznych z rynku pracy
Obszar V	Efektywna pomoc społeczna	wynika z problemu zagrożenia wykluczeniem osób i grup najsłabszych
Obszar VI	Kapitał społeczny	wynika z niedostatecznego rozwoju kapitału społecznego i integracji społecznej

Strategie dotyczące rozwiązywania problemów społecznych opracowywane są również w skali powiatu.

Powiat	Obszary problemowe
augustowski	<ul style="list-style-type: none"> - kształtowanie świadomości w sferze pomocy społecznej, - bezrobocie, - ubóstwo, - niepełnosprawność i problemy osób starszych, - rodzina dysfunkcyjna, - system opieki nad dzieckiem, - patologie społeczne, - uzależnienia, - przestępczość, - marginalizacja grup społecznych, - bezdomność, - współpraca z organizacjami pozarządowymi.
białostocki	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój rynku pracy i zasobów ludzkich w powiecie, - wyrównywanie szans edukacyjnych i kulturalnych, - wzmacnianie rozwiązań służących harmonijnemu funkcjonowaniu rodzin, - tworzenie warunków do przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których osoby niepełnosprawne i wymagające opieki nie mogą pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia oraz zapewnienie odpowiedniego wsparcia.
bielski	<ul style="list-style-type: none"> - bezrobocie, - bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstw domowych, - niepełnosprawność, - ubóstwo, - uzależnienia, - bezdomność, - przemoc wśród dzieci i dorosłych, - trudności adaptacyjne osób opuszczających różnego typu placówki oraz zakłady karne, - trudności w integracji grup społecznych kombatanów, repatriantów, osób represjonowanych oraz uchodźców.
grajewski	<ul style="list-style-type: none"> - pomoc dziecku i rodzinie, - uzależnienia, - starość, - przestępczość nieletnich, - bezdomność, - bezrobocie, - niepełnosprawność.
hajnowski	<ul style="list-style-type: none"> - promocja zatrudnienia i aktywizacja lokalnego rynku pracy, - doskonalenie systemu opieki nad rodziną i dzieckiem, - zbudowanie systemu działań wspomagających funkcjonowanie rodzin w sytuacji kryzysowej, - rozwijanie usług i systemu wsparcia dla osób starszych (w tym modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej), - wspieranie osób niepełnosprawnych – poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez wyrównywanie szans w dostępie do edukacji, pracy, szerokiej oferty usług i świadczeń, - wypracowanie modelu wspólnego działania i form współpracy lokalnych instytucji i organizacji pozarządowych działających w sferze pomocy społecznej, w tym osobom uzależnionym i ich rodzinom.

Powiat	Obszary problemowe
kolneński	<ul style="list-style-type: none"> - promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy, - zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy społecznej zapewniającego profilaktykę i pomoc jednostce, rodzinie oraz niewydolnym środowiskom, - doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza naturalnym środowiskiem rodzinnym oraz pomoc dzieciom objętym zastępczymi formami wychowania w przystosowaniu się do samodzielnego życia, - poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez intensyfikację działań na ich rzecz, - wypracowanie modelu wspólnego oddziaływania i form współpracy lokalnych instytucji i organizacji pomagającym osobom uzależnionym i ich rodzinom, - ograniczanie używania alkoholu i narkotyków oraz związanych z tym problemów, - zwiększenie aktywności życiowej ludzi starszych poprzez pomoc w łagodzeniu trudności wynikających z wieku i stworzenie możliwości uczestnictwa w życiu społecznym, - stworzenie i zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi warunków do udziału w różnych formach życia społecznego. - ograniczenie przestępczości pospolitej oraz zapobieganie niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży, - zintegrowanie działań samorządów lokalnych oraz organizacji pozarządowych w zakresie pomocy społecznej.
łomżyński	<ul style="list-style-type: none"> - opieka nad dzieckiem i rodziną, - wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych, - przeciwdziałanie patologiom społecznym wewnątrz rodziny, - poprawa oferty świadczonych usług dla osób starszych, - umożliwienie osobom z zaburzeniami psychicznymi pełnego udziału w życiu społecznym, - współpraca z organizacjami pozarządowymi.
moniecki	<ul style="list-style-type: none"> - ubóstwo, - sieroctwo, - bezdomność, - potrzeby ochrony macierzyństwa, - bezrobocie, - niepełnosprawność, - długotrwała choroba, - bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych, - alkoholizm.
sejneński	<ul style="list-style-type: none"> - długotrwałe bezrobocie, - kryzys rodziny, - działania na rzecz osób niepełnosprawnych, - problem alkoholizmu i uzależnień, - marginalizacja grup społecznych, - kształtowanie świadomości społeczności lokalnych w sferze pomocy społecznej.
siemiatycki	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa sytuacji życiowej mieszkańców powiatu, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> → pomoc rodzinom w sytuacji kryzysu, → wspieranie integracji osób niepełnosprawnych.

Powiat	Obszary problemowe
sokólski	<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie osobom niepełnosprawnym warunków do samodzielnego pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, - stworzenie sprawnego systemu pomocy społecznej pomagającego osobom i rodzinom przezwyciężyć trudności życiowe, których nie są w stanie pokonać samodzielnie.
suwalski	<ul style="list-style-type: none"> - diagnoza rynku pracy na terenie działania PUP w Suwałkach, - aktywizacja zawodowa bezrobotnych, - wspieranie integracji zawodowej i społecznej niepełnosprawnych osób bezrobotnych i poszukujących pracy, - propagowanie i wspieranie kształcenia, - rozwój przedsiębiorczości.
wysoko - mazowiecki	<ul style="list-style-type: none"> - promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy, - zabezpieczenie potrzeb socjalnych poprzez tworzenie sprawnego systemu opieki i świadczeń, - sprawny system przeciwdziałania marginalizacji, zapobieganie patologiom i uzależnieniom, - sprawny system wspierania rodziny oraz kompleksowa pomoc w sytuacjach kryzysowych, - sprawny system współpracy jednostek pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, Sądu Rejonowego i lokalnej społeczności w realizacji zadań polityki społecznej.
zambrowski	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie przedsiębiorczości, - kształtowanie umiejętności skutecznego ulokowania się na rynku pracy osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem, - zapobieganie bezrobociu długofalowemu i ludzi młodych, - wspieranie osób niepełnosprawnych na rynku pracy, - rozwój i modernizacja instytucji rynku pracy.
m. Białystok	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa jakości życia mieszkańców, - przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, zapobieganie rozwojowi patologii, - wzmacnianie potencjału społeczności miasta, jego instytucji i zasobów, - rozwijanie potrzeb aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym - społeczeństwo obywatelskie, partycypacja społeczna.
m. Suwałki	<ul style="list-style-type: none"> - promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy, - budowanie systemu działań wspomagających funkcjonowanie rodzin z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, - budowanie lokalnego systemu pomocy dziecku i rodzinie, - rozwój i modernizacja infrastruktury socjalnej, - przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz integracja ze społeczeństwem osób niepełnosprawnych, - promocja, wzmacnianie i profilaktyka zdrowia lokalnej społeczności.
m. Łomża	<ul style="list-style-type: none"> - utworzenie zintegrowanego i dynamicznego systemu pomocy efektywnie wspierającego rodzinę, - stworzenie warunków dla godnego funkcjonowania w społeczeństwie osób niepełnosprawnych i starszych, - organizacja działań wspomagających osoby zagrożone uzależnieniami oraz osoby uzależnione i ich rodziny, - zorganizowanie kompleksowych działań na rzecz dzieci, osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, - wspieranie rozwoju zawodowego osób uczestniczących w rozwiązywaniu problemów społecznych w ramach społeczeństwa informacyjnego.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku, w ramach którego działa projekt systemowy „Obserwatorium Integracji Społecznej”, również przeprowadził w 2009 r. badanie potrzeb informacyjnych wśród instytucji działających w obszarze polityki społecznej.

Z niniejszego badania wynika, iż OIS powinno realizować działania zmierzające do zaspokojenia braków informacyjnych w następujących obszarach tematycznych:

1. wielowymiarowa analiza warunków funkcjonowania rodziny,
2. problemy dzieci i młodzieży w kontekście wykluczenia społecznego,
3. kompleksowa diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych,
4. wielowymiarowa analiza przemocy,
5. bezrobocie i wykluczenie z rynku pracy,
6. przyczyny i skutki uzależnień.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku opracował „Podlaską Strategię Zatrudnienia do 2015r.”, w której za główne cele uznano następujące działania:

- wzrost zatrudnienia,
- rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności na rzecz zatrudnienia,
- wyrównywanie szans i przeciwdziałanie dyskryminacji w dostępie do pracy i edukacji,
- podniesienie jakości kształcenia i wyposażenia szkół zawodowych,
- rozwój lokalnego partnerstwa i dialogu społecznego na rzecz rynku pracy,
- tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich,
- zwiększenie efektywności i jakości obsługi rynku pracy.

W 2008 r. przy Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Krakowie rozpoczęło działalność „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej”. Jest to projekt systemowy, który ma za zadanie zapewnienie dostępu do informacji ważnych z punktu widzenia prowadzenia polityki społecznej w województwie małopolskim. Doświadczenia niniejszego Obserwatorium posłużyć mogą za przykład działalności Podlaskiego Obserwatorium Polityki Społecznej.

W ramach Małopolskiego Obserwatorium również zostało przeprowadzone badanie potrzeb informacyjnych podmiotów działających w obszarze polityki społecznej, z którego wynikało iż, obszarami badawczymi, które powinno wymagać pilnego zdiagnozowania są:

- rodzina,
- dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym,
- niepełnosprawność,
- osoby starsze,
- przemoc,
- ubóstwo,
- bezrobocie i wykluczenie z rynku pracy,
- uzależnienia,

Badanie potrzeb informacyjnych zakończyło się warsztatami eksperckimi, na których ustalono priorytetowe obszary badawcze:

- przemoc w rodzinie,
- problem ubóstwa,
- losy wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- niepełnosprawni,
- sytuacja osób starszych,
- rodziny zastępcze i sytuacja dzieci w tych rodzinach.

Powyższa analiza wykazała, jakie są najważniejsze cele, które powinny być realizowane przez podmioty działające w obszarze polityki społecznej. Zarówno Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej na lata 2010-2018, jak i strategię rozwiązywania problemów społecznych poszczególnych powiatów regionu, wykazują pewną spójność. Potwierdza to badanie potrzeb informacyjnych instytucji działających w obszarze polityki społecznej przeprowadzone w 2009 r. przez OIS.

Wyznaczone przez podmioty polityki społecznej cele priorytetowe wskazują na te obszary problemowe, które wymagają największej uwagi, a tym samym dogłębnej diagnozy – analiza powyżej wskazanych dokumentów pozwala na wyodrębnienie czterech podstawowych obszarów problemowych:

Trzy wskazane obszary badawcze, które wymagają dogłębnego zdiagnozowania – rodzina, bezrobocie, ubóstwo – łączą się ze sobą. Działania zmierzające do poprawy bytu rodzin czy przeciwdziałania ich dysfunkcjonalności wiążą się bezpośrednio z m.in. ubóstwem, które jest wynikiem bezrobocia. Natomiast niepełnosprawność wiąże się zarówno z trzema w/w obszarami, jak i z wieloma innymi problemami, jakie dotyczą osoby niepełnosprawne.

Podane wyżej obszary tematyczne, które powinny zostać poddane dogłębnej diagnozie, wymagają uszczegółowienia.

1. RODZINA – przeanalizowane dokumenty wskazują na różne cele, jakie powinny być realizowane odnośnie podlaskich rodzin – od kompleksowej pomocy rodzinom w momencie kryzysu, poprzez opiekę nad matką i dzieckiem, do działań zmierzających do powstrzymania różnego rodzaju patologii, jak np. przemoc w rodzinie.
2. BEZROBOCIE i UBÓSTWO – jest jednym z podstawowych problemów całego województwa podlaskiego, jak i kraju. Zjawisko to niewątpliwie jest najważniejszym czynnikiem, który

powoduje pozostałe problemy społeczne. Tak więc walka z bezrobociem jest podstawowym działaniem zmierzającym do poprawy bytu mieszkańców Podlasia, a tym samym zmniejszenia poziomu ubóstwa, które również jest jednym z najistotniejszych problemów regionu.

3. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ – osoby niepełnosprawne stanowią jedną z grup szczególnie narażonych na dyskryminację oraz wykluczenie ze społeczeństwa. Wsparcie osób niepełnosprawnych ma bardzo duże znaczenie w pokonywaniu ich trudności. Tworzenie warunków do przewyciężania trudnych sytuacji życiowych oraz wyrównywanie szans w dostępie do edukacji, pracy, szerokiej oferty usług i świadczeń są to główne założenia większości powiatowych strategii.

METODOLOGIA BADANIA

„Badanie potrzeb informacyjnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej województwa podlaskiego”, którego wyniki prezentuje niniejszy raport, miało charakter ilościowy oraz jakościowy. W celu zdiagnozowania luk informacyjnych oraz obszarów tematycznych, które powinny zostać objęte badaniami przez Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej zastosowany został wywiad pisemny, który zrealizowany był za pomocą techniki, jaką jest ankieta pocztowa. Wyniki badania ilościowego zostały podsumowane poprzez zogniskowany wywiad grupowy (FGI).

Kwestionariusz ankiety pocztowej został rozesłany do celowo dobranych podmiotów pomocy i integracji społecznej działających na terenie województwa podlaskiego (**N=394**):

- głównych jednostek pomocy społecznej:
 - ↳ 118 Ośrodków Pomocy Społecznej,
 - ↳ 14 Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie,
 - ↳ Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego (4 ankiety do: Dyrektora, Działu Polityki Społecznej, Działu Świadczeń Rodzinnych oraz Obserwatorium Integracji Społecznej),
 - ↳ Wydział Polityki Społecznej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego (4 ankiety do: Dyrektora, Oddziału Programów Pomocy Społecznej, Oddziału Służb Zatrudnienia oraz Oddziału Planowania i Analiz),
- podmiotów z obszaru trzeciego sektora (249 organizacji pozarządowych) oraz
- podmiotów ekonomii społecznej:
 - ↳ 4 spółdzielni socjalnych,
 - ↳ 1 Centrum Integracji Społecznej.

Respondenci do badania zostali dobrani spośród wskazywanych w definicji podmiotów pomocy i integracji społecznej stosowanej na użytek Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, według której do podmiotów pomocy i integracji społecznej zalicza się: *„Jednostki organizacyjne pomocy społecznej określone w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (DZ. U. z dnia 15 kwietnia 2004 r. z późn. zm.) oraz jednostki zatrudnienia socjalnego, organizacje pozarządowe działające w sferze pomocy i integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej i inne podmioty prowadzące działalność w sferze pomocy i integracji społecznej”*.

Wyniki badania ilościowego pozwoliły na wyłonienie ogólnych luk informacyjnych i obszernych szczegółowych katalogów problemów badawczych. Wymieniane przez respondentów tematy badawcze, zostały ocenione pod kątem użyteczności dla instytucji działających w obszarze polityki

społecznej na terenie województwa podlaskiego, poprzez przeprowadzone **zogniskowane wywiady grupowe** (FGI).

FGI zostały przeprowadzone podczas sześciu sesji, w których udział wzięli dobrani celowo przedstawiciele instytucji działających w obszarze polityki społecznej. Wśród uczestników byli zarówno reprezentanci instytucji sektora publicznego, jak i organizacji pozarządowych. Uczestników spotkań dobierano w ten sposób, aby reprezentowali oni różne regiony województwa podlaskiego i różne typy instytucji.

Wyjątkiem była ostatnia grupa – spotkanie podsumowujące, w której skład wchodził przedstawiciele instytucji regionalnych, których należało wyróżnić ze względu na specyfikę ich doświadczeń i oczekiwań informacyjnych.

4.1. Cele badania

Głównym celem badania ankietowego było zgromadzenie informacji będących punktem wyjścia dla dalszych prac badawczych i analitycznych prowadzonych przez Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej. Wyniki niniejszego badania pozwoliły na:

- wyłonienie obszarów tematycznych, które zostaną zrealizowane przez zespół Obserwatorium,
- ocenę istniejących źródeł pozyskiwania informacji,
- identyfikację trudności w dostępie do informacji,
- identyfikację problemów społecznych, w tym nowych, które są słabo rozpoznane i wymagają szczegółowej, pogłębionej i wielowymiarowej analizy,
- identyfikację problemów społecznych, w stosunku do których konieczne jest cykliczne zdobywanie informacji,
- określenie preferowanej formy dystrybucji informacji przez Obserwatorium.

4.2. Sposób dotarcia do respondenta

Kwestionariusz ankiety został rozesłany do 394 podmiotów pomocy i integracji społecznej na terenie województwa podlaskiego, w tym do:

- **głównych jednostek pomocy społecznej** – w tym celu została wykorzystana baza adresowa PCPR i OPS Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku sporządzona w oparciu o dane „Bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej 2010”,
- **podmiotów z obszaru trzeciego sektora** (organizacje pozarządowe) – w tym celu skorzystano z listy tego typu instytucji, która zamieszczona jest na stronie internetowej www.wrotapodlasia.pl,
- **podmiotów ekonomii społecznej** – według bazy danych, która zamieszczona jest na portalu organizacji pozarządowych - w województwie podlaskim funkcjonuje jedno Centrum Integracji Społecznej, natomiast nie występują w regionie takie instytucje jak zakłady aktywności

zawodowej. Dane zamieszczone na stronie Ogólnopolskiego Związku Rewizyjnego Spółdzielni Socjalnych wykazują, że w regionie zlokalizowane są 4 spółdzielnie socjalne.

Wybór ankiety rozsyłanej został podyktowany założeniem, iż w przypadku respondentów instytucjonalnych poziom zwrotów będzie bardzo wysoki. Przeświadczenie to wynikało ze specyfiki badania, którego tematyka była z założenia interesująca dla respondentów, gdyż dotyczyła problemów, z jakimi spotykają się w swojej pracy. Wykonawca uznał, iż w takiej sytuacji respondent będzie zmobilizowany do udzielenia odpowiedzi i odesłania ankiety pod wskazany adres. Niestety założenie to nie sprawdziło się, głównie w przypadku organizacji z obszaru trzeciego sektora oraz podmiotów ekonomii społecznej. Uzupełnienie ankiety przez jednostki organizacji pomocy społecznej także okazało się częściowe, mimo przypominającego e-maila oraz prośby skierowanej telefonicznie przez wykonawcę badania. Ogólny poziom zwrotów rozesyłanych ankiet wyniósł 49,2%.

W przypadku OPS poziom zwrotów wyniósł 89,8%, co oznacza, że otrzymano 106 wypełnionych ankiet. W przypadku PCPR odpowiedziało 12 jednostek (85,7%). Najniższy poziom zwrotu uzyskano od podmiotów z obszaru trzeciego sektora (30,5% - 76 wypełnionych ankiet).

W badaniu nie wzięły udziału żaden z podmiotów ekonomii społecznej istniejący na terenie województwa podlaskiego. Tego typu instytucji w regionie jest bardzo mało (jedno centrum integracji społecznej oraz 4 spółdzielnie socjalne), tak więc dotarcie do tych podmiotów było bardzo trudne. Pomimo ponawianych prób dotarcia, nie udało się zrealizować badań z tymi instytucjami.

W związku z powyższym w badaniu ilościowym wzięło udział 118 jednostek organizacji pomocy społecznej (106 OPS, 12 PCPR) oraz 76 podmiotów z obszaru trzeciego sektora (**N=194**).

Kolejnym etapem badania było przeprowadzenie zogniskowanych wywiadów grupowych. Respondenci do wywiadów fokusowych zostali zaproszeni na spotkania, które były tak zaplanowane, aby zapewnić większą frekwencję (sesje odbywały się w kilku miastach województwa, po to aby respondenci mieli ułatwiony dostęp na spotkanie). Do przedstawicieli instytucji działających w obszarze polityki społecznej zostały wystosowane specjalnie przygotowane na ten cel zaproszenia, w których były zawarte podstawowe informacje o projekcie i spotkaniu. Podane zostały również dane kontaktowe do Wykonawcy, po to by osoby zaproszone mogły potwierdzić przybycie na spotkanie. W związku z brakiem potwierdzeń obecności przedstawicieli poszczególnych instytucji na zaplanowanych fokusach, Wykonawca sam kontaktował się w respondentami w celu potwierdzenia przybycia.

4.3. Trudności w realizacji badania

Identyfikacja potrzeb informacyjnych w oparciu o badanie ilościowe została zrealizowana bez większych przeszkód, które wywarłyby wpływ na rzetelność przeprowadzonych badań. W toku realizacji badania Wykonawca napotkał jednakże następujące trudności:

- opóźnienia w odsyłaniu wypełnionych kwestionariuszy ankiety przez respondentów - nieuniknione okazało się wysyłanie listów z prośbą o odesłanie kwestionariusza ankiety oraz prośby telefoniczne o zwrot wypełnionych kwestionariuszy (termin ostatecznego zwrotu ankiet został przesunięty, jednakże nie wpłynęło to negatywnie na proces analizy danych, który przebiegał zgodnie z założeniami),
- przeciążenie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej zadaniami związanymi z wyborami samorządowymi, które przypadły na okres realizacji badania, wpłynęło to na niższy poziom zwrotów kwestionariuszy ankiet.
- główną trudnością na jaką napotkał Wykonawca w trakcie realizacji wywiadów fokusowych, było rozproszenie terytorialne jednostek działających w obszarze polityki społecznej w regionie. Z założeń badania wynikało, że udział w fokusach miały wziąć instytucje z całego województwa podlaskiego. Mimo tego, iż Wykonawca założył, że poszczególne sesje będą odbywać się w kilku miastach - tak, aby pobliskie powiaty, a tym samym gminy miały jak najlepszą możliwość dojazdu – część respondentów nie zgadzało się na udział w wywiadzie. Ponadto jak zostało wyżej wspomniane w czasie realizacji niniejszego badania miały miejsce wybory samorządowe, co również było zasadniczą trudnością podczas realizacji badania.

5.1. Grupy społeczne i ich problemy w pracy badanych instytucji

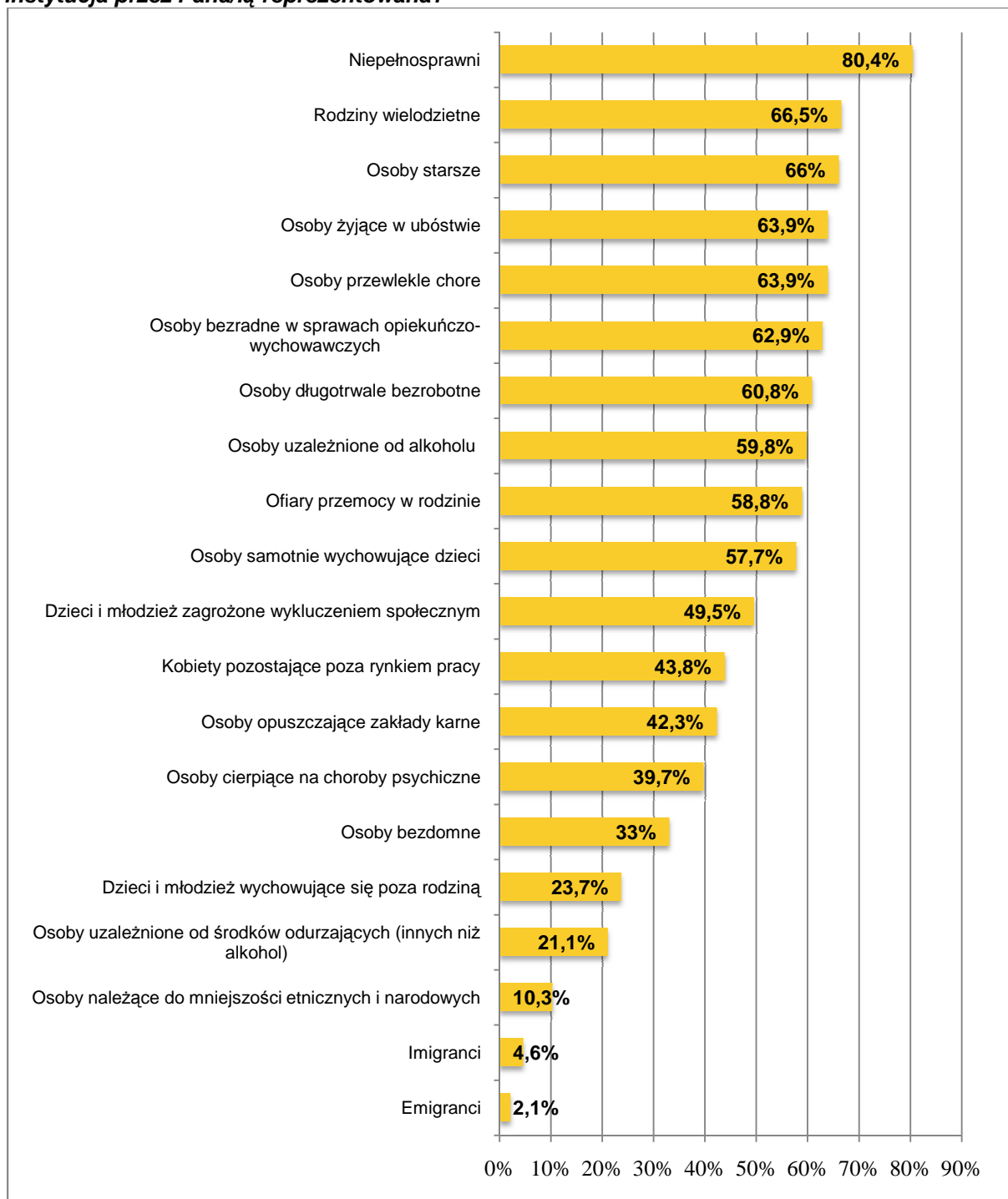
W badaniu wzięły udział ogólnie 194 podmioty pomocy i integracji społecznej z terenu województwa podlaskiego.

Największy odsetek instytucji, które wzięły udział w badaniu zajmuje się niesieniem pomocy osobom niepełnosprawnym (80,4%). Jak wynika z analizy danych, osoby niepełnosprawne stanowią najważniejszą kategorię zagrożoną wykluczeniem społecznym oraz są głównym odbiorcą usług świadczonych przez badane instytucje. Innymi, ważnymi i częstymi adresatami działań podejmowanych przez podmioty pomocy i integracji społecznej są: rodziny wielodzietne (66,5%), osoby starsze (66%), osoby żyjące w ubóstwie (63,9%), osoby przewlekłe chore (63,9%), osoby, które pozostają bezradne wobec problemów opiekuńczo-wychowawczych (62,9%), osoby długotrwale bezrobotne (60,8%), osoby uzależnione od alkoholu (59,8%), ofiary przemocy w rodzinie (58,8%), osoby samotnie wychowujące dzieci (57,7%), dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym (49,5%), kobiety pozostające poza rynkiem pracy (43,8%) oraz osoby opuszczające zakłady karne (42,3%).

W świetle przeprowadzonych badań grupami, które również wymagają specjalistycznej pomocy są: osoby cierpiące na choroby psychiczne (39,7%), osoby bezdomne (33%), dzieci i młodzież wychowujące się poza rodziną (23,7%) oraz osoby uzależnione od środków odurzających, innych niż alkohol (21,1%). Wobec tych kategorii społecznych konieczne jest zastosowanie specjalistycznej pomocy, która nie zawsze jest świadczona przez badane podmioty.

Badane instytucje w najmniejszym stopniu podejmują działania pomocowe na rzecz osób należących do mniejszości etnicznych i narodowych (10,3%), imigrantów (4,6%) oraz emigrantów (2,1%). Tylko 17% instytucji zajmuje się problemami tych kategorii społecznych. (*rysunek 1*).

Rys. 1. Proszę zaznaczyć te grupy zagrożone wykluczeniem społecznym, którymi zajmuje się instytucja przez Pana/ią reprezentowana?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Analiza danych pokazuje, iż instytucje w zróżnicowanym stopniu pomagają różnym kategoriom społecznym. Pod względem zakresu świadczonych usług zdecydowanie wyróżniają się ośrodki pomocy społecznej, które w największym stopniu podejmują działania na rzecz poprawy sytuacji społeczno-zawodowej kategorii społecznych zagrożonych wykluczeniem (tabela 1).

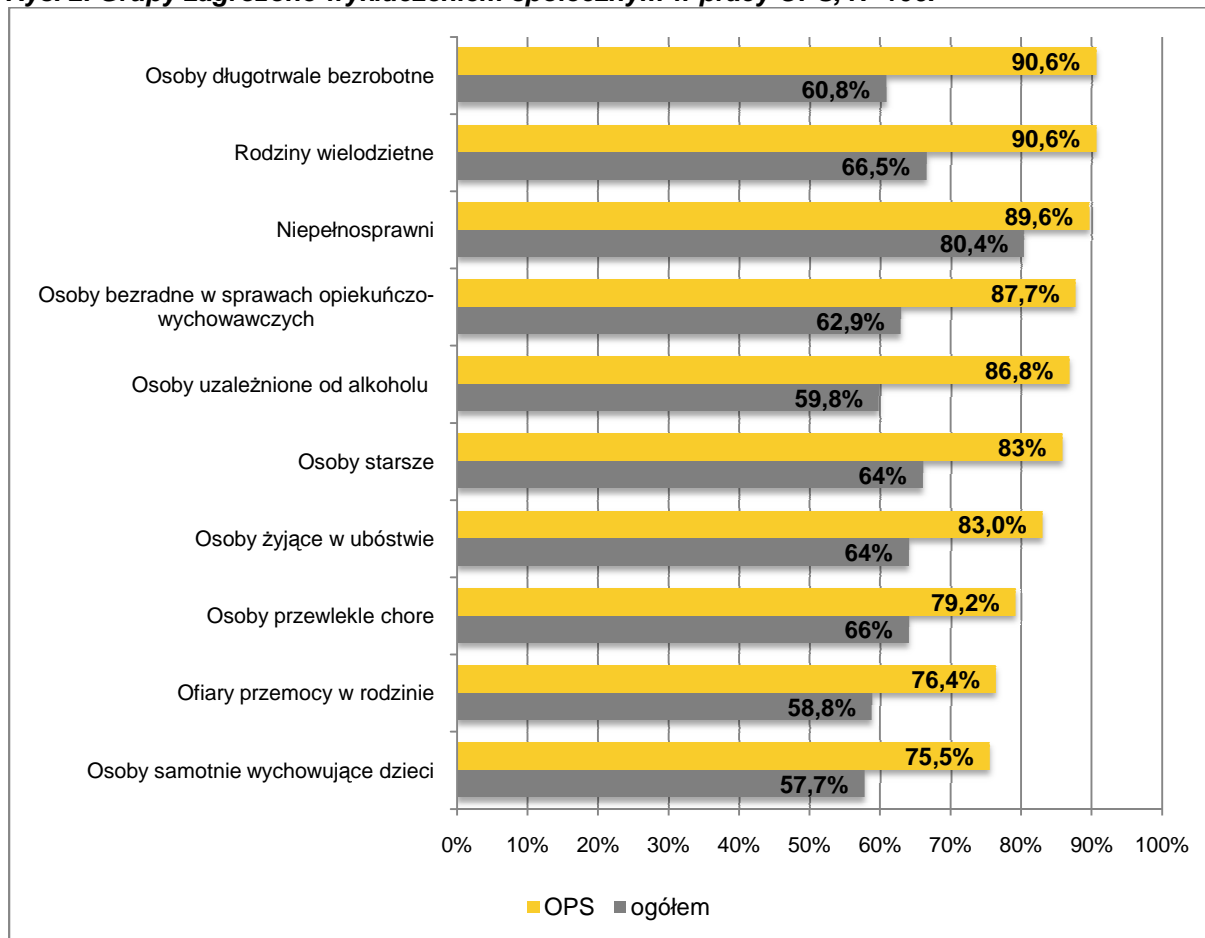
Tab. 1. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w pracy badanych instytucji.

	Ogółem N=194	OPS N=106	NGO N=76	PCPR N=12
	%	%	%	%
Niepełnosprawni	80,4	89,6	64,5	100
Rodziny wielodzietne	66,5	90,6	39,5	25
Osoby starsze	66	85,8	39,5	58,3
Osoby przewlekle chore	64	79,2	44,7	50
Osoby żyjące w ubóstwie	64	83	44,7	16,7
Osoby bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	62,9	87,7	28,9	58,3
Osoby długotrwale bezrobotne	60,8	90,6	26,3	16,7
Osoby uzależnione od alkoholu	59,8	86,8	28,9	16,7
Ofiary przemocy w rodzinie	58,8	76,4	30,3	83,3
Osoby samotnie wychowujące dzieci	57,7	75,5	39,5	16,7
Dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym	49,5	55,7	40,8	50
Kobiety pozostające poza rynkiem pracy	43,8	64,2	21,1	8,3
Osoby opuszczające zakłady karne	42,3	67	13,2	8,3
Osoby chorujące psychicznie	39,7	52,8	21,1	5
Osoby bezdomne	33	43,4	23,7	-
Dzieci i młodzież wychowujące się poza rodziną	23,7	20,8	15,8	100
Osoby uzależnione od środków odurzających (innych niż alkohol)	21,1	28,3	13,2	8,3
Osoby należące do mniejszości etnicznych i narodowych	10,3	13,2	6,6	8,3
Imigranci	4,6	5,7	3,9	-
Emigranci	2,1	-	5,3	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Badane ośrodki pomocy społecznej wskazywały najczęściej na problemy związane z długotrwałym bezrobociem oraz na problemy rodzin wielodzietnych (po 90,6%), które stanowią najważniejsze zagadnienia działalności OPS (*rysunek 2*). Z tego wynika, iż osoby długotrwale bezrobotne oraz członkowie rodzin wielodzietnych są głównymi beneficjentami OPS. Sytuacja przedstawia się odmiennie w pozostałych instytucjach, które wskazywały problem niepełnosprawności jako kluczowy dla podejmowanych przez nich działań.

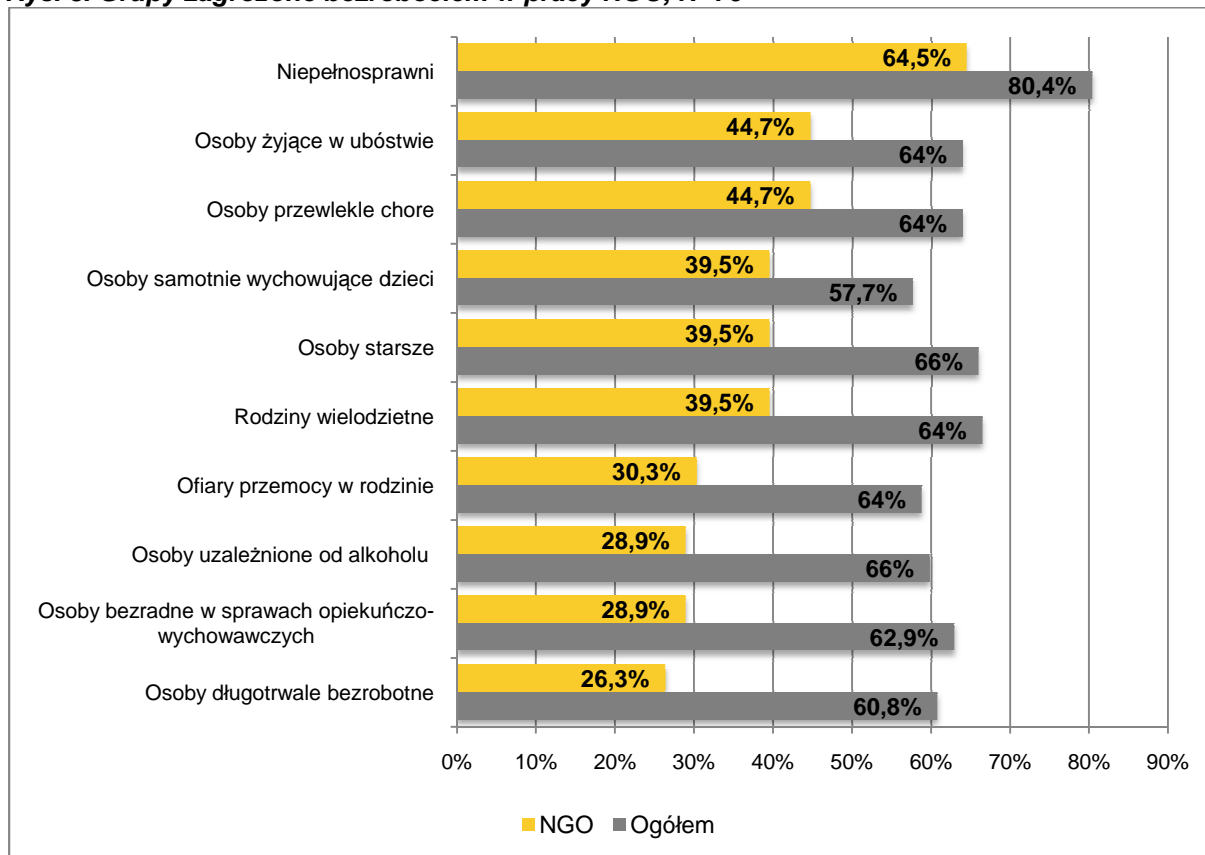
Rys. 2. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w pracy OPS, N=106.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Najczęściej wskazywaną kategorią społeczną, której udzielały pomocy organizacje pozarządowe (NGO) były osoby niepełnosprawne (64,5%). Znacznie mniejsze wsparcie otrzymywały osoby żyjące w ubóstwie (44,7%) oraz osoby przewlekle chore (44,7%). Działania pomocowe podejmowane przez organizacje pozarządowe są w najmniejszym stopniu skierowane do osób długotrwale bezrobotnych (26,3%) (rysunek 3).

Rys. 3. Grupy zagrożone bezrobociem w pracy NGO, N=76

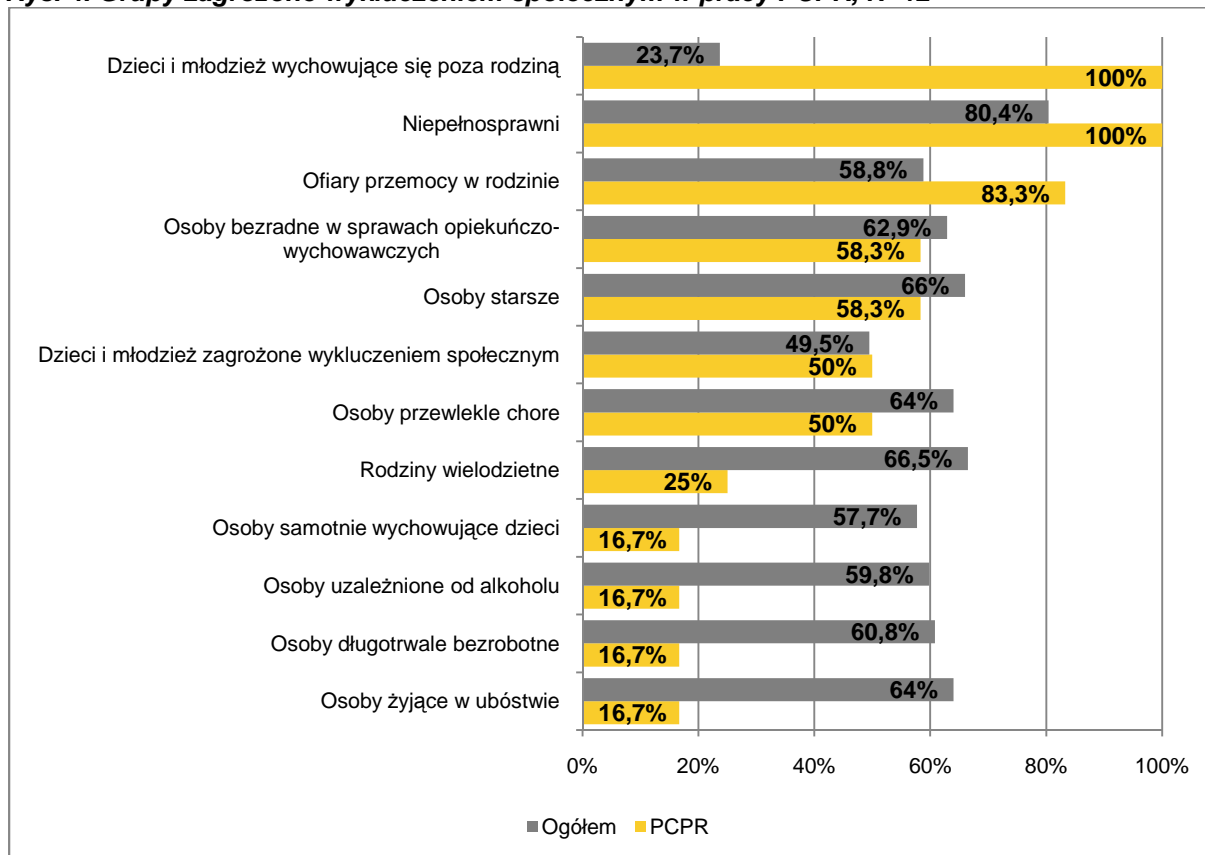

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie najczęściej udzielają pomocy dzieciom i młodzieży wychowujących się poza rodziną (100%), osobom niepełnosprawnym (100%) oraz ofiarom przemocy w rodzinie (83,3%). Pomoc osobom niepełnosprawnym jest świadczona w oparciu o ustawę o pomocy społecznej i ustawę o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Na drugim miejscu wśród kategorii społecznych, którym udzielają pomocy PCPR znalazły się osoby starsze i bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (odpowiednio po 58,3%). Połowa badanych Centrów Pomocy Rodzinie przyznała, iż wśród ich beneficjentów znajdują się także osoby przewlekle chore. Choć działalność Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie jest skupiona głównie na rozwiązywaniu problemów rodzinnych, wyjątek stanowi pomoc jakiej udzielają badane instytucje rodzinom wielodzietnym (tylko co czwarta instytucja udziela pomocy rodzinom wielodzietnym). W najmniejszym stopniu PCPR świadczą usługi osobom żyjącym w ubóstwie, osobom samotnie wychowującym dzieci, osobom uzależnionym od alkoholu oraz osobom długotrwale bezrobotnym (po 16,7%) (rysunek 4).

Rys. 4. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w pracy PCPR, N=12

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

5.2. Ocena dostępnych informacji

Respondenci będący przedstawicielami podmiotów pomocy i integracji społecznej w badaniu, zostali poproszeni o ocenę dostępnych informacji dotyczących grup społecznych zagrożonych wykluczeniem pod względem trzech kryteriów:

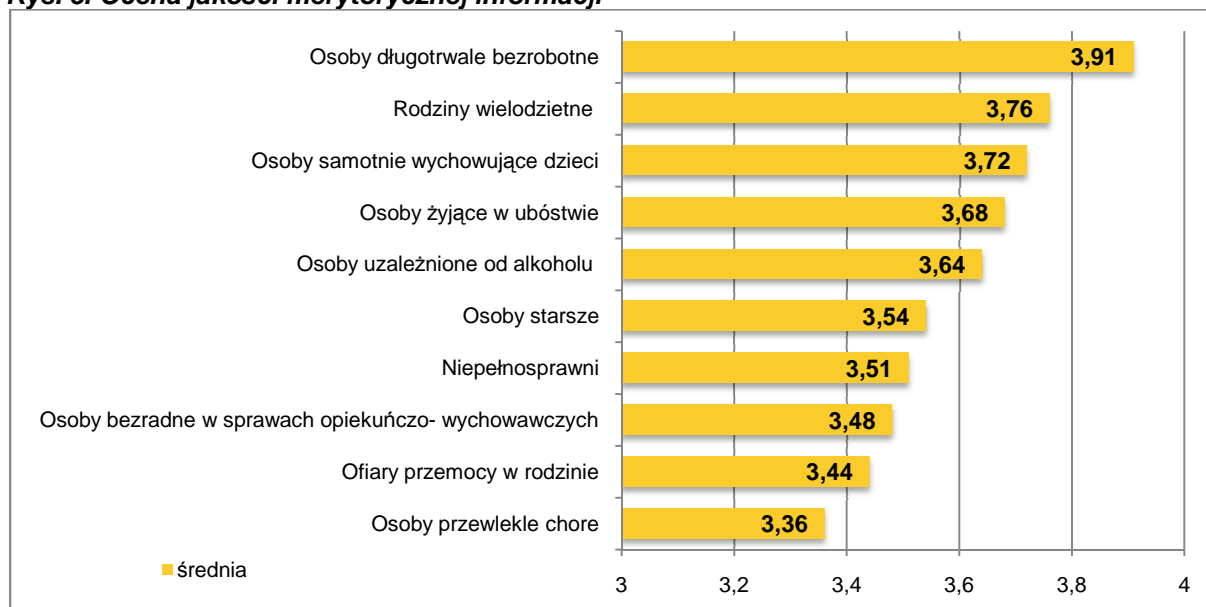
- jakości merytorycznej informacji – średnia ocena 3,60 na skali pięciopunktowej,
- dostępności informacji – średnia ocena 3,62 na skali pięciopunktowej,
- aktualności informacji – średnia ocena 3,61 na skali pięciopunktowej.

Na podstawie dokonanej analizy statystycznej można stwierdzić, iż ogólna ocena dostępnych informacji na temat grup zagrożonych wykluczeniem społecznym jest średnia. Zarówno ocena jakości merytorycznej informacji, dostępności jak i aktualności nie przekroczyła średniej 4,0.

Biorąc pod uwagę oceny **jakości merytorycznej informacji** dotyczących dziesięciu najczęściej wskazywanych grup społecznych można zauważyć, że zdecydowanie najwyższą ocenę uzyskały dane na temat osób długotrwale bezrobotnych (średnia 3,91). Najniższą ocenę pod

względem jakości merytorycznej otrzymały dane na temat osób przewlekle chorych (średnia 3,36), ofiar przemocy w rodzinie (średnia 3,44) oraz osób bezradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (średnia 3,48) (rysunek 5).

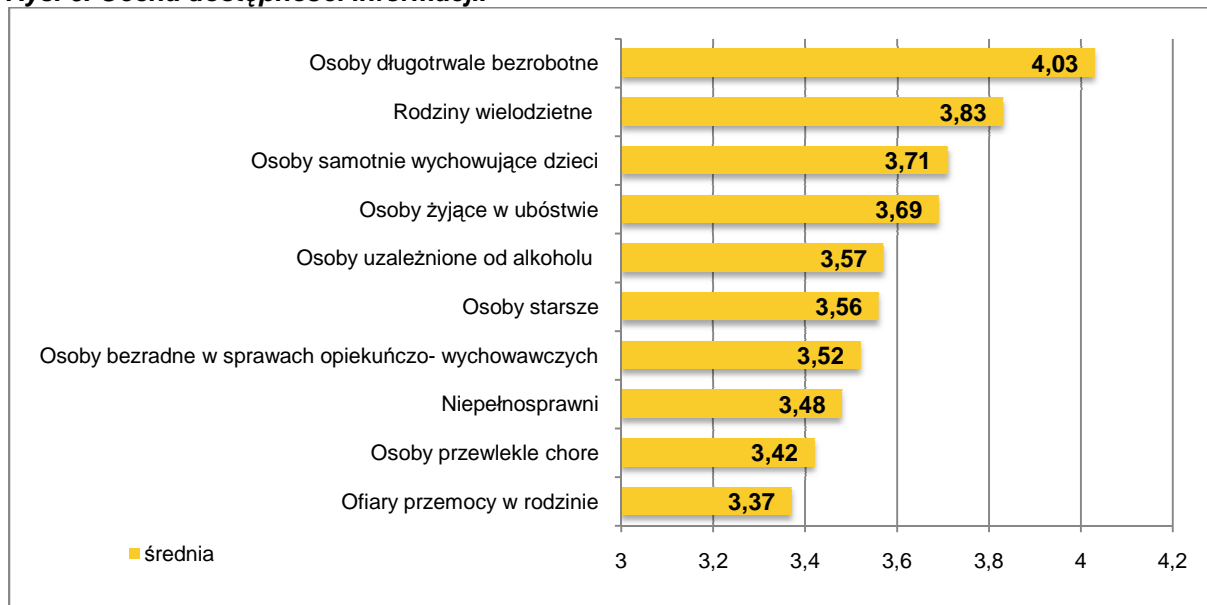
Rys. 5. Ocena jakości merytorycznej informacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Biorąc pod uwagę oceny **dostępności informacji** dotyczących dziesięciu najczęściej wskazywanych grup społecznych można zauważyć, że tak jak to miało miejsce w przypadku oceny jakości merytorycznej tak też i w tym przypadku, zdecydowanie najwyższą ocenę uzyskały dane na temat osób długotrwale bezrobotnych (średnia 4,03). Najniższą ocenę pod względem dostępności informacji otrzymały dane na temat ofiar przemocy w rodzinie (średnia 3,37), osób przewlekle chorych (średnia 3,42) oraz osób niepełnosprawnych (średnia 3,48), (rysunek 6).

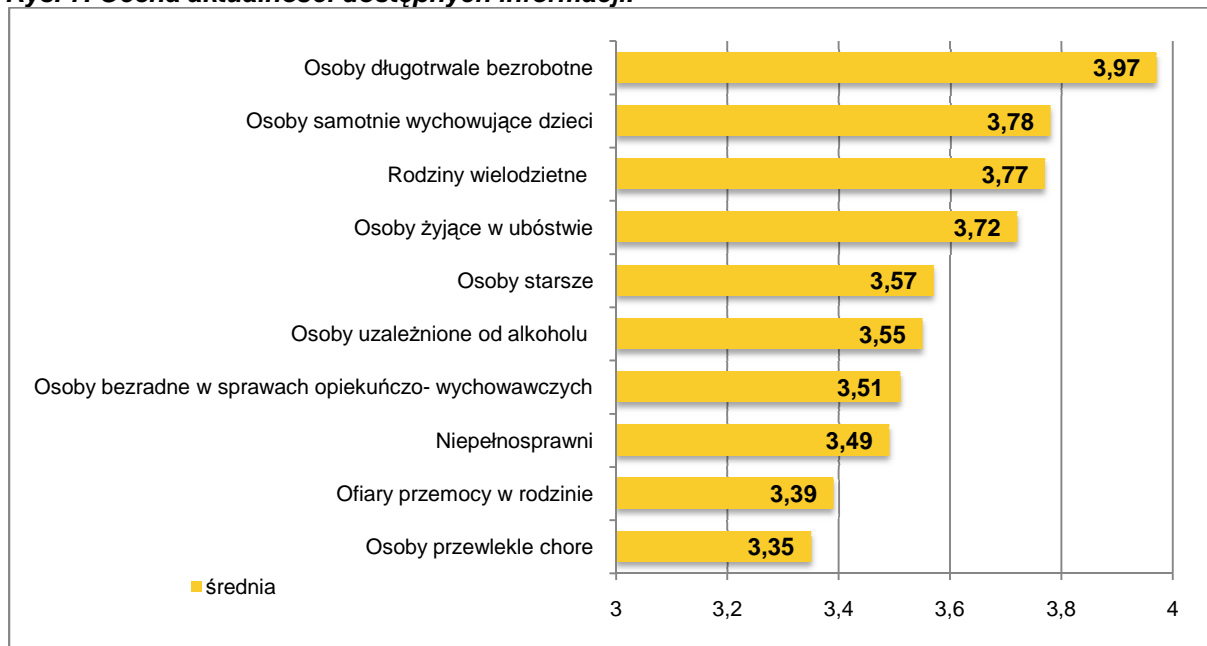
Rys. 6. Ocena dostępności informacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Biorąc pod uwagę oceny **aktualności informacji** dotyczących dziesięciu najczęściej wskazywanych grup społecznych można zauważyć, że tak jak to miało miejsce w przypadku oceny jakości merytorycznej oraz dostępności informacji, tak też i tu, zdecydowaną najwyższą ocenę uzyskały dane na temat osób długotrwale bezrobotnych (średnia 3,97). Najniższą ocenę pod względem aktualności otrzymały dane na temat ofiar przemocy w rodzinie (średnia 3,39), osób przewlekle chorych (średnia 3,35) oraz osób niepełnosprawnych (średnia 3,49) (rysunek 7).

Rys. 7. Ocena aktualności dostępnych informacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

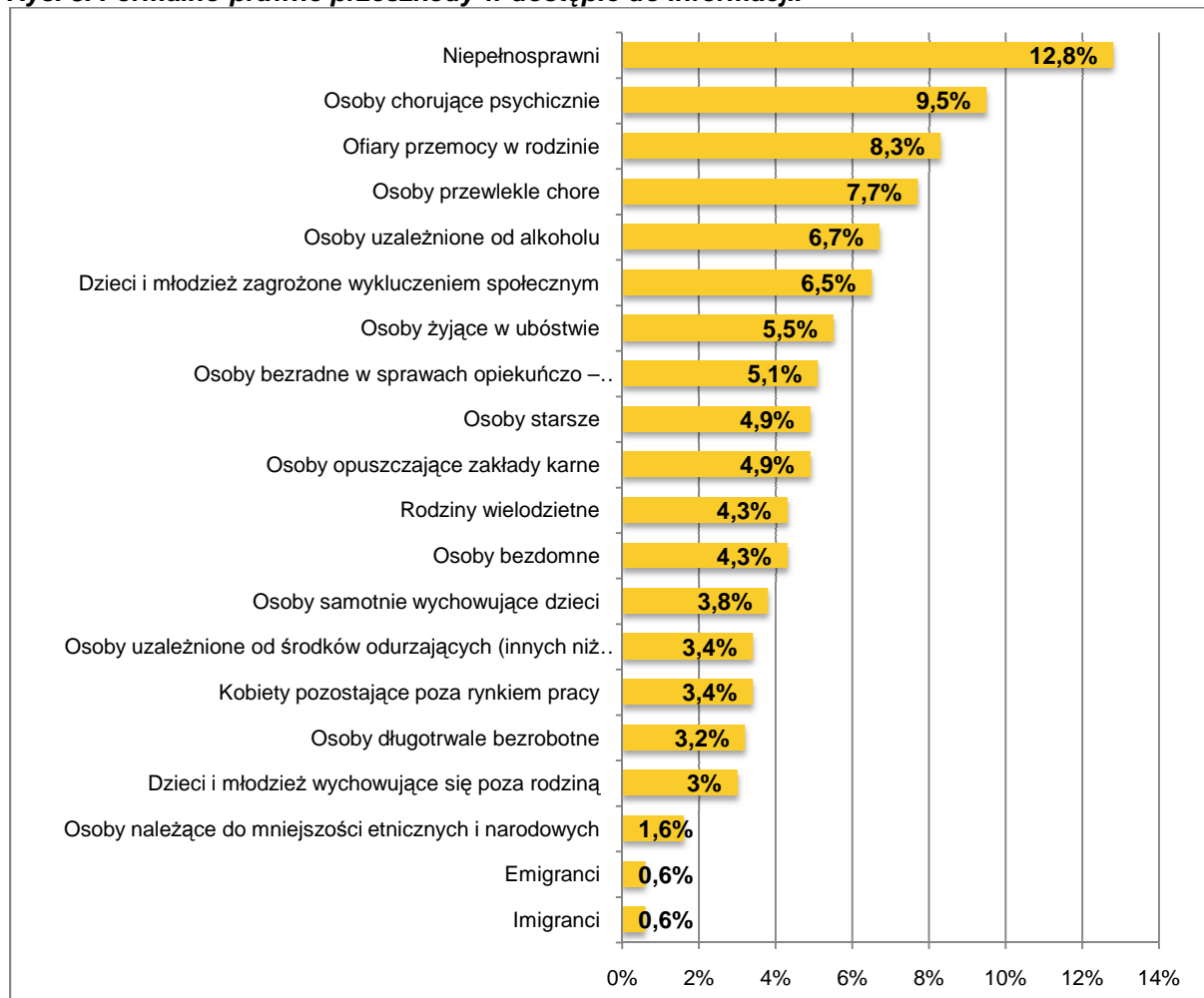
Z analizy odpowiedzi dotyczących oceny dostępnych informacji o grupach zagrożonych wykluczeniem wynika, iż największa aktualność, dostępność oraz jakość merytoryczna informacji dotyczy danych na temat osób długotrwale bezrobotnych, co wiąże się zapewne z powszechnością tego typu informacji, opracowywanych oraz zamieszczanych na stronach internetowych powiatowych urzędów pracy oraz wojewódzkich urzędów pracy. Stosunkowo dobrze zostały także ocenione dane dotyczące rodzin wielodzietnych. Pod względem jakości merytorycznej oraz aktualności najgorzej zostały ocenione dane na temat osób przewlekle chorych, natomiast pod względem dostępności informacje na temat ofiar przemocy w rodzinie.

5.3. Identyfikacja trudności w dostępie do informacji

Następnie respondenci zostali poproszeni o wskazanie trudności w dostępie do informacji, które mogą mieć charakter formalno-prawny bądź nieformalny. Jako trudności formalno – prawne należy rozumieć takie przeszkody, jak np. ochrona danych osobowych czy brak oficjalnych dostępnych statystyk, natomiast jako trudności nieformalne np. niepublikowanie danych przez instytucje je zbierające, niechęć tych instytucji do udostępniania informacji, brak opracowań, publikacji z informacjami, itp.

Największe trudności w dostępie do informacji pod względem formalno-prawnym występują w przypadku danych o osobach niepełnosprawnych (12,8%). Na formalno-prawne przeszkody jako główny czynnik trudności w dostępie do informacji o osobach chorujących psychicznie wskazało 9,5% respondentów, zaś na trudności w uzyskaniu informacji o ofiarach przemocy w rodzinie wskazało 8,3% ankietowanych (*rysunek 8*).

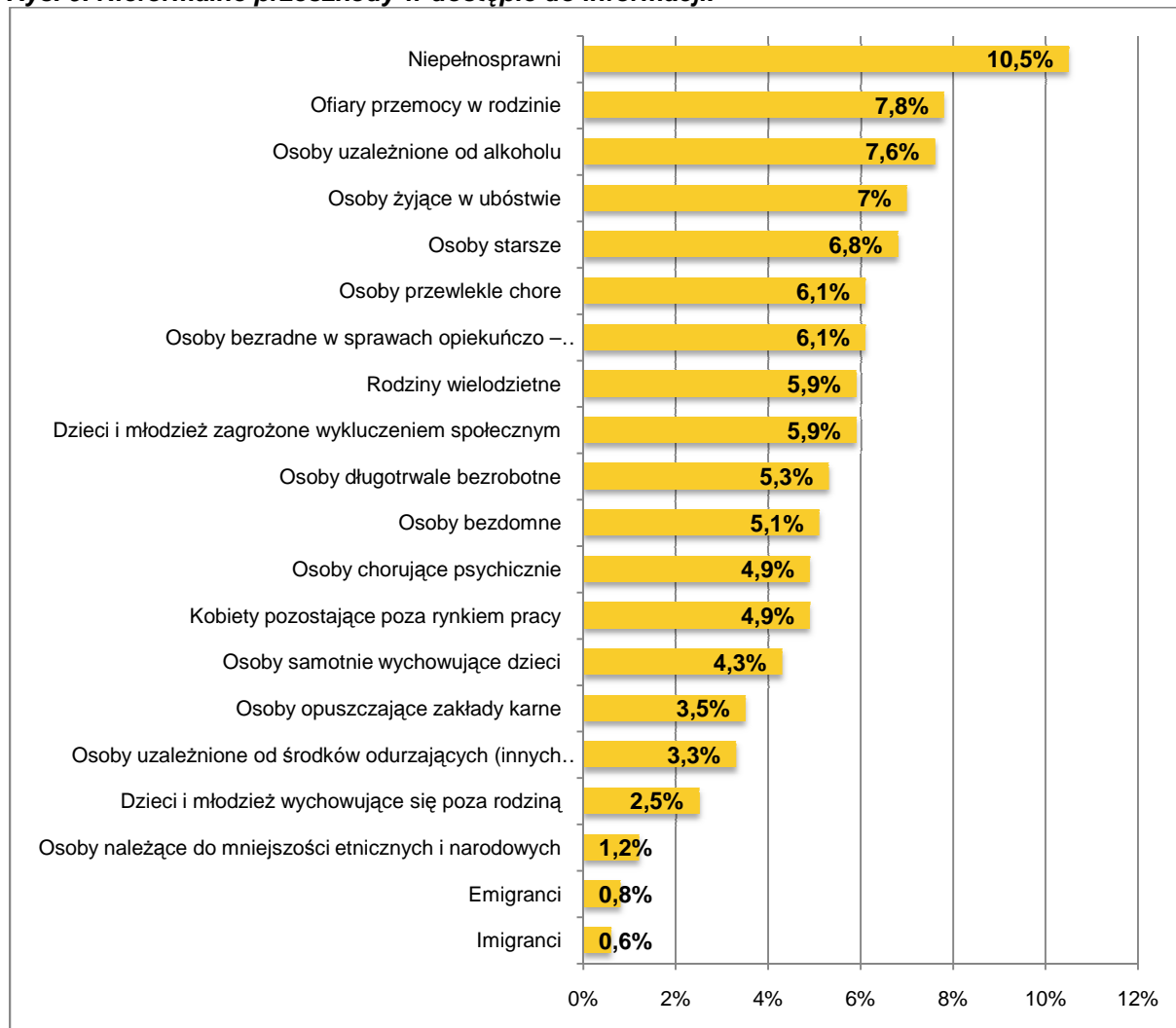
Rys. 8. Formalno-prawne przeszkody w dostępie do informacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Nieformalne przeszkody w dostępie do informacji, stanowiły główny czynnik utrudniający zdobycie informacji o osobach niepełnosprawnych (10,5%), ofiarach przemocy w rodzinie (7,8%) oraz o osobach uzależnionych od alkoholu (7,6%) (rysunek 9).

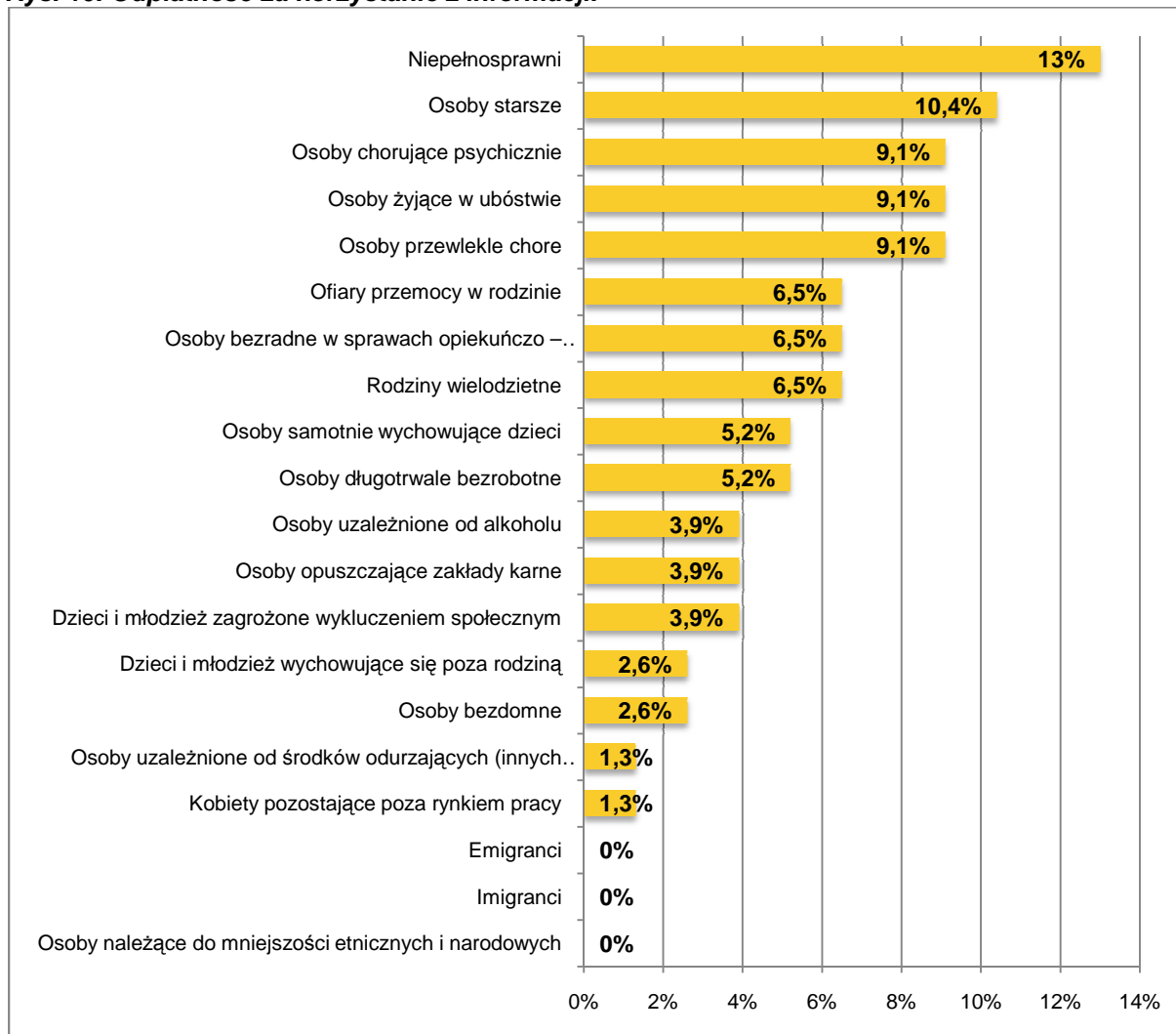
Rys. 9. Nieformalne przeszkody w dostępie do informacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Odpłatność informacji jako przeszkoda w dostępie do nich, wystąpiła w przypadku 13% instytucji, które poszukiwały danych na temat niepełnosprawności, w przypadku 10,4% badanych podmiotów, które potrzebowały informacji odnośnie osób starszych oraz odpowiednio po 9,1% w przypadkach, gdy badane podmioty poszukiwały informacji o osobach żyjących w ubóstwie, chorujących psychicznie oraz osobach przewlekle chorych (rysunek 10).

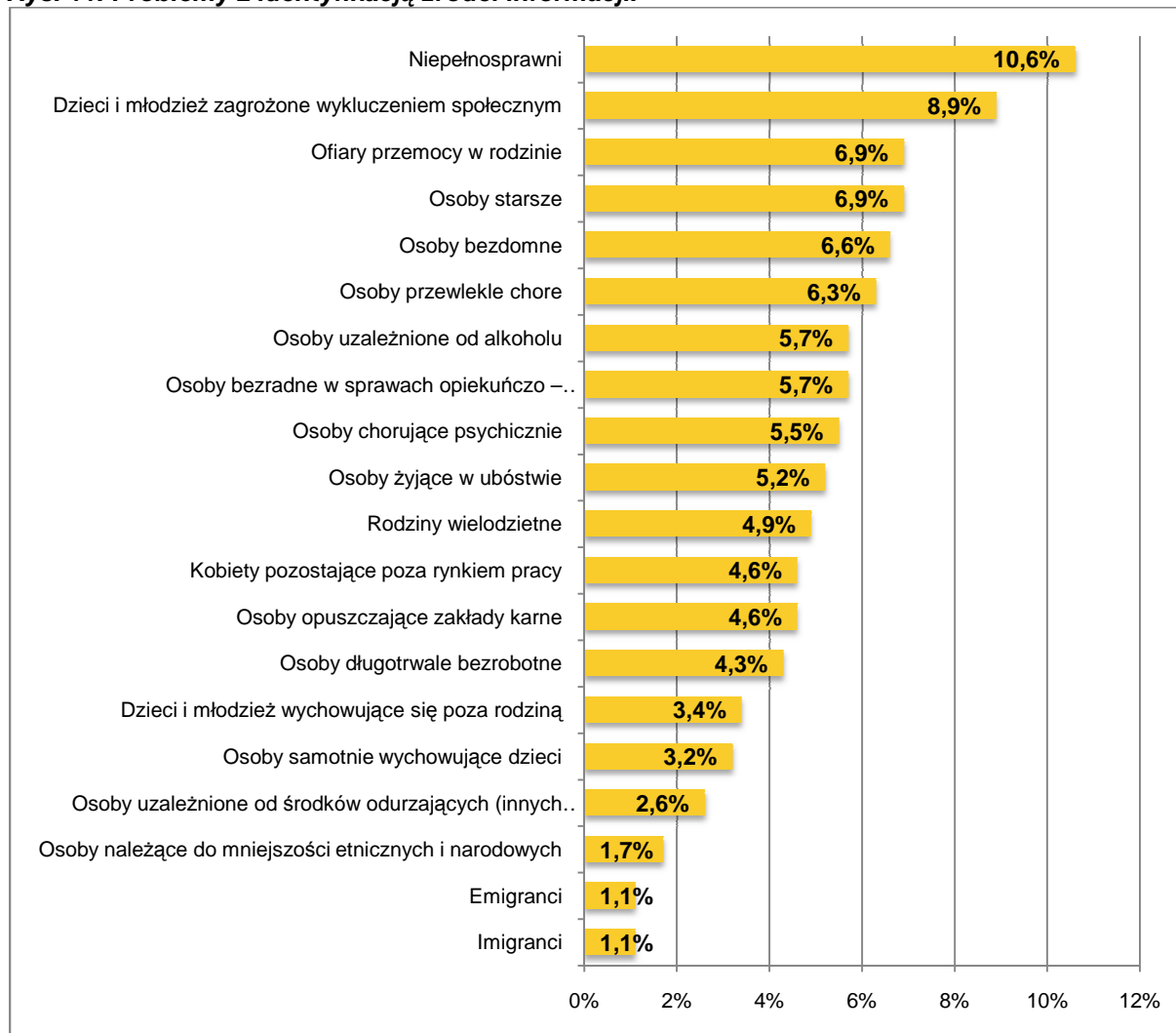
Rys. 10. Odpłatność za korzystanie z informacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Trudności z identyfikacją źródeł danych odnośnie informacji na temat osób niepełnosprawnych wskazało 10,6% respondentów i był to najwyższy wskaźnik odpowiedzi dotyczących trudności w identyfikacji źródeł informacji. Blisko 9% ankietowanych przyznało, iż miało trudności z określeniem źródeł danych odnośnie dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym, zaś odpowiednio po 6,9% przedstawiciele badanych instytucji stwierdziło, iż napotkało trudności w identyfikacji źródeł informacji dotyczących ofiar przemocy w rodzinie oraz osób starszych (*rysunek 11*).

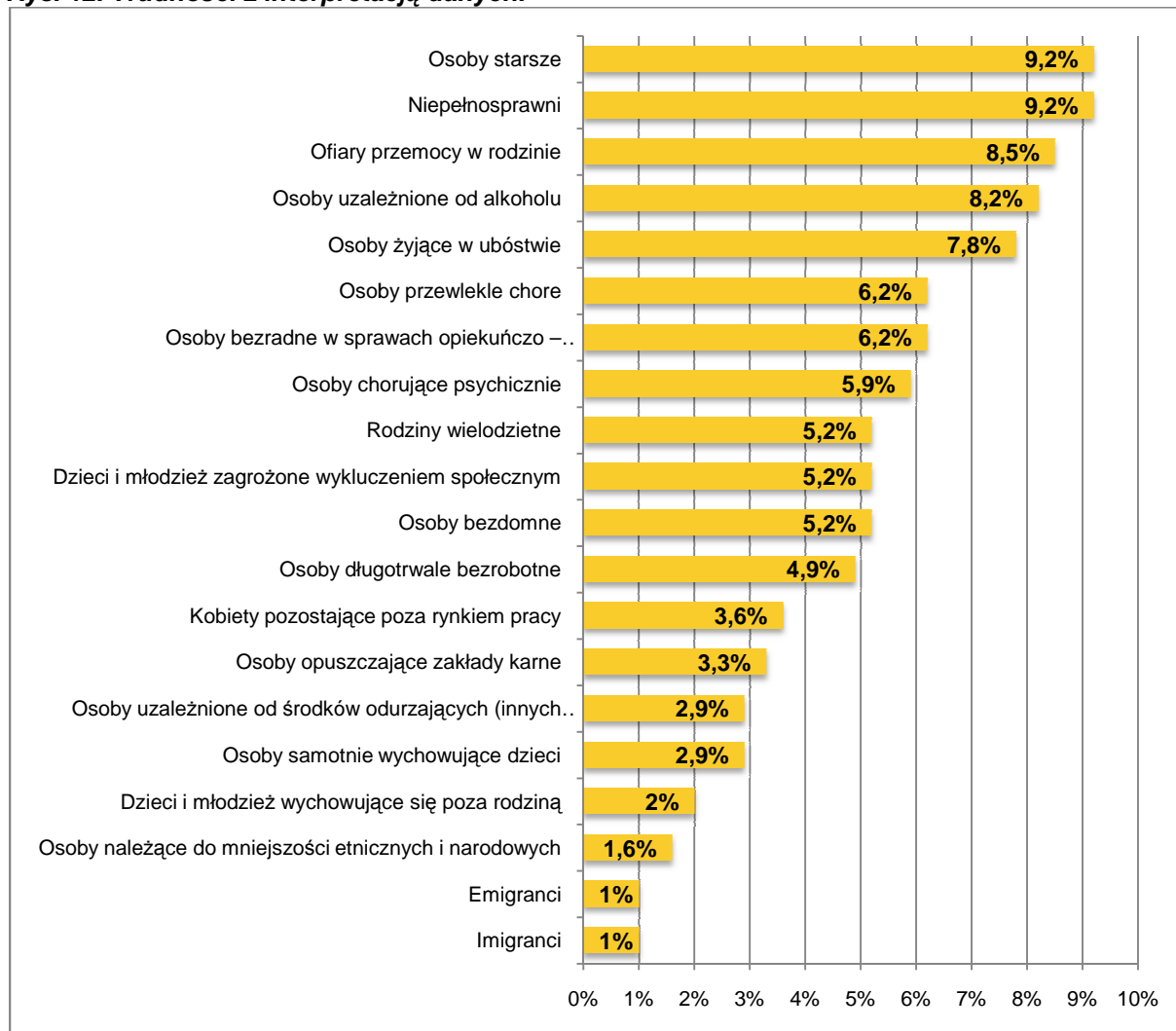
Rys. 11. Problemy z identyfikacją źródeł informacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Odpowiednio po 9,2% przedstawicieli badanych instytucji stwierdziło, iż napotkało trudności w interpretacji danych dotyczących osób starszych oraz osób niepełnosprawnych, zaś 8,5% ankietowanych miało problem z interpretacją informacji odnośnie ofiar przemocy w rodzinie. Zbliżony odsetek respondentów przyznał, że przeszkoda w postaci trudności z interpretacją uzyskanych danych wystąpiła podczas analizy danych dotyczących osób uzależnionych od alkoholu (8,2%) (rysunek 12).

Rys. 12. Trudności z interpretacją danych.

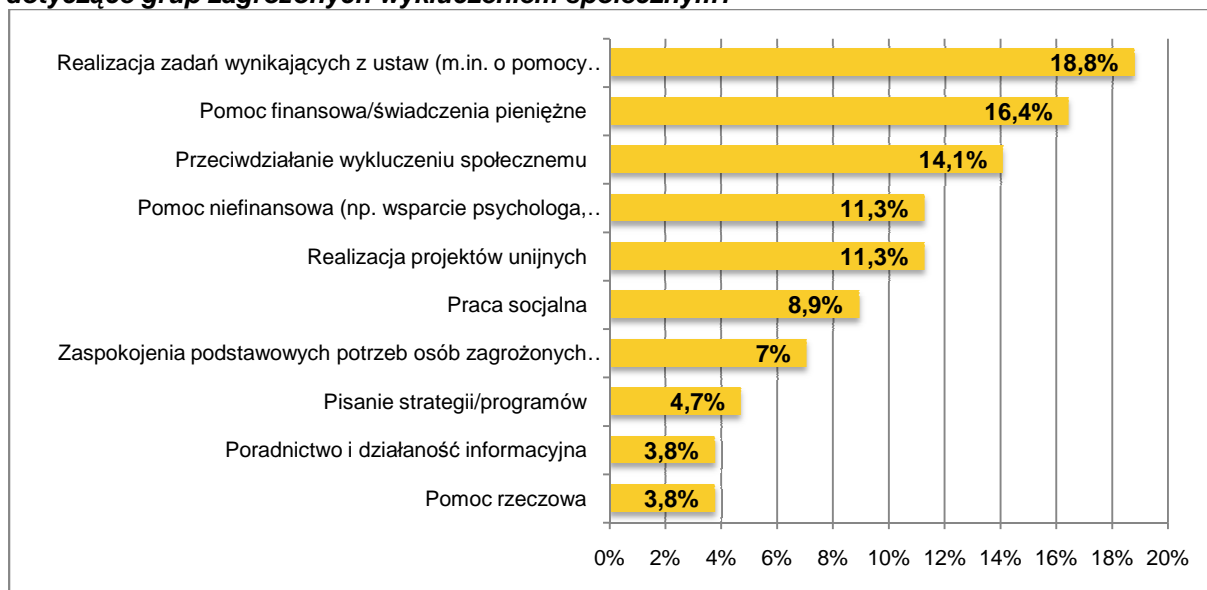

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

5.4. Informacja oraz luki informacyjne w badanych instytucjach

Dane dotyczące grup zagrożonych wykluczeniem społecznym są w dużej mierze wykorzystywane przez jednostki pomocy społecznej do realizacji zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej (18,8%). Ponad 16% badanych instytucji pomocy społecznej wykorzystuje informacje odnośnie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym do przyznawania pomocy finansowej i świadczeń pieniężnych osobom z tych grup (16,4%). W badanych podmiotach stosunkowo popularna jest także postawa zapoznawania się z danymi dotyczącymi zagrożonych grup społecznych w celu znalezienia możliwości przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (14,4%) (rysunek 13).

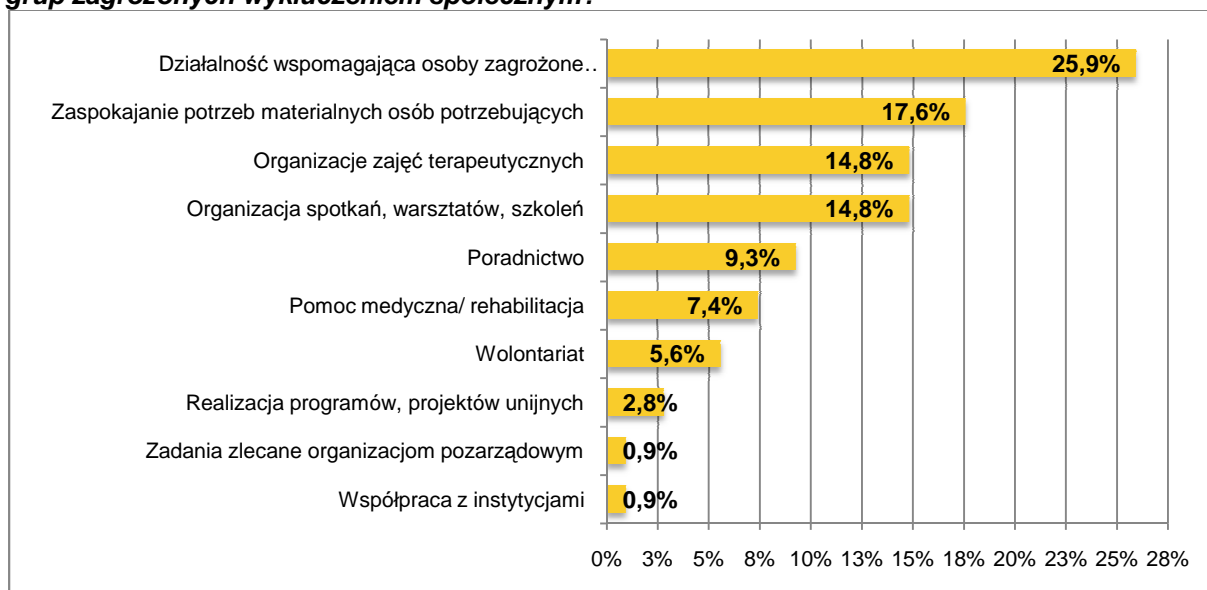
Rys. 13. W realizacji jakich zadań, jednostki pomocy społecznej wykorzystują informacje dotyczące grup zagrożonych wykluczeniem społecznym?

Zródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Dane dotyczące grup zagrożonych wykluczeniem społecznym są w dużej mierze wykorzystywane przez organizacje pozarządowe do prowadzenia działalności wspomagającej osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (25,9%). Do działań tych można zaliczyć m.in.: zaspokajanie potrzeb materialnych osób potrzebujących (17,6%), organizację zajęć terapeutycznych oraz organizację spotkań, warsztatów, czy szkoleń (po 14,8%) (rysunek 14).

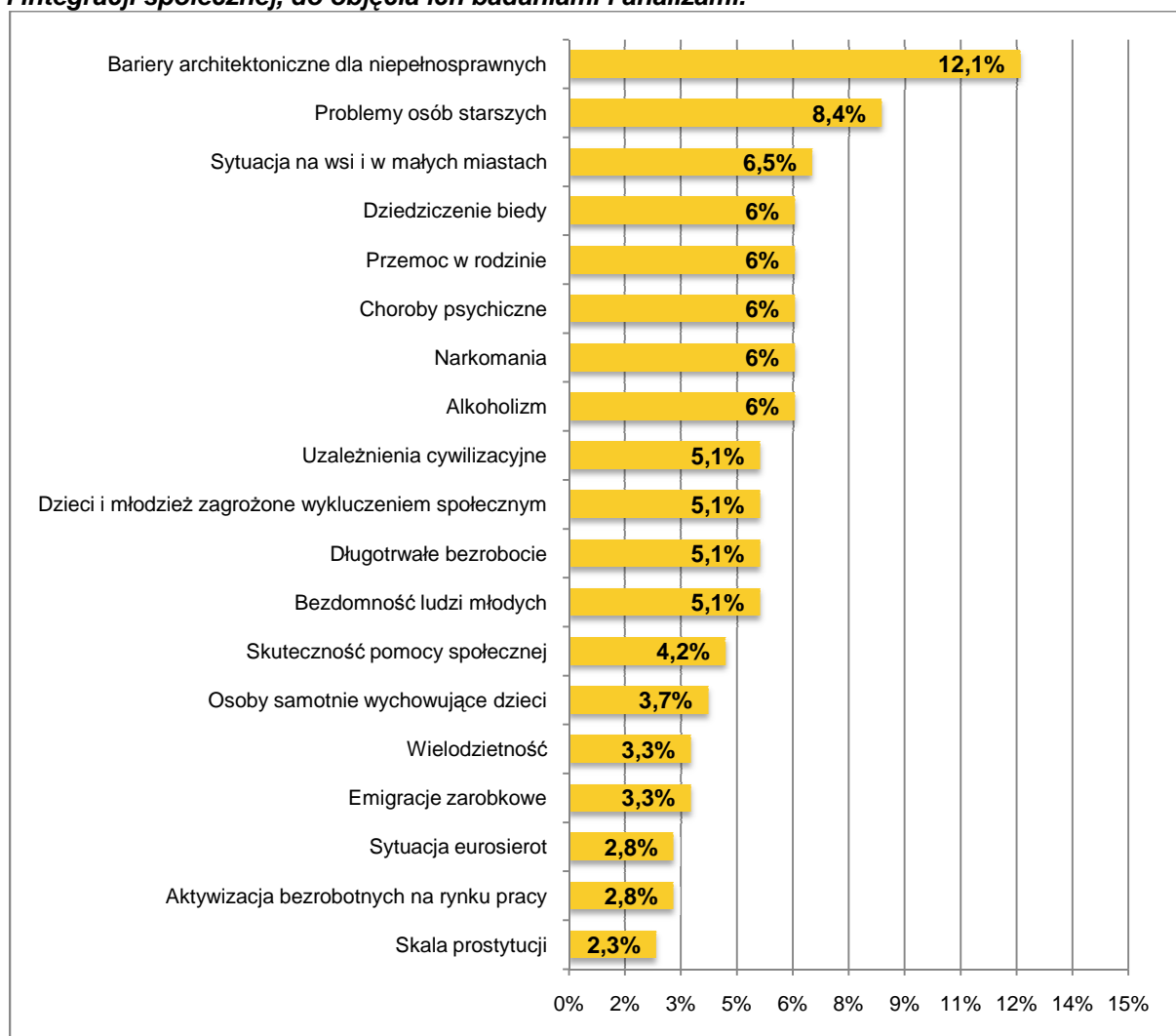
Rys. 14. W realizacji jakich zadań, organizacje pozarządowe wykorzystują informacje dotyczące grup zagrożonych wykluczeniem społecznym?

Zródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Respondenci mieli także okazję by wskazać te obszary tematyczne, które ich zdaniem powinny zostać objęte badaniami oraz analizami. Największy odsetek badanych podał propozycję dotyczącą diagnozy barier architektonicznych jakie napotykają w codziennym funkcjonowaniu osoby niepełnosprawne (12,1%). Kolejnym problemem, który został zaproponowany przez ankietowanych były problemy osób starszych (8,4%). Jedynie 6,5% ankietowanych przyznało, iż konieczne jest zbadanie sytuacji na wsiach i w małych miastach. Odpowiednio po 6% przedstawiciele instytucji zaproponowało następujące tematy badawcze: zjawisko dziedziczenia biedy, przemoc w rodzinie, choroby psychiczne, alkoholizm oraz narkomania (rysunek 15).

Rys. 15. Proszę podać Pana/i propozycje dotyczące zakresów tematycznych z obszaru pomocy i integracji społecznej, do objęcia ich badaniami i analizami.

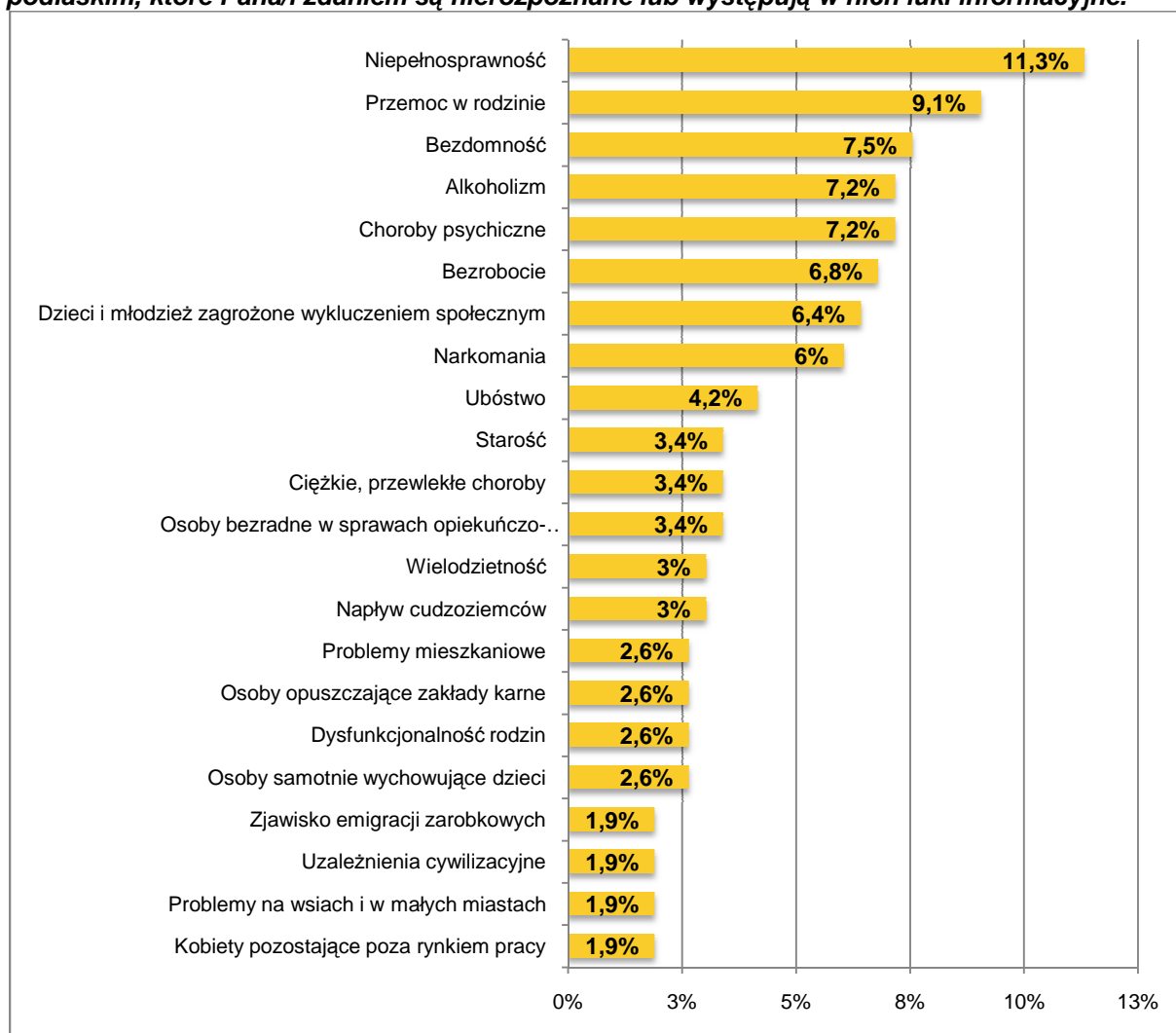

Zródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Przedstawiciele badanych instytucji wskazywali w pierwszej kolejności problem niepełnosprawności, jako ten, w którym występują luki informacyjne (11,3%). Luki te dotyczą przede wszystkim skali zjawiska, które jak dotąd nie zostało dokładnie rozpoznane. Nie

prowadzi się również pogłębionych analiz sytuacji osób niepełnosprawnych, co znacznie utrudnia diagnozowanie oraz tworzenie programów zapobiegających wykluczeniu społecznemu osób z tej kategorii społecznej. Ponadto blisko 9,1% respondentów wskazało problem przemocy w rodzinie jako ten, w którym występują luki informacyjne, oraz 7,5% uznało, iż zjawisko bezdomności jest kategorią słabo rozpoznaną (rysunek 16).

Rys. 16. Proszę o wskazanie zagadnień, z obszaru problemów społecznych w województwie podlaskim, które Pana/i zdaniem są nierozpoznane lub występują w nich luki informacyjne.

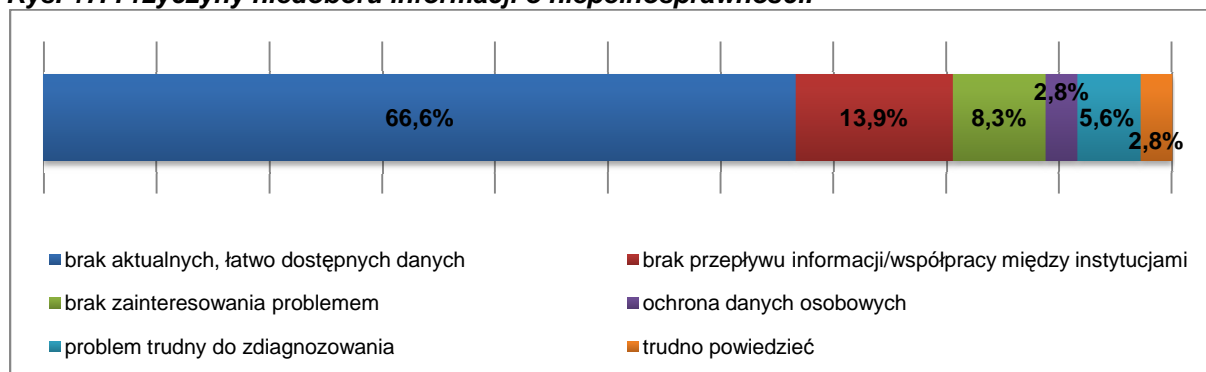
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Poniżej przedstawiono *rysunki 17-24* prezentujące osiem najważniejszych problemów społecznych, w obszarze których występują największe luki informacyjne (wg wskazań respondentów) oraz określono przyczyny niedoborów informacji w tych obszarach.

Przedstawiciele badanych podmiotów z obszaru pomocy i integracji społecznej uznali, iż największą przyczyną niedoboru informacji o niepełnosprawności jest brak aktualnych, łatwo dostępnych danych o sytuacji osób dotkniętych niepełnosprawnością (66,6%). Blisko 14%

respondentów stwierdziło, iż brak jest współpracy między instytucjami zajmującymi się grupami zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Podjęcie współpracy między tymi podmiotami mogłoby skutkować poprawą przepływu informacji. Także 8,3% ankieterów uznało, iż przyczyną deficytów informacyjnych w zakresie problemu niepełnosprawności jest brak zainteresowania problemem (rysunek 17).

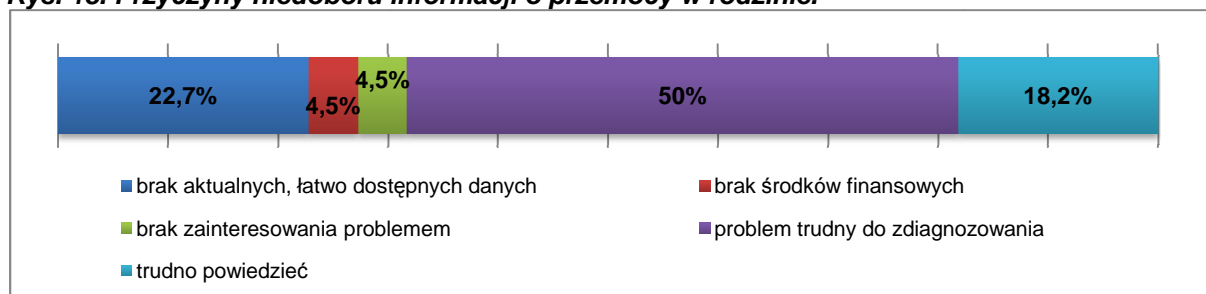
Rys. 17. Przyczyny niedoboru informacji o niepełnosprawności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Przedstawiciele badanych instytucji stwierdzili, iż główną przyczyną niedoboru informacji na temat skali przemocy w rodzinie jest specyfika tego problemu, gdyż jest ona trudna do zdiagnozowania (50%). Nie jest łatwo określić częstość występowania przemocy w rodzinie, gdyż jest to zjawisko ukrywane zarówno przez ofiary, jak i sprawców. Także 22,7% ankieterów uznało, iż przyczyną deficytów informacyjnych w zakresie problemu przemocy w rodzinie jest brak aktualnych, łatwo dostępnych danych (rysunek 18).

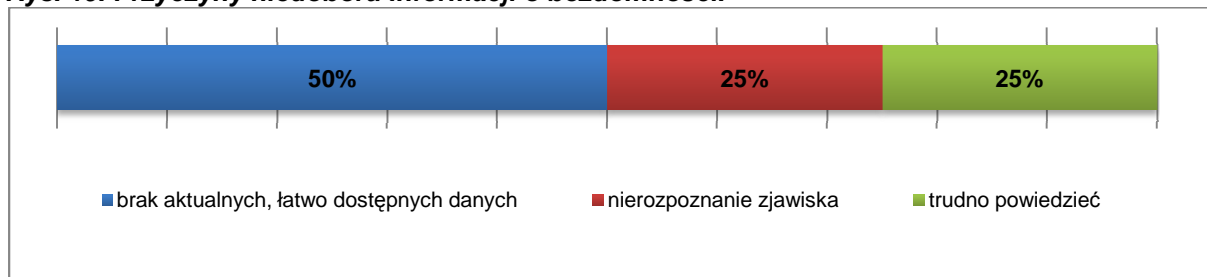
Rys. 18. Przyczyny niedoboru informacji o przemocy w rodzinie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Reprezentanci badanych podmiotów określili, iż główną przyczyną niedoboru informacji na temat zjawiska bezdomności jest specyfika tego problemu, gdyż jest on trudny do zbadania, co powoduje, iż brak jest aktualnych, dostępnych danych na ten temat (50%). Nie jest łatwo określić sytuację osób bezdomnych, gdyż jest to zjawisko jak dotąd słabo rozpoznane (25%) (rysunek 19).

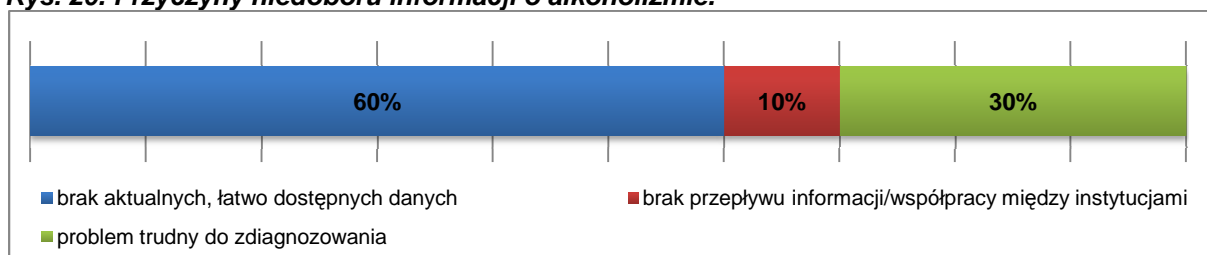
Rys. 19. Przyczyny niedoboru informacji o bezdomności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Przedstawiciele badanych podmiotów z obszaru pomocy i integracji społecznej stwierdzili, iż największą przyczyną niedoboru informacji o alkoholizmie jest brak aktualnych, łatwo dostępnych danych o sytuacji osób dotkniętych alkoholizmem (60%). Co trzeci respondent przyznał, iż zjawisko alkoholizmu jest trudne do zdiagnozowania, a co dziesiąty, iż brak jest współpracy między instytucjami zajmującymi się grupami zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Podjęcie współpracy między tymi podmiotami mogłoby skutkować poprawą przepływu informacji (rysunek 20).

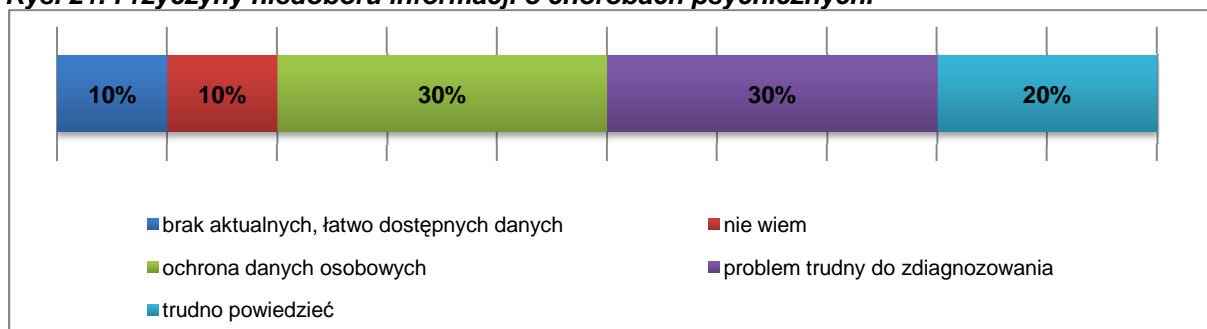
Rys. 20. Przyczyny niedoboru informacji o alkoholizmie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Respondenci zadeklarowali, iż główną przyczyną niedoboru informacji na temat osób chorujących psychicznie jest specyfika tego problemu, który jest trudny do zidentyfikowania (30%). Nie jest możliwe zdobycie informacji odnośnie osób cierpiących na choroby psychiczne, którymi należałoby się zająć, bez ich zgody. Identyfikację tych osób w celu objęcia działaniami pomocowymi ogranicza ustawa o ochronie danych osobowych (30%) (rysunek 21).

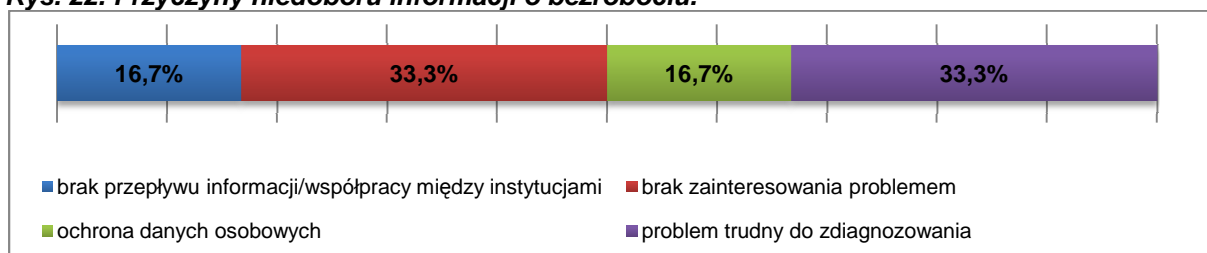
Rys. 21. Przyczyny niedoboru informacji o chorobach psychicznych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Ankietowani uznali, iż największą przyczyną deficytów informacyjnych o problemie bezrobocia jest jego specyfika, przez co jest trudne do zdiagnozowania (33,3%). Ta trudność przejawia się w występowaniu zjawiska bezrobocia ukrytego oraz „pracy na czarno”, co powoduje, że dane na temat faktycznego bezrobocia są niekompletne, a przez to mało rzetelne. Co trzeci ankietowany wskazał, iż w obszarze zjawiska bezrobocia istnieją luki informacyjne, gdyż występuje zbyt małe zainteresowanie tym problemem (33,3%) (rysunek 22).

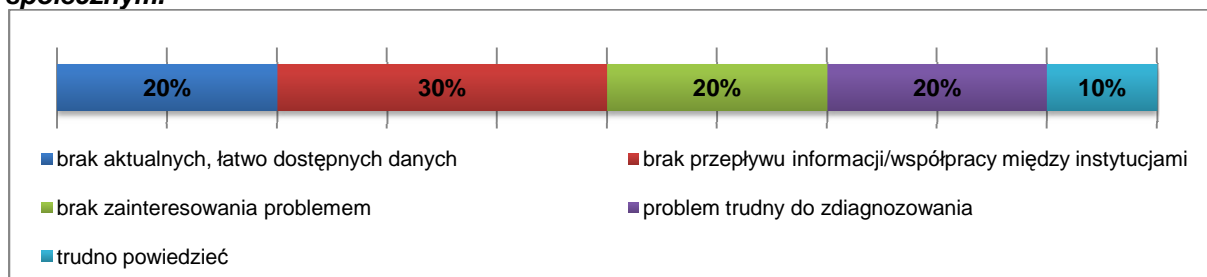
Rys. 22. Przyczyny niedoboru informacji o bezrobociu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Przedstawiciele badanych podmiotów uznali, iż największą przyczyną niedoboru informacji o dzieciach i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym, jest brak współpracy między instytucjami zajmującymi się grupami zagrożonymi wykluczeniem społecznym (30%). Podjęcie współpracy między tymi podmiotami mogłoby skutkować poprawą przepływu informacji. Odpowiednio po 20% ankietowanych uznało, iż przyczynami deficytów informacyjnych w zakresie sytuacji dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym są: brak zainteresowania problemem, brak aktualnych, łatwo dostępnych danych oraz specyfika problemu, trudnego do zdiagnozowania (rysunek 23).

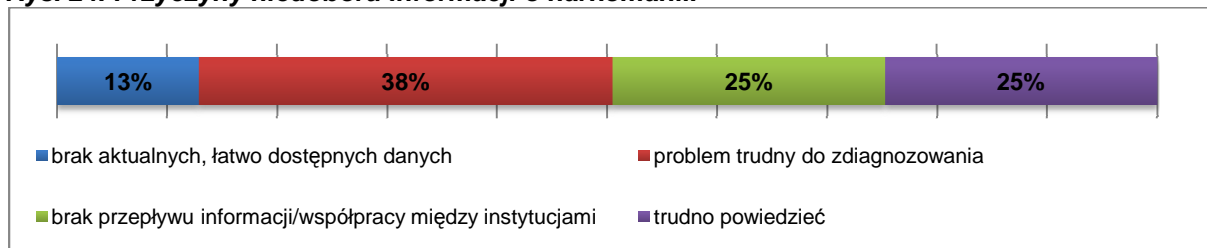
Rys. 23. Przyczyny niedoboru informacji o dzieciach i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Respondenci uznali, iż największą przyczyną deficytów informacyjnych w zakresie narkomanii jest specyfika zjawiska, przez co jest on trudny do zdiagnozowania (38%). Ta trudność przejawia się w ograniczonym dostępie do informacji o osobach uzależnionych od narkotyków, gdyż stosunkowo rzadko występują one po pomoc do badanych instytucji. Co czwarty ankietowany wskazał, iż brak jest współpracy między instytucjami zajmującymi się grupami zagrożonymi wykluczeniem społecznym (rysunek 24).

Rys. 24. Przyczyny niedoboru informacji o narkomanii.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

5.5. Istniejące od dawna niezdiagnozowane problemy społeczne

Luki informacyjne w zakresie problemów społecznych, które istnieją od dawna, wynikają w dużej mierze z braku rzetelnej diagnozy tych zjawisk. Niezdiagnozowane zjawiska społeczne dotyczą przede wszystkim tych problemów, które z racji swojej specyfiki stanowią trudny oraz złożony temat badawczy.

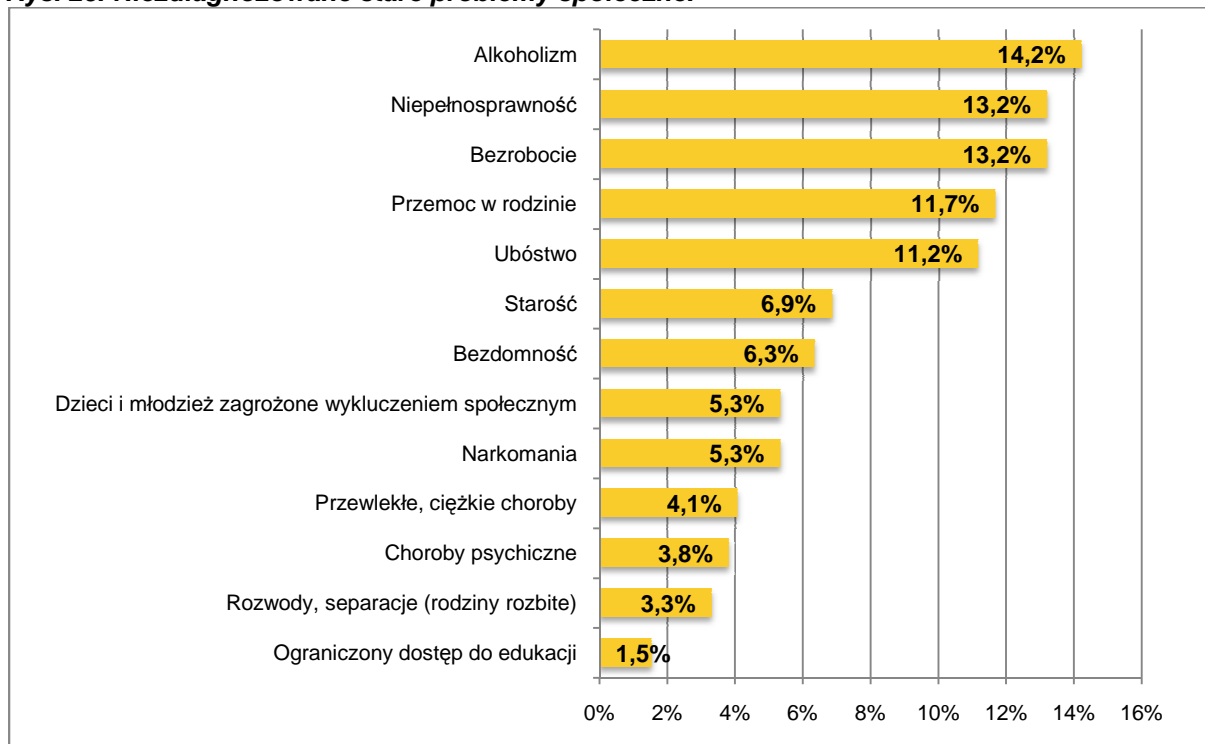
W niniejszym badaniu instytucje wskazały w pierwszej kolejności **alkoholizm** jako istniejący od dawna ale niezdiagnozowany właściwie problem społeczny (14,2%). Problem uzależnienia od alkoholu jest trudny do zdiagnozowania ze względu na swoją „drażliwość”. Skala występowania problemu alkoholowego jest jednak na tyle duża, że istnieje wyraźna potrzeba rozpoznania zjawiska, które niejednokrotnie współwystępuje z innymi problemami m.in.: z przemocą w rodzinie oraz z bezrobociem.

Kolejnym często wskazywanym problemem społecznym, który nie doczekał się pogłębionej analizy jest **niepełnosprawność** (13,2%). Powodem luk informacyjnych występujących w tym obszarze jest z pewnością brak spójnej i komplementarnej bazy zawierającej statystykę zjawiska niepełnosprawności, a także analizy sytuacji społeczno-zawodowej i edukacyjnej osób niepełnosprawnych. W badaniu ankietowani szczególnie często wskazywali na potrzebę rozwiązania problemu barier architektonicznych utrudniających niepełnosprawnym codzienne funkcjonowanie.

Trzecim najczęściej wskazywanym problemem społecznym, który jak dotąd nie został należycie zidentyfikowany było **bezrobocie** (13,2%). Szczególnie istotne z punktu widzenia potrzeb badanych instytucji byłoby rozpoznanie zjawiska bezrobocia długotrwałego oraz skali bezrobocia na obszarach wiejskich i małych miast, a także bezrobocia wśród absolwentów.

Oprócz najważniejszych problemów społecznych, które wymagają przeprowadzenia pogłębionej analizy, ankietowani wymieniali również: przemoc w rodzinie (11,7%), ubóstwo (11,2%), starość (6,9%), bezdomność (6,3%), dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym (5,3%), narkomania (5,3%), przewlekłe, ciężkie choroby (4,1%), choroby psychiczne (3,8%), rodziny rozbite (3,3%) oraz ograniczony dostęp do edukacji (1,5%). Jak wynika z powyższych danych, istnieje niewyczerpany wachlarz problemów społecznych, które należałoby zdiagnozować w celu wypełnienia luk informacyjnych (rysunek 25).

Rys. 25. Niezdiagnozowane stare problemy społeczne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

5.6. Niezdiagnozowane nowe problemy społeczne

Luki informacyjne pojawiają się także w obszarze nowych problemów społecznych. Aby określić możliwości skutecznego zapobiegania negatywnym skutkom nowych problemów społecznych konieczne jest przeprowadzenie wielowymiarowej oraz rzetelnej diagnozy nowo-występujących zjawisk.

Pierwszym, zdaniem respondentów, nowym oraz nierozpoznanym jeszcze problemem społecznym jest **uzależnienie od nowych środków odurzających**, w tym od dopalaczy (21%). Istnieje ogromna potrzeba rozpoznania tego problemu w celu efektywniejszego zapobiegania powstawaniu uzależnień, szczególnie u młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym.

Drugą grupę nowych problemów stanowi obserwowana w ostatnim czasie **przemoc rówieśnicza**, która przejawia się głównie w agresji występującej w szkołach (18,5%).

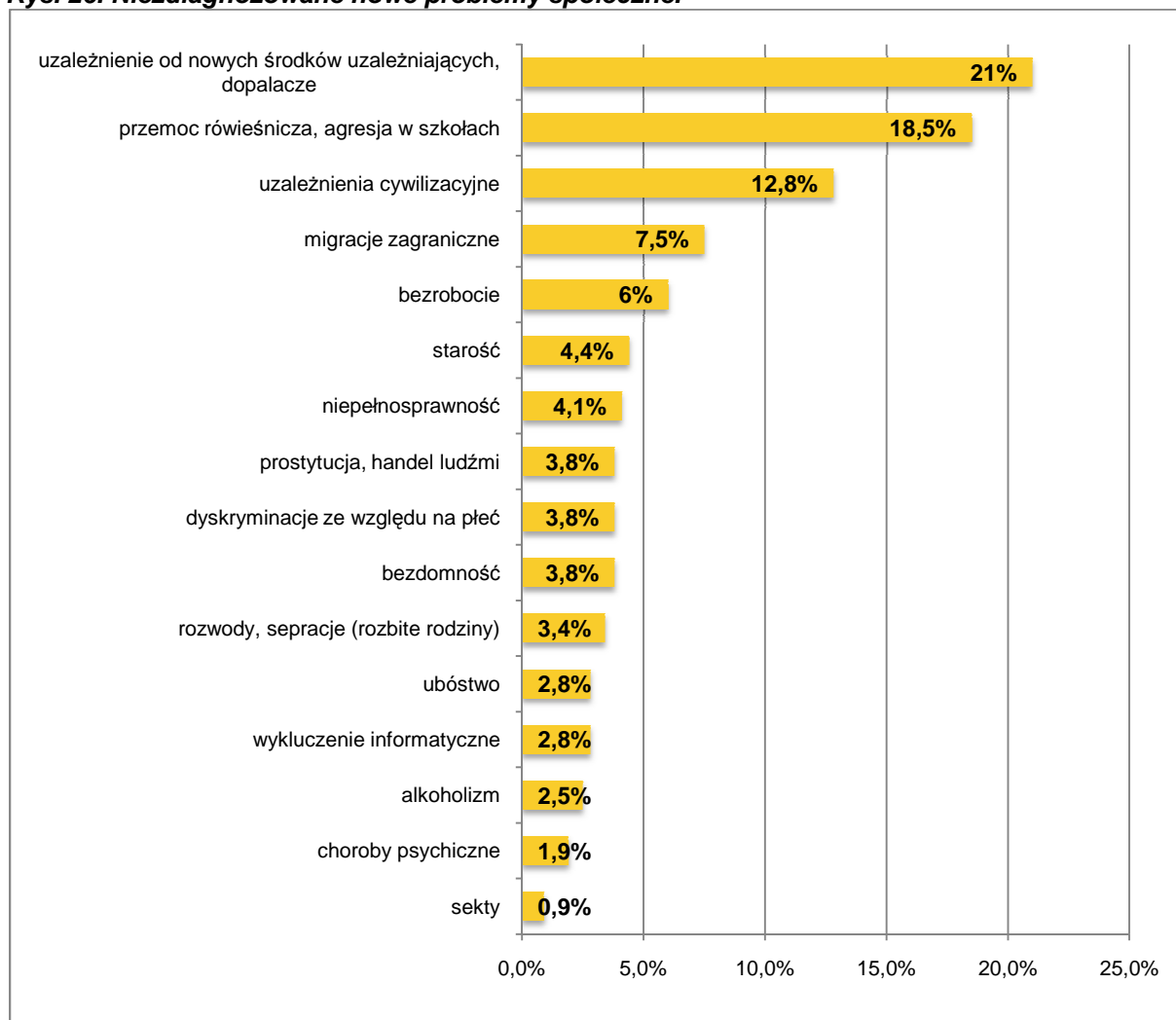
Trzecią kategorię stanowią **uzależnienia cywilizacyjne** (12,8%), w skład których wchodzi przede wszystkim (na podstawie wskazań respondentów):

- uzależnienie od Internetu,
- uzależnienie od telefonów komórkowych,
- uzależnienie od hazardu.

Inne niezdiagnozowane, nowe problemy społeczne, których skala oraz charakterystyka nie jest dobrze poznana to: migracje zagraniczne (7,5%), bezrobocie (6%), starość (4,4%),

niepełnosprawność (4,1%), prostytutcja, handel ludźmi (3,8%), dyskryminacje ze względu na płeć (3,8%), bezdomność (3,8%), rozwody, separacje (3,4%), ubóstwo (2,8%), wykluczenie informatyczne (2,8%), alkoholizm (2,5%), choroby psychiczne (1,9%) oraz sekty (0,9%). Część problemów społecznych określonych jako stare, było określanych także jako nowe, co może sygnalizować potrzebę odświeżenia i pogłębienia informacji dotyczących tych zjawisk społecznych (rysunek 26).

Rys. 26. Niezdiagnozowane nowe problemy społeczne.

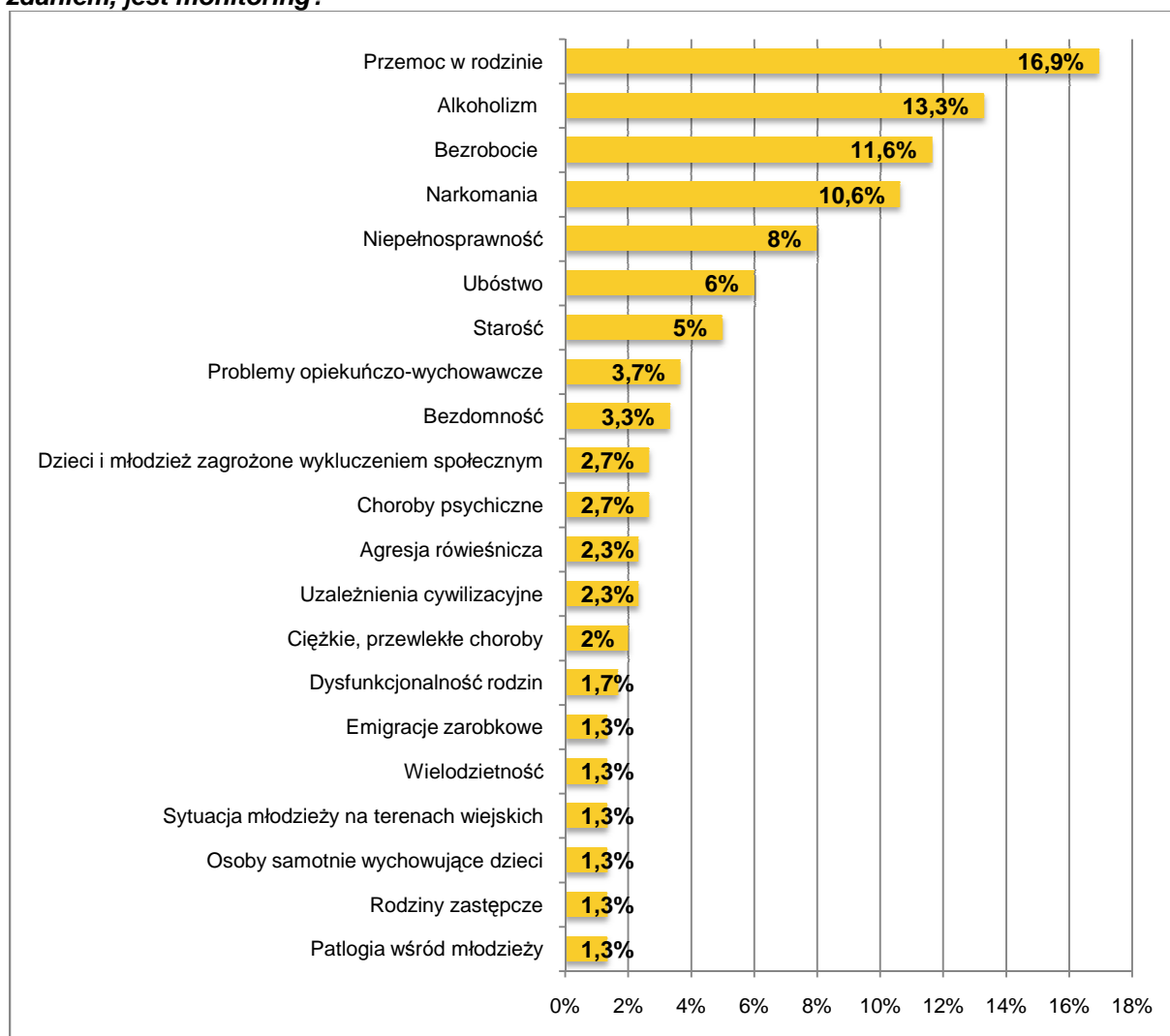

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

5.6. Problemy społeczne wymagające cyklicznej aktualizacji danych

Stały monitoring zjawisk społecznych jest warunkiem prawidłowej diagnozy tych zjawisk. Na podstawie wyników monitoringu można zbudować rekomendacje dotyczące zapobiegania powstawaniu problemów społecznych. W opinii respondentów, cykliczna aktualizacja informacji ma największe znaczenie w przypadku danych na temat przemocy w rodzinie (16,9%). Równie istotne jest monitorowanie problemu alkoholizmu (13,3%), a także bezrobocia (11,6%) i narkomanii (10,6%). Spośród najczęściej wskazywanych problemów społecznych, które wymagają stałego monitorowania, najmniejsze znaczenie miały patologie wśród młodzieży, sytuacja rodzin zastępczych, sytuacja osób samotnie wychowujących dzieci, sytuacja młodzieży na terenach wiejskich, wielodzietność oraz emigracje zarobkowe (po 1,3%) (rysunek 27).

Rys. 27. Proszę wskazać te problemy społeczne, w stosunku do których konieczny, Pana/i zdaniem, jest monitoring?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

5.7. Problemy społeczne wymagające najpilniejszego rozpoznania

Respondenci zostali także poproszeni o wskazanie tych problemów społecznych, które wymagają najpilniejszego rozpoznania.

W pierwszej kolejności ankietowani wskazali na **problem bezrobocia** (21,3%). Zaproponowane przez respondentów zagadnienie odnosi się głównie do zjawiska bezrobocia długotrwałego, zjawiska bezrobocia wśród absolwentów oraz problemu bezrobocia wśród kobiet pozostających poza rynkiem pracy. W pytaniu dotyczącym oceny informacji (pyt.2 kwestionariusza ankiety) respondenci jako najlepsze pod każdym względem (jakości merytorycznej, dostępności informacji i aktualności dostępnych informacji) uznali informacje dotyczące osób długotrwale bezrobotnych, mimo to wskazali, że zjawisko to wymaga najpilniejszego rozpoznania. Taki rozkład odpowiedzi związany może być z tym, iż mimo, że zjawisko to jest rozpoznane, instytucje zajmujące się tym problemem, nie radzą sobie z nim i mimo podejmowanych działań, jest to nadal główny problem związany z bezrobociem, występujący w województwie podlaskim. Wybór bezrobocia jako problemu, który wymaga najpilniejszego rozpoznania był uzasadniony przede wszystkim faktem, iż problem ten generuje szereg innych negatywnych zjawisk społecznych, w tym: alkoholizm czy przemoc w rodzinie (*rysunek 28*).

Drugim problemem społecznym, który w opinii ankietowanych wymaga szybkiego i skutecznego zdiagnozowania jest zjawisko **przemocy w rodzinie** (20,1%). Problem przemocy stosowanej w rodzinach jest zjawiskiem bardzo złożonym i utajonym, a przez to niezwykle trudno jest oszacować odsetek osób, które są ofiarami przemocy używanej przez członków rodziny. Jednocześnie problem ten wymaga szybkiej oraz skutecznej diagnozy oraz interwencji, gdyż niesie bezpośrednie zagrożenie utraty zdrowia oraz życia przez ofiary przemocy (*rysunek 28*).

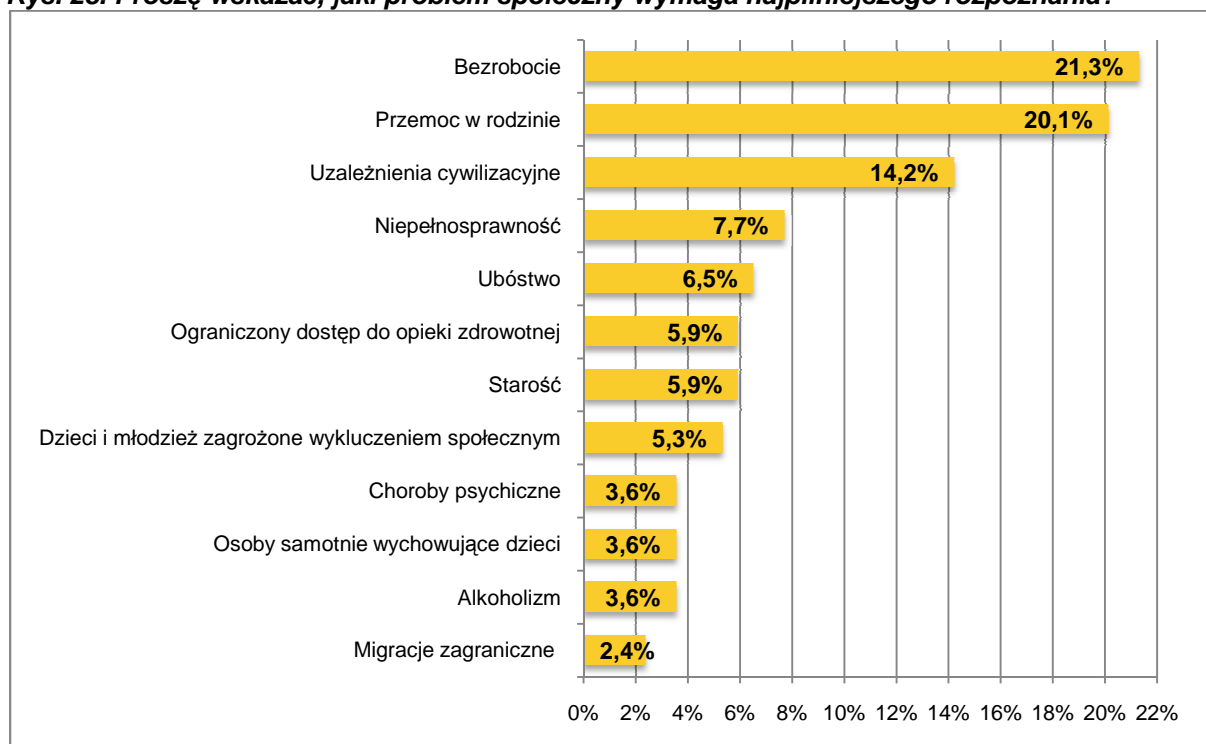
Problemem, który był wskazywany przez ankietowanych jako trzeci w kolejności pod względem konieczności szybkiego rozpoznania, były **uzależnienia cywilizacyjne** (14,2%). W dobie powszechnego dostępu do Internetu oraz telefonii komórkowej istnieją zagrożenia związane z nadużywaniem tych środków komunikacji. Uzależnienia od Internetu, telefonów komórkowych, pracy czy od nowych środków odurzających wymagają szczegółowego rozpoznania, dzięki któremu możliwe będzie lepsze poznanie skali zjawiska oraz tworzenie rozwiązań zapobiegania popadaniu w tego rodzaju uzależnienia, które są przyczyną zachowań patologicznych wśród dzieci i młodzieży (*rysunek 28*).

Innymi wskazywanymi problemami społecznymi, które wymagają pilnego rozpoznania były:

- niepełnosprawność,
- ubóstwo,
- ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej,
- starość,
- dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym,
- choroby psychiczne,
- osoby samotnie wychowujące dzieci,

- alkoholizm,
- migracje zagraniczne.

Rys. 28. Proszę wskazać, jaki problem społeczny wymaga najpilniejszego rozpoznania?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

5.8. Preferowane formy prezentacji danych

Udostępnianie oraz prezentacja danych mających na celu uzupełnienie luk informacyjnych przybiera różne formy. Ankietowani preferują w pierwszej kolejności szkolenia, podczas których będą prezentowane dane i przekazywane informacje (23,3%). Dobrymi sposobami udostępniania danych są również: konferencje (18,9%) oraz rozpowszechnianie raportów z badań zawierających zarówno analizę jak i interpretację wyników w formie internetowej (14,5%) oraz w formie drukowanej (14%). Wśród innych form prezentacji danych, respondenci wskazywali: tabelaryczne zestawienia statystyczne publikowane na stronie internetowej (8,8%) oraz w formie drukowanej (7,2%). Ankietowani w najmniejszym stopniu oczekują przedstawiania danych w formie graficznych zestawień w formie drukowanej oraz publikowanych na stronie internetowej (odpowiednio po 6,7%) (rysunek 29).

Rys. 29. Preferowane formy udostępniania informacji z zakresu problematyki społecznej

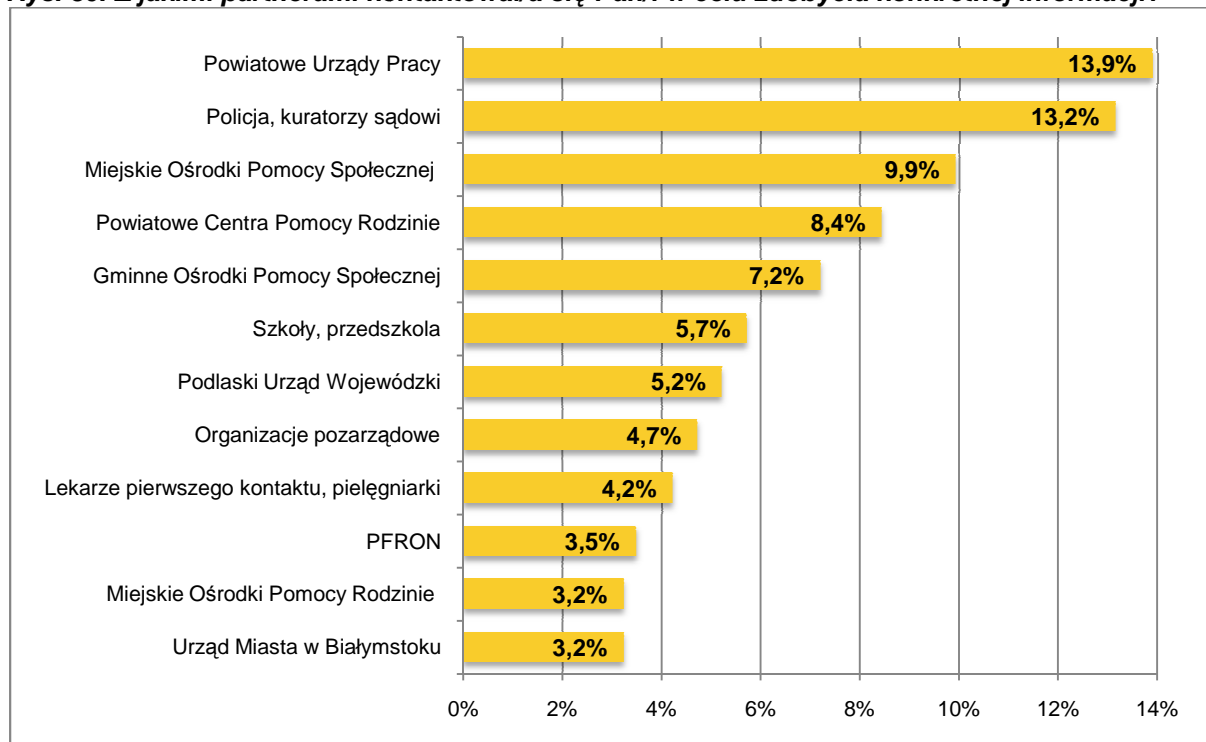

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

5.9. Współpraca z innymi instytucjami

Nawiązywanie kontaktów z innymi instytucjami w celu zdobycia informacji odnośnie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym jest zjawiskiem popularnym wśród badanych instytucji. Najczęściej wskazywanymi instytucjami, z którymi kontaktują się badane podmioty są Powiatowe Urzędy Pracy (13,9%) oraz Policja i kuratorzy sądowi (13,2%). To od tych jednostek badane podmioty najczęściej uzyskują informacje niezbędne przy określaniu sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ponadto blisko co dziesiąta badana instytucja komunikuje się Miejskimi Ośrodkami Pomocy Społecznej (9,9%), zaś 8,4% podmiotów nawiązuje kontakt z powiatowymi centrami pomocy rodzinie. Spośród instytucji najczęściej wskazywanych jako partnerów, z którymi nawiązywano współpracę, najmniejszy odsetek ankietowanych wskazał Miejskie Ośrodki Pomocy Rodzinie oraz Urząd Miasta w Białymstoku (odpowiednio po 3,2%) (rysunek 30).

Rys. 30. Z jakimi partnerami kontaktował/a się Pan/i w celu zdobycia konkretnej informacji?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Ocena współpracy z partnerami, z którymi badane instytucje podejmowały kontakt, jest w dużej mierze pozytywna (57,2% - raczej dobrze, 30,4% - zdecydowanie dobrze). Jedynie 3,1% ankieterów ocenia ową współpracę negatywnie (2,6% - raczej źle, 0,5% - zdecydowanie źle) (tabela 2).

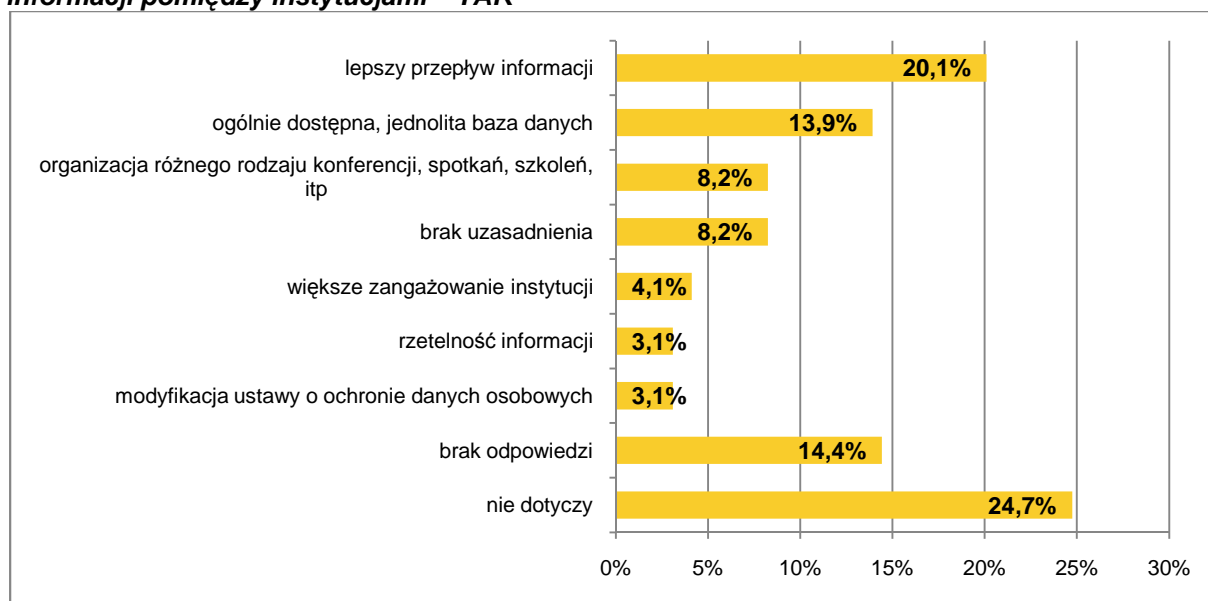
Tab. 2. Jak Pan/i ocenia współpracę z tymi partnerami?

	N	%
raczej dobrze	111	57,2
zdecydowanie dobrze	59	30,4
raczej źle	5	2,6
nie wiem, trudno powiedzieć	2	1
zdecydowanie źle	1	0,5
brak odpowiedzi	16	8,2
Ogółem	194	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Spośród ogółu respondentów 20,1% odpowiedziało, iż aby usprawnić mechanizmy przepływu i wymiany informacji pomiędzy instytucjami należałoby zapewnić lepszy przepływ informacji. Kolejna część ankieterów stwierdziła, że owszem jest możliwe poprawienie sposobów przepływu i wymiany informacji pomiędzy instytucjami, wówczas gdy wprowadzona zostanie ogólnodostępna, jednolita baza danych (13,9%). Szczegółowy rozkład odpowiedzi dotyczących możliwości poprawy przepływu i wymiany informacji pomiędzy instytucjami przedstawia rysunek 31.

Rys. 31. Czy według Pana/i można w jakiś sposób usprawnić mechanizmy przepływu i wymiany informacji pomiędzy instytucjami – TAK

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań

Podsumowanie

Badane instytucje udzielają wsparcia różnym grupom zagrożonym wykluczeniem społecznym w różnym zakresie. Zakres oraz rodzaj świadczonej pomocy zależy w dużej mierze od charakteru poszczególnych podmiotów objętych badaniem. Usługi pomocowe w największym zakresie świadczą Ośrodki Pomocy Społecznej, których beneficjentami są największe i najbardziej zróżnicowane kategorie społeczne, począwszy od osób niepełnosprawnych, przez osoby długotrwale bezrobotne, rodziny wielodzietne, aż po ofiary przemocy w rodzinie. Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie świadczą usługi skierowane głównie do osób niepełnosprawnych oraz ofiar przemocy w rodzinie, natomiast organizacje pozarządowe skupiają swoje wysiłki na niesieniu pomocy w zasadzie przede wszystkim osobom niepełnosprawnym. Badane instytucje w dużej mierze podejmują działania na rzecz poprawy sytuacji osób z trzech zagrożonych wykluczeniem kategorii społecznych: **osób niepełnosprawnych**, **rodzin wielodzietnych** oraz **osób starszych**.

Biorąc pod uwagę deklaracje wszystkich ankietowanych można zauważyć, że zdecydowanie największa pomoc jest skierowana do grupy osób niepełnosprawnych. Dlatego zasadne wydaje się przeprowadzenie pogłębionej i wielostronnej analizy sytuacji dotkniętych niepełnosprawnością. Pomoże to w ustaleniu skali zjawiska, które jak dotąd nie zostało dobrze rozpoznane z uwagi na brak istnienia jednolitej i komplementarnej bazy danych odnośnie niepełnosprawności. Obszary badawcze odnośnie niepełnosprawności, które powinny zostać zbadane to:

- bariery architektoniczne w codziennym funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych oraz sposoby ich niwelowania,
- bezrobocie wśród osób niepełnosprawnych,
- statystyki dotyczące ogólnej sytuacji osób niepełnosprawnych zawierające m.in. rodzaj i stopień niepełnosprawności, skalę niepełnosprawności, wykształcenie osób niepełnosprawnych oraz aktywność zawodową.

W podejściu do problemu niepełnosprawności ważne jest także, aby uprościć i udostępnić na większą skalę dostęp do tworzonych statystyk. W działalności każdej badanej instytucji ważnym aspektem jest podejmowanie współpracy z innymi instytucjami w celu poprawy wymiany i przepływu informacji.

W badaniu podjęto także temat niezdiagnozowanych odpowiednio „starych” i „nowych” problemów społecznych. Co warto podkreślić, problemy, które skutkują wykluczeniem społecznym, są w dużej mierze przyczyną nawarstwiania się kolejnych problemów, stąd można mówić o zjawisku wieloaspektowości i złożoności problemów społecznych, które powodują wykluczenie społeczne jednostek i grup.

Najczęściej wskazywanymi **„starymi” problemami społecznymi**, które dotąd nie zostały wystarczająco zdiagnozowane są:

- alkoholizm,
- niepełnosprawność,
- bezrobocie (w tym bezrobocie długotrwałe, kobiet będących poza rynkiem pracy, bezrobocie absolwentów).

Wymienione problemy są bez wątpienia rzeczą istniejącą od dawna, jednakże nie doczekały się odpowiedniej diagnozy. Dobre rozpoznanie tych tematów może pomóc w ograniczeniu powstawania patologii i wykluczeń społecznych.

Najczęściej wskazywanymi **„nowymi” problemami społecznymi**, które nie zostały dotychczas odpowiednio zidentyfikowane są:

- uzależnienia od nowych środków odurzających (w tym problem dopalaczy),
- przemoc rówieśnicza, agresja w szkołach (skala zjawiska),
- uzależnienia cywilizacyjne (zwłaszcza Internet, komputer, telefony komórkowe, itp.).

Wymieniane najczęściej problemy wskazywane jako „nowe” są ogromnym zagrożeniem dla funkcjonowania społeczeństwa, szczególnie dla młodzieży oraz dzieci. Nie przeprowadza się wielu badań oraz diagnoz tych zjawisk, dlatego też ważne jest odpowiednie, wyczerpujące oraz dokładne rozpoznanie tych zagadnień. Dzięki temu możliwe będzie stworzenie mechanizmów walki z tymi problemami oraz zapobieganie ich powstawaniu a także wczesna diagnoza osób, które są uzależnione.

Niektóre problemy społeczne, z racji dużej dynamiki zmiany zjawiska, powinny być badane cyklicznie. Są to przede wszystkim badania dotyczące przemocy w rodzinie, alkoholizmu oraz bezrobocia.

Istnieją problemy, których diagnoza oraz rozpoznanie jest niezwykle ważne z powodu m.in. zagrożenia utraty zdrowia lub życia jednostek, których dotyczy problem. Są to przede wszystkim problemy, które wywierają także znaczący, negatywny wpływ na poziom integracji społeczeństwa oraz stanowią pewną trudność:

- bezrobocie,
- przemoc w rodzinie,
- uzależnienia cywilizacyjne.

Wszystkie luki informacyjne w obszarach poszczególnych problemów społecznych odbijają się negatywnie na pracy podmiotów pomocy i integracji społecznej.

Informacje, które są zdobywane, analizowane oraz udostępniane przez podmioty pomocy i integracji społecznej powinny być przekazywane przede wszystkim na szkoleniach i konferencjach, w bezpośrednim kontakcie. Każda instytucja powinna też posiadać własną, aktualną i prostą w obsłudze stronę internetową, na której zamieszczane będą wszystkie ważne dane w formie materiałów z konferencji i szkoleń (prezentacji).

GŁÓWNE WYNIKI ZOGNISKOWANYCH WYWIADÓW GRUPOWYCH

Identyfikacja potrzeb informacyjnych, zapotrzebowania na informacje oraz wskazanie deficytów, w tym zakresie ma zasadniczy wpływ na efektywne diagnozowanie potrzeb społecznych, jednocześnie służy wszystkim podmiotom i instytucjom działającym w obszarze polityki społecznej. Określenie listy tematów badawczych z zakresu polityki społecznej, pozwoli na realizację szerokiego wachlarza działań Podlaskiego Obserwatorium Polityki Społecznej (prowadzenie badań, monitoring i analizy dotyczących zjawisk społecznych na terenie województwa podlaskiego).

Uczestnicy wywiadu poproszeni zostali o wskazanie zagadnień dotyczących polityki społecznej w regionie, które według ich opinii są nierozpoznawalne lub występują w nich niedobory informacyjne. (Jakie informacje są najbardziej przydatne w celu realizacji zadań, jakie realizuje Państwa instytucja? Jakie informacje będą Państwu potrzebne w ciągu najbliższego roku?)

Do najczęściej wymienianych problemów w zakresie niedoborów informacyjnych zaliczyć można problem niepełnosprawności (zarówno fizycznej jak i psychicznej). Respondenci wskazują na brak jednolitego systemu informującego o ilości osób niepełnosprawnych, ich strukturze, nadawania i badania stopni niepełnosprawności. Ponadto kwestią dyskusyjną jest także jakość i aktualność tych danych. Słabo zdiagnozowany problem to także uzależnienia młodzieży – alkohol, narkotyki, czy też środki odurzające (tzw. dopalacze). Używanie tzw. dopalaczy przez młodych ludzi to problem stosunkowo młody, w związku z czym uzupełnienie tych informacji byłoby oczekiwane w najbliższym czasie. Ponadto stosunkowo nowym problemem społecznym, z którym wiążą się niedobory informacyjne, stanowi sieroctwo migracyjne. Definicja, a tym samym diagnoza tego zagadnienia jest dość trudna. Nie jest łatwo ocenić stopień kontaktów, relacji i bliskości jednego, bądź obojga rodziców z dzieckiem (ewentualnego ich rozpadu). Także trudno jest oceniać, czy w konkretnych sytuacjach emigracja zarobkowa rodziców przyniesie korzyści czy stanie się przyczyną problemów społecznych młodych ludzi. Wśród odpowiedzi pojawiał się także niedobór informacji w kwestiach ubóstwa oraz przemocy w rodzinie. Niedostateczna informacja jest zarówno w zakresie skali tych zjawisk (często nierejestrowane przez odpowiednie instytucje), jak i stopnia wykorzystania pomocy, która została udzielona potrzebującym. Respondenci wskazywali na trudności w uzyskaniu informacji o osobach przewlekle chorych, osobach starszych, rodzinach wielodzietnych, a także o osobach długotrwale bezrobotnych. Uczestnicy wywiadu podnosili problem znikomego przepływu informacji pomiędzy instytucjami, które na co dzień w sferze pomocy społecznej powinny ze sobą współpracować. Badani podkreślali, iż większy niedobór informacyjny można zauważyć w mniejszych ośrodkach i instytucjach, zlokalizowanych z dala od miast.

Kolejne pytanie dotyczyło źródeł informacji z jakich korzystają uczestnicy wywiadu w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych. (Jak oceniacie Państwo jakość dostępnych informacji? Czy te dane są Państwa zdaniem opracowywane w sposób rzetelny? Z jakich instytucji pozyskiwane są te dane? Jak oceniacie Państwo dostępność tych danych?)

Aby prawidłowo realizować działania jednostek pomocowych, niezbędne jest uzyskanie jak największej liczby informacji. Ich źródła, dostępność i jakość nie zawsze była oceniana pozytywnie przez ankietowanych. Uczestnicy wywiadu podkreślali, iż najczęstszym i zarazem najbardziej wiarygodnym źródłem informacji są bezpośrednie kontakty i rozmowy z ludźmi. Jednym z ważniejszych sposobów pozyskania informacji jest wywiad środowiskowy, również bezpośredni kontakt z osobami, które zgłaszają się do instytucji. Innym źródłem informacji, na które wskazywali respondenci to dane, które można uzyskać w innych instytucjach pomocowych. W zależności od realizowanych przez daną instytucję działań, rolę informatora pełnią: policja, pedagog szkolny, kurator sądowy, ZUS, KRUS, Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie, urzędy miast, starostwa powiatowe, Straż Miejska, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Ponadto istotnym źródłem informacji jest także Internet.

Dostępność danych oceniana jest na różnym poziomie. Współpraca z instytucjami w zakresie wymiany informacji jest oceniana raczej pozytywnie. Problemem na który wskazywali uczestnicy wywiadu jest nadmierna biurokratyzacja i formalizacja kontaktów. Jednak w zakresie ustawowych informacji system funkcjonuje prawidłowo. Większy kłopot pojawia się w sytuacji, gdy niezbędne informacje wymagają czasu i pracy na ich uzyskanie. Wówczas bardzo pomocnym czynnikiem stają się kontakty nieformalne.

Następnie badani poproszeni zostali o wskazanie najistotniejszych obszarów, które powinny być prowadzone przez Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej, które z nich wiążą się z zadaniami realizowanymi przez instytucje i które są wykorzystywane dla realizacji zadań? (Jak duże znaczenie z punktu widzenia zadań Państwa instytucji mają informacje we wskazanych obszarach? Proszę wskazać te najważniejsze i te najmniej ważne z punktu widzenia działalności instytucji, którą Państwo reprezentują?).

Respondenci otrzymali listę obszarów badawczych, na której widniały takie obszary jak:

- przemoc w rodzinie, ofiary przemocy w rodzinie,
- bezrobocie i związane z nimi zagrożenie wykluczeniem społecznym, bezrobocie kobiet,
- niepełnosprawność, osoby niepełnosprawne na rynku pracy,
- ubóstwo,
- alkoholizm, nadużywanie alkoholu wśród młodzieży,
- bezdomność,
- nadużywanie środków odurzających, uzależnienie od środków odurzających, nadużywanie środków odurzających wśród młodzieży,
- osoby chore, w tym chore psychicznie,
- osoby samotne,
- osoby starsze.

Bardzo często pojawiała się odpowiedź, iż wszystkie obszary badawcze są istotne z punktu widzenia realizowanych zadań przez wybrane instytucje. Uczestnicy wywiadu podkreślali, iż trudno jest wybrać te najbardziej priorytetowe. Mimo to ankietowani szczególnie zwracali uwagę na

problem bezrobocia – ze szczególnym uwzględnieniem bezrobocia kobiet. Z uwagi na problem powrotu kobiet do aktywności zawodowej (np. ze względu na okres macierzyństwa) instytucje starały się podejmować szereg działań pomocowych. Generalnie problem bezrobocia jest mocno skorelowany z zagrożeniem wykluczenia społecznego, zwłaszcza u osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, czy też osób samotnie wychowujących dziecko. Odpowiednie zasoby informacyjne pozwoliłyby na właściwą identyfikację zagrożeń oraz efektywne działania w tym zakresie. Ponadto ważnym obszarem wskazywanym przez respondentów to osoby chore, w tym osoby chore psychicznie. Jest to temat, który wciąż wymaga wielu badań i działań ze strony instytucji pomocowych. Szczególną uwagę respondenci zwracali także na kwestie przemocy i ofiar przemocy w rodzinie, bezrobocie związane z rodziną, ubóstwo oraz alkoholizm – również nadużywanie alkoholu przez dzieci i młodzież. Bardzo często te problemy są ze sobą powiązane, pojawienie się jednego problemu generuje pozostałe, dlatego też potrzeby te powinny zostać potraktowane kompleksowo. Należy zauważyć, iż obszar badawczy, na który wskazywali ankietowani był uzależniony od instytucji jaką reprezentował respondent. Przedstawiciele wskazywali na te problemy, które były związane z funkcjonowaniem ich jednostek.

Kolejne pytanie postawione respondentom dotyczyło określenia priorytetów Podlaskiego Obserwatorium Polityki Społecznej? (Jakie według Państwa powinny być priorytety Podlaskiego Obserwatorium Polityki Społecznej? Jakie badania i analizy powinno prowadzić Obserwatorium? Które z nich są najbardziej istotne z punktu widzenia działalności instytucji, którą Państwo reprezentują?)

Podobnie jak poprzednio, tak i w tym pytaniu ankietowani wskazywali, iż trudno jest określić stopień ważności problemów społecznych, którymi się zajmują. Wskazywali na wzajemne powiązania problemów społecznych, na konsekwencje jakie rodzą poszczególne problemy. Pojawiły się głosy, które w sposób priorytetowy traktowały alkoholizm oraz wszelkiego rodzaju używki i wszystkie konsekwencje społeczne z nim związane. Zwracano uwagę na to, że identyfikacja zjawisk związanych z używkami jest zdecydowanie trudniejsza niż w przypadku alkoholizmu. Ogólnodostępne statystyki znacznie odbiegają od realiów, stąd uzupełnienie niedoborów informacyjnych w tym zakresie, poprzez zogniskowanie badań Podlaskiego Obserwatorium Polityki Społecznej, mogłoby przyczynić się do poprawy efektywności działań z tym związanych. Ponadto problemem, na który warto zwrócić uwagę Obserwatorium jest przemoc w rodzinie. Pojawiły się głosy wskazujące na problemy najmłodszych z perspektywy szerokiego wachlarza potrzeb socjalnych. Pomoc dzieciom i młodzieży może pozytywnie wpłynąć na ograniczenie kłopotów socjalnych tych osób w późniejszych okresach życia. Zwracano także uwagę na temat bezdomności w powiązaniu z problemem ubóstwa, a także niepełnosprawności. Brak wspólnej bazy danych, rejestrów umożliwiających identyfikację skali problemu wpływa na działania służb i instytucji pomocowych. Respondenci wskazywali także na potrzebę większej współpracy służb pomocowych w realizacji działań polityki socjalnej. Zwracali uwagę na niezbyt efektywne funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych. Uczestnicy badania byli

zgodni co do faktu, iż koordynacja i możliwość współpracy różnego rodzaju służb w zakresie wymiany informacji, warunkuje prawidłowe funkcjonowanie polityki społecznej w danej społeczności.

Następne pytanie postawione respondentom dotyczyło oceny mechanizmów wymiany informacji i współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na szczeblu regionalnym? (Na jakie problemy napotykają Państwo/Państwa współpracownicy, próbując dotrzeć do potrzebnych informacji? Jak można by te problemy rozwiązać?)

Wśród wielu odpowiedzi przeważały głosy mówiące, iż w zakresie informacyjnym narzuconym ustawowo generalnie nie ma większych problemów. Pojawiają się one gdy potrzebne są dodatkowe informacje lub takie, które wymagają zestawienia danych pochodzących z różnych źródeł. Ponadto problemem jest terminowość otrzymywanych informacji. Z uwagi na formalny charakter uzyskiwania danych, czas ich otrzymania może w niektórych przypadkach się wydłużać. Respondenci zwracali uwagę także na jakość otrzymywanych informacji. Zdarzały się sytuacje, zwłaszcza przy uzyskiwaniu informacji niestandardowej, że ich przydatność pozostawiała wiele do życzenia. Uczestnicy wywiadu zwracali uwagę na niedostatek bieżących badań i opracowań. Dla poprawnego funkcjonowania instytucji niezbędne są informacje, które pomogą rozwiązywać bieżące problemy i podejmować odpowiednie do zaistniałej sytuacji działania.

W celu poprawy mechanizmów wymiany informacji zaproponowano uczestnikom wywiadu stworzenie systemu zarządzania zasobami informacyjnymi, który w swych zasobach będzie posiadał niezbędne do pracy dane. Respondenci poproszeni zostali o przedstawienie swoich sugestii dotyczących działania takiego systemu? Czy uważają, że utworzenie w ramach Obserwatorium regionalnej biblioteki zasobów informacyjnych, która będzie umożliwiać gromadzenie i bezpośrednio udostępnianie zasobów informacyjnych online, może stanowić odpowiedź na pojawiające się problemy informacyjne? Czy byłaby taka możliwość, że instytucje które reprezentują, mogłyby udostępniać gromadzone na własną rękę informacje, bezpośrednio w tej bibliotece?

Zagadnienie związane z opracowaniem systemu zarządzania zasobami informacyjnymi spotkało się generalnie z aprobatą większości badanych. Sporadycznie pojawiły się głosy poddające w wątpliwość prawidłowe funkcjonowanie tego typu rozwiązania. Respondenci podkreślali potrzebę funkcjonowania systemowego rozwiązania wymiany informacji pomiędzy instytucjami w zakresie polityki społecznej. Jednocześnie zwracali uwagę na kwestie aktualizacji zawartych tam informacji (obecnie wielokrotnie pojawia się problem z aktualizacją danych kontaktowych na stronach internetowych instytucji). Również kwestie związane z ochroną danych osobowych budziły pewne obawy. Niewątpliwie, internetowy kanał dystrybucji informacji, w opinii uczestników wywiadu, byłby najskuteczniejszym sposobem gromadzenia i udostępniania wszelkich danych. Ważną rolę powinni pełnić sami beneficjenci danych tego systemu, ponieważ to właśnie oni będą współautorami zawartych tam informacji. Od ich odpowiedzialności i rzetelności uzależniona będzie jakość informacji zamieszczonych na platformie. Oczywiście bardzo ważnym czynnikiem warunkującym sukces takiego systemowego rozwiązania jest zaangażowanie się wszelkich służb, które mają styczność z działalnością sektora pomocy społecznej w szerokim zakresie. Koordynacja i współpraca różnych

jednostek ma szansę wypracować w pełni efektywny portal informacyjny z zakresu problematyki społecznej województwa podlaskiego. Respondenci podkreślali, że na dzień dzisiejszy są w stanie zgromadzić wszelkie niezbędne informacje w celu stworzenia biblioteki zasobów informacyjnych. Jednocześnie zwracali uwagę na konieczność opracowania poprawnej konstrukcji całego systemu pod względem funkcjonalnym i prawnym. W ich opinii problemem może być powielanie się informacji z różnych instytucji dotyczących tego samego obszaru, czy działania, a także ochrona danych osobowych, która w pewien sposób ogranicza możliwości generowania informacji. Jednak niemal wszyscy uczestnicy badania są przekonani, że konieczne jest opracowanie mechanizmu pozwalającego na stosunkowo szybkie pozyskiwanie aktualnych, wiarygodnych i rzetelnych informacji, który ułatwi funkcjonowanie instytucjom. Baza zasobów informacyjnych wydaje się interesującym, w opinii respondentów, rozwiązaniem.

Podsumowując, należy podkreślić, iż poprawa w zakresie zaspokojenia potrzeb informacyjnych w obszarze szeroko pojętej pomocy społecznej może pozytywnie wpłynąć na funkcjonowanie całego systemu. Odpowiednia identyfikacja deficytów informacyjnych, a także weryfikacja potrzeb informacyjnych pozwoli na opracowanie kompleksowego modelu, który docelowo poprawi efektywność funkcjonowania instytucji polityki społecznej województwa podlaskiego. Opracowanie biblioteki zasobów informacyjnych może stanowić odpowiedź na pojawiające się problemy informacyjne. Przy tworzeniu rozwiązania systemowego należy szczegółowo zweryfikować specyfikę funkcjonowania jednostek pomocy społecznej, ich możliwości generowania informacji, a przede wszystkim koordynację wszelkich możliwych służb funkcjonujących w obszarze pomocy społecznej.

PROJEKT PROGRAMU BADAWCZEGO

Proces wyłaniania tematów badawczych odbył się, w drodze dwóch, opisanych wyżej badań:

- ankiety rozsyłanej,
- zogniskowanych wywiadów grupowych, które odbyły się w celu podsumowania wyników zebranych podczas badań ilościowych informacji.

Z wyżej przedstawionych wyników identyfikacji wyłoniły się luki informacyjne w następujących obszarach:

Analiza istniejących opracowań i zrealizowanych badań	Ankieta rozsyłana	Zogniskowane wywiady pogłębione
problemy rodziny	bezrobocie	problem bezrobocia ze szczególnym uwzględnieniem bezrobocia kobiet
	niepełnosprawność	
ubóstwo	starość	niepełnosprawność (fizyczna i psychiczna)
	alkoholizm	bezdumność
niepełnosprawność	bezdumność	przemoc i ofiary przemocy w rodzinie
	dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym	
bezrobocie	przemoc w rodzinie	alkoholiz oraz inne środki odurzające; problem nadużywania przez dzieci i młodzież
	ubóstwo	
	narkomania	

Wyżej wymienione obszary badawcze można pogrupować na kilka dziedzin:

- problemy rodziny,
- bezrobocie,
- ubóstwo,
- niepełnosprawność,
- uzależnienia od środków uzależniających (alkoholizm i narkomania),
- bezdumność,
- dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym,
- osoby starsze.

Pierwszym bardzo ważnym obszarem badawczym, który powinien być monitorowanych przez Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej są **problemy rodziny**. Mimo, że część problemów w podlaskich rodzinach jest rozpoznana, ponieważ istnieją one od dawna, stanowią ona temat tabu,

co wpływa na trudności w identyfikacji faktycznej skali danego zjawiska. Jednym z takich tematów „tabu” jest przemoc w rodzinie, o której istnieniu jest powszechnie wiadomo, ale nie ma na ten temat żadnych badań, ani analiz, w związku z czym nie wiadomo jaka jest jego skala. Ponadto problemy w rodzinie wiążą się z innymi problemami społecznymi społeczeństwa.

Kolejnym i w zasadzie najważniejszym zjawiskiem, jakie dotyka w głównej mierze mieszkańców województwa podlaskiego jest **problem bezrobocia**. Problem ten jest niewątpliwie głównym czynnikiem wpływającym na pozostałe problemy społeczne, jakie występują w regionie. Mimo, że zjawisko to jest na bieżąco monitorowane, wiedza o nim jest ciągle niewystarczająca, bądź nieadekwatna, gdyż instytucje rynku pracy nadal nie radzą sobie z tym problemem. Ważnymi aspektami bezrobocia, jak zostało podkreślone w badaniu fokusowym są: bezrobocie kobiet oraz bezrobocie tzw. „długotrwałe”.

Z problemem bezrobocia wiąże się **problem ubóstwa**, który stanowi w dalszym ciągu lukę informacyjną. Mimo, iż w ramach Obserwatorium Integracji Społecznej w Białymstoku, zrealizowana została wielowymiarowa analiza ubóstwa, respondenci zarówno w wywiadach grupowych, jak i w ankiecie rozsyłanej, podawali problem ubóstwa, jako ten, który należy monitorować. Świadczyć to może zarówno o niewystarczającym przepływie informacji między instytucjami działającymi w obszarze polityki społecznej, jak i racji tego, iż przeważnie zjawisko to analizowane jest pod względem ustawowych kryteriów ubóstwa (tzw. próg interwencji socjalnej).

Niepełnosprawność to kolejne zjawisko, w którym występują luki informacyjne. W dużej mierze związane jest to z brakiem aktualnej statystyki osób niepełnosprawnych oraz chorych. W związku z tym podobnie jak w przypadku pozostałych problemów społecznych nie znana jest skala tego zjawiska.

Kolejnym ważnym z punktu widzenia funkcjonowania społeczeństwa jest **problem uzależnień od środków odurzających**, z czego najważniejsze to alkoholizm i narkomania. Zjawisko to, podobnie jak niepełnosprawność i różnego rodzaju choroby, cechuje się brakiem informacji, choćby statystycznych. W związku z tak ograniczonym dostępem do informacji, jednostki których zadaniem jest przeciwdziałać tym problemom, mają ograniczone możliwości.

Bezdomność, podobnie jak wyżej wskazane problemy, jest również zjawiskiem nierozpoznanym, które wymaga podjęcia kroków zaradczych. W związku z tym, niezbędny jest jego monitoring, który pomoże w likwidacji bądź ograniczeniu problemu.

Z wyżej wskazanymi problemami takimi jak: problem rodziny, ubóstwa i uzależnień, wiąże się **problem dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym**. Luki informacyjne w tym obszarze wiążą się przede wszystkim z sytuacją dzieci i młodzieży w rodzinach zastępczych, losów wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych, przemocy (w tym rówieśniczej) oraz różnych, w tym związanych z nowymi technologiami, form uzależnień.

Ostatnim spośród najważniejszych problemów społecznych, jest **problem osób starszych**, który również związany jest negatywnymi zjawiskami występującymi w rodzinie. Brak informacji w tym obszarze objawia się głównie poprzez niewiedzę na temat warunków życia osób starszych.

W poniższej tabeli zaprezentowano ogólne obszary badawcze, przeanalizowane wyżej, wraz ze szczegółowymi problemami badawczymi:

Ogólne obszary badawcze	Szczegółowe problemy badawcze
PROBLEM RODZINY	<ul style="list-style-type: none"> ◆ sytuacja materialna podlaskich rodzin, ◆ przemoc w rodzinie; ◆ warunki życia osób samotnie wychowujących dzieci; ◆ problemy rodzin wielodzietnych;
PROBLEM BEZROBOCIA	<ul style="list-style-type: none"> ◆ struktura bezrobocia w skali gminy; ◆ sytuacja osób długotrwale bezrobotnych; ◆ bariery powrotu na rynek pracy; ◆ sytuacja kobiet na rynku pracy;
PROBLEM UBÓSTWA	<ul style="list-style-type: none"> ◆ przyczyny ubóstwa; ◆ sytuacja osób ubogich; ◆ lokalne zróżnicowanie ubóstwa; ◆ bariery wyjścia z ubóstwa;
PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	<ul style="list-style-type: none"> ◆ statystyka osób niepełnosprawnych w skali powiatu; ◆ osoby niepełnosprawne na rynku pracy i edukacji; ◆ warunki życia osób niepełnosprawnych i ich rodzin;
PROBLEM UZALEŻNIEŃ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ przyczyny i skutki uzależnień od środków odurzających; ◆ problemy alkoholowe mieszkańców województwa;
BEZDOMNOŚĆ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ przyczyny bezdomności i mechanizmy radzenia sobie z tym problemem;
DZIECI I MŁODZIEŻ ZAGROŻONE WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM	<ul style="list-style-type: none"> ◆ zjawisko sieroctwa migracyjnego w regionie; ◆ losy wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych; ◆ sytuacja dzieci w rodzinach zastępczych; ◆ formy i skala uzależnień wśród młodzieży;
PROBLEM OSÓB STARSZYCH	<ul style="list-style-type: none"> ◆ warunki życia osób starszych;

Na podstawie wyżej wskazanych obszarów badawczych wyłonione zostały tematy badawcze, jakie powinny być zrealizowane przez Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej:

- 1. Analiza warunków życia rodzin.**
- 2. Analiza problemu przemocy w rodzinie.**
- 3. Analiza problemu ubóstwa.**
- 4. Analiza warunków życia osób niepełnosprawnych.**
- 5. Problem uzależnień.**
- 6. Przyczyny bezdomności i mechanizmy radzenia sobie z tym problemem.**
- 7. Zjawisko sieroctwa migracyjnego.**
- 8. Losy wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych.**
- 9. Analiza warunków życia dzieci w rodzinach zastępczych.**
- 10. Warunki życia osób starszych**

Tab. 3. Szczegółowy opis zadań badawczych Podlaskiego Obserwatorium Polityki Społecznej

Obszar badawczy	Metodologia	Rodzaje informacji	Odbiorcy informacji
WARUNKI ŻYCIA RODZIN	<ul style="list-style-type: none"> ✚ badanie ilościowe – bezpośrednie wywiady kwestionariuszowe z członkiem gospodarstwa domowego; ✚ badanie jakościowe – indywidualne wywiady pogłębione z reprezentantami ośrodków polityki społecznej; 	<p>Poprzez badanie ilościowe z członkami gospodarstw domowych możliwe będzie zdiagnozowanie warunków życia rodzin z województwa podlaskiego. Natomiast poprzez badanie jakościowe możliwe będzie spojrzenie na rodziny od strony instytucji, które zajmują się podstawowymi problemami w tych rodzinach.</p>	<p>Odbiorcami informacji będą wszystkie jednostki działające w obszarze polityki społecznej, a w szczególności te, których działalność zaangażowana jest w wszelką pomoc rodzinom.</p>
PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE	<ul style="list-style-type: none"> ✚ badanie ilościowe – bezpośrednie wywiady kwestionariuszowe z mieszkańcami regionu; ✚ badanie jakościowe - indywidualne wywiady pogłębione z reprezentantami ośrodków polityki społecznej, organizacjami pozarządowymi; ✚ analiza danych zastanych; 	<p>Bezpośrednie wywiady kwestionariuszowe przeprowadzone wśród społeczności, pozwolą na poznanie zjawiska przemocy z punktu widzenia „sąsiada”. Natomiast badanie jakościowe pozwoli na zdiagnozowanie problemu, od strony instytucji zajmującymi się problemami w rodzinie.</p>	<p>Odbiorcami informacji będą wszystkie jednostki działające w obszarze polityki społecznej, a w szczególności te, których działalność zaangażowana jest w wszelką pomoc rodzinom.</p>
PROBLEM UBÓSTWA	<ul style="list-style-type: none"> ✚ analiza danych zastanych; ✚ badanie ilościowe – bezpośrednie wywiady kwestionariuszowe z osobami korzystającymi z pomocy społecznej; ✚ badanie jakościowe – indywidualne wywiady pogłębione z reprezentantami instytucji zajmującymi się pomocą społeczną; 	<p>Poprzez badanie z osobami, które korzystają z pomocy społecznej możliwe będzie zdiagnozowanie poziomu ubóstwa w ujęciu lokalnym województwa podlaskiego. Dane zebrane podczas badania ilościowego, zostaną pogłębione o wyniki badania jakościowego. Wywiady pogłębione z instytucjami zajmującymi się pomocą społeczną ukażą mechanizmy radzenia sobie z problemem ubóstwa, wskażą przyczyny tegoż zjawiska i bariery wyjścia z ubóstwa.</p>	<p>Odbiorcami informacji będą wszystkie jednostki działające w obszarze polityki społecznej, a w szczególności te, których działalność zaangażowana jest w walkę z ubóstwem w województwie.</p>

Obszar badawczy	Metodologia	Rodzaje informacji	Odbiorcy informacji
WARUNKI ŻYCIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	<ul style="list-style-type: none"> ▣ badanie ilościowe – bezpośrednie wywiady kwestionariuszowe z osobami niepełnosprawnymi; ▣ badanie jakościowe – indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji, które zajmują się niepełnosprawnością; 	Celem niniejszego badania jest dogłębne zbadanie problemu osób niepełnosprawnych w województwie, któremu posłużyć mają badania ilościowe i jakościowe.	Odbiorcami informacji będą wszystkie jednostki działające w obszarze polityki społecznej, a w szczególności te, których działalność zaangażowana jest pomoc osobom niepełnosprawnym
UZALEŻNIENIA	<ul style="list-style-type: none"> ▣ badanie ilościowe – bezpośrednie wywiady kwestionariuszowe z mieszkańcami regionu w ujęciu lokalnym; ▣ badanie jakościowe - indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji które zajmują się pomocą osobom uzależnionym; 	Bezpośrednie wywiady kwestionariuszowe przeprowadzone wśród społeczności, pozwoli na poznanie zjawiska przemocy z punktu widzenia „sąsiada”. Natomiast wywiady pogłębione	Odbiorcami informacji będą wszystkie jednostki działające w obszarze polityki społecznej, a w szczególności te, których działalność zaangażowana jest pomoc osobom uzależnionym
BEZDOMNOŚĆ	<ul style="list-style-type: none"> ▣ badanie jakościowe – indywidualne wywiady pogłębione z osobami bezdomnymi oraz z przedstawicielami instytucji, które zajmują się problemem bezdomności 	Bezdomność jest zjawiskiem, które bardzo trudno zdiagnozować. W celu rozpoznania powinny zostać przeprowadzone wywiady pogłębione z osobami bezdomnymi i z pracownikami instytucji zajmującymi się tymi osobami, w celu poznania problemu z obu tych stron.	Odbiorcami informacji będą wszystkie jednostki działające w obszarze polityki społecznej, a w szczególności te, których działalność zaangażowana jest pomoc osobom bezdomnym.
SIEROCTWO MIGRACYJNE	<ul style="list-style-type: none"> ▣ badanie ilościowe - bezpośrednie wywiady kwestionariuszowe z mieszkańcami regionu; ▣ badanie jakościowe – indywidualne wywiady pogłębione z nauczycielami, pedagogami; 	Bezpośrednie wywiady kwestionariuszowe przeprowadzone wśród społeczności, pozwoli na poznanie zjawiska przemocy z punktu widzenia „sąsiada”. Natomiast wywiady pogłębione z nauczycielami bądź pedagogami szkolnymi wskażą na problemy dzieci pochodzących z takich rodzin.	Odbiorcami informacji będą wszystkie jednostki działające w obszarze polityki społecznej, a w szczególności te, których działalność zaangażowana jest w wszelką pomoc rodzinom.

Obszar badawczy	Metodologia	Rodzaje informacji	Odbiorcy informacji
LOSY WYCHOWANKÓW PLACÓWEK OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH	<ul style="list-style-type: none"> ✚ badanie ilościowe - bezpośrednie wywiady kwestionariuszowe z wychowankami placówek opiekuńczo – wychowawczych; ✚ badanie jakościowe – indywidualne wywiady pogłębione wychowawcami i dyrektorami tych placówek; 	Badanie ilościowe z wychowankami placówek opiekuńczo – wychowawczych pozwoli na poznanie ich aktualnej sytuacji i planów na przyszłość. Badanie to zostanie uzupełnione o wyniki badania jakościowego, dzięki któremu możliwe będzie ocenienie szans wychowanków na „normalne” życie z punktu widzenia wychowawców tej młodzieży.	Odbiorcami informacji będą wszystkie jednostki działające w obszarze polityki społecznej, a w szczególności te, których działalność związana jest z działaniami, mającymi na celu wychowanie młodzieży, która wychowuje się w placówkach opiekuńczo - wychowawczych
WARUNKI ŻYCIA DZIECI W RODZINACH ZASTĘPCZYCH	<ul style="list-style-type: none"> ✚ badanie jakościowe - indywidualne wywiady pogłębione z pracownikami pomocy społecznej, którzy zajmują się rodzinami zastępczymi oraz z rodzicami zastępczymi, 	Badanie przeprowadzone z pracownikami pomocy społecznej, które swą pracą związane są z rodzinami zastępczymi, ukaże nam warunki życia dzieci, które w tych rodzinach się wychowują. Wyniki tego badania porównane z odpowiedziami rodziców zastępczych pozwoli na stworzenie pełnego obrazu sytuacji dzieci, które wychowują się w tych rodzinach.	Odbiorcami informacji będą wszystkie jednostki działające w obszarze polityki społecznej, a w szczególności te, których działalność związana jest z rodzinami zastępczymi
WARUNKI ŻYCIA OSÓB STARSZYCH	<ul style="list-style-type: none"> ✚ badanie ilościowe – bezpośrednie wywiady kwestionariuszowe z osobami powyżej 55 roku życia, ✚ badanie jakościowe – indywidualne wywiady pogłębione z osobami powyżej 55 roku życia 	Badanie ilościowe i jakościowe wśród osób starszych, tj. powyżej 55 roku życia pozwoli na wielostronną diagnozę sytuacji tychże osób.	Odbiorcami informacji będą wszystkie jednostki działające w obszarze polityki społecznej, a w szczególności te, których działalność zaangażowana jest pomoc osobom starszym.

ZAŁĄCZNIKI

KWESTIONARIUSZ ANKIETY

Szanowni Państwo !

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku rozpoczął realizację projektu „Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej”. Realizacja projektu przewidziana jest do roku 2013. Głównym celem POPS jest efektywne diagnozowanie potrzeb społecznych, a jego działania mają służyć wszystkim podmiotom i instytucjom działającym w obszarze polityki społecznej.

Pierwszym zadaniem POPS jest identyfikacja potrzeb informacyjnych w celu zidentyfikowania deficytów informacyjnych oraz określenia zapotrzebowania na informacje. Zakłada się, że wyniki badań umożliwią opracowanie listy tematów badawczych z obszaru polityki społecznej. Umożliwi to realizację innych zadań Obserwatorium, takich jak prowadzenie badań, monitoringu i analiz dotyczących zjawisk społecznych na terenie województwa podlaskiego.

Uzupełnienie przez Państwa poniższej ankiety wspomaga zdiagnozowanie potrzeb społecznych i zapewni, że projekty realizowane w ramach POPS będą pomocne w Państwa pracy.

1. Proszę zaznaczyć te grupy zagrożone wykluczeniem społecznym, którymi zajmuje się instytucja przez Pana/ią reprezentowana? [proszę zaznaczyć dowolną ilość odpowiedzi]

1	Osoby bezdomne	
2	Dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym	
3	Dzieci i młodzież wychowujące się poza rodziną	
4	Rodziny wielodzietne	
5	Osoby bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	
6	Osoby długotrwale bezrobotne	
7	Osoby należące do mniejszości etnicznych i narodowych	
8	Imigranci	
9	Emigranci	
10	Niepełnosprawni	
11	Osoby przewlekle chore	
12	Osoby opuszczające zakłady karne	
13	Osoby starsze	
14	Ofiary przemocy w rodzinie	
15	Osoby samotnie wychowujące dzieci	
16	Kobiety pozostające poza rynkiem pracy	
17	Osoby uzależnione od alkoholu	
18	Osoby uzależnione od środków odurzających (innych niż alkohol)	
19	Osoby żyjące w ubóstwie	
20	Osoby chorujące psychicznie	
21	Inne, jakie?	

2. Proszę ocenić informacje dotyczące grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zostały wymienione przez Pana/nią w poprzednim pytaniu pod względem kryteriów wymienionych w tabeli, gdzie: 1 – oznacza „zdecydowanie negatywna ocena”, 2 – „raczej negatywna ocena”, 3 – „trudno powiedzieć”, 4 – „raczej pozytywna ocena”, a 5 – „zdecydowanie pozytywna ocena”.

Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym	Kryterium oceny (1 - 5)		
	jakość merytoryczna informacji	dostępność informacji	aktualność informacji
Osoby bezdomne			
Dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym			
Dzieci i młodzież wychowujące się poza rodziną			
Rodziny wielodzietne			
Osoby bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych			
Osoby długotrwale bezrobotne			
Osoby należące do mniejszości etnicznych i narodowych			
Imigranci			
Emigranci			
Niepełnosprawni			
Osoby przewlekle chore			
Osoby opuszczające zakłady karne			
Osoby starsze			
Ofiary przemocy w rodzinie			
Osoby samotnie wychowujące dzieci			
Kobiety pozostające poza rynkiem pracy			
Osoby uzależnione od alkoholu			
Osoby uzależnione od środków odurzających (innych niż alkohol)			
Osoby żyjące w ubóstwie			
Osoby chorujące psychicznie			
Inne, jakie?			

3. W realizacji jakich zadań instytucja, którą Pan/i reprezentuje, wykorzystuje informacje dotyczące grup zagrożonych wykluczeniem społecznym?

.....
.....

4. Proszę o wskazanie zagadnień, z obszaru problemów społecznych w województwie podlaskim, które Pana/i zdaniem są nierozpoznane lub występują w nich luki informacyjne. Proszę podać przyczyny tych niedoborów.

	Obszary tematyczne	Przyczyny niedoboru informacji
1		
2		
3		
4		
5		

5. Proszę określić przyczyny trudności w dostępie do informacji o grupach zagrożonych wykluczeniem społecznym potrzebnych do realizacji zadań w instytucji, którą Pan/i reprezentuje. [proszę zaznaczyć te grupy w stosunku do których występują trudności w dostępie do informacji oraz wpisać znak X przy konkretnych przypadkach].

Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym		Przyczyny trudności w dostępie do informacji					inne przyczyny
		formalno- prawne przeszkody w dostępności	nieformalne przeszkody w dostępności	odpłatność za korzystanie z informacji	problemy z identyfikacją źródeł informacji	trudności z interpretacją danych	
1	Osoby bezdomne						
2	Dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym						
3	Dzieci i młodzież wychowujące się poza rodziną						
4	Rodziny wielodzietne						
5	Osoby bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych						
6	Osoby długotrwale bezrobotne						
7	Osoby należące do mniejszości etnicznych i narodowych						
8	Imigranci						
9	Emigranci						
10	Niepełnosprawni						
11	Osoby przewlekle chore						
12	Osoby opuszczające zakłady karne						
13	Osoby starsze						
14	Ofiary przemocy w rodzinie						

15	Osoby samotnie wychowujące dzieci						
16	Kobiety pozostające poza rynkiem pracy						
17	Osoby uzależnione od alkoholu						
18	Osoby uzależnione od środków odurzających (innych niż alkohol)						
19	Osoby żyjące w ubóstwie						
20	Osoby chorujące psychicznie						
21	Inne, jakie?						

6. Proszę wskazać problemy społeczne, które Pana/i zdaniem nie zostały dotychczas wystarczająco zdiagnozowane:

a) **„stare problemy społeczne”** (czyli te, które występują od dawna)

1	
2	
3	
4	
5	

b) **„nowe problemy społeczne”** (czyli te, które dopiero się pojawiły)

1	
2	
3	
4	
5	

7. Proszę wskazać te problemy społeczne, w stosunku do których konieczny, Pana/i zdaniem, jest monitoring?

.....
.....

8. Proszę wskazać jaki problem społeczny wymaga najpilniejszego rozpoznania? Proszę uzasadnić swoją odpowiedź.

.....
.....

9. Proszę wskazać preferowaną formę udostępniania informacji z zakresu problematyki społecznej:

1	szkolenia	
2	konferencje	
3	raporty z badań zawierające analizę i interpretacje wyników wydawane w formie drukowanej	
4	raporty z badań zawierające analizę i interpretacje wyników publikowane na stronie internetowej	
5	tabelaryczne zestawienia statystyczne w formie drukowanej	
6	tabelaryczne zestawienia statystyczne publikowane na stronie internetowej	
7	graficzne zestawienia statystyczne w formie drukowanej	
8	graficzne zestawienia statystyczne publikowane na stronie internetowej	
9	inna forma, jaka?	

10. Proszę podać Pana/i propozycje dotyczące zakresów tematycznych z obszaru pomocy i integracji społecznej, do objęcia ich badaniami i analizami.

.....
.....

11. Z jakimi partnerami kontaktował/a się Pan/i w celu zdobycia konkretnej informacji (proszę podać typ instytucji i charakter kontaktu)?

.....
.....

12. Jak Pan/i ocenia współpracę z tymi partnerami?

1	zdecydowanie dobrze
2	raczej dobrze
3	raczej źle
4	zdecydowanie źle
5	nie wiem, trudno powiedzieć

13. Czy według Pana/i można w jakiś sposób usprawnić mechanizmy przepływu i wymiany informacji pomiędzy instytucjami?

1	Tak. Można by
2	Nie, ponieważ

METRYCZKA

Pełna nazwa jednostki	
miejsowość	
dane i kontakt do osoby wypełniającej formularz:	
nazwisko i imię	
numer telefonu	

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

 Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego

1. Wstęp – ok. 10 min.

- przedstawienie się prowadzących, powitanie uczestników, krótkie wyjaśnienie celu spotkania i jego roli w ramach całego przedsięwzięcia badawczego,
- prezentacja zasad uczestnictwa w spotkaniu, informacja o nagrywaniu, zapewnienie o poufałości przekazywanych informacji,
- informacja o sposobie wykorzystania wyników,
 - wyjaśnienie zagadnień związanych z problematyką w celu lepszego zrozumienia tematu.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku rozpoczął realizację projektu „Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej”. Realizacja projektu przewidziana jest do roku 2013. Głównym celem Obserwatorium jest efektywne diagnozowanie potrzeb społecznych, a jego działania mają służyć wszystkim podmiotom i instytucjom działającym w obszarze polityki społecznej.

Pierwszym zadaniem Obserwatorium jest identyfikacja potrzeb informacyjnych w celu zidentyfikowania deficytów informacyjnych oraz określenia zapotrzebowania na informacje. Zakłada się, że wyniki badań zarówno tych dzisiejszych, jak i wcześniej przeprowadzonych badań ankietowych, pomogą w opracowaniu listy tematów badawczych z obszaru polityki społecznej. Umożliwi to realizację innych zadań Obserwatorium, takich jak prowadzenie badań, monitoringu i analiz dotyczących zjawisk społecznych na terenie województwa podlaskiego.

Państwa udział w niniejszym badaniu wspomogą zdiagnozowanie potrzeb społecznych i zapewni, że projekty realizowane w ramach POPS będą pomocne w Państwa pracy.

1. Czy możecie Państwo wskazać zagadnienia dotyczące polityki społecznej w regionie, które według Państwa opinii są nierozpoznawalne lub występują w nich niedobory informacyjne?
 - Jakie informacje są najbardziej przydatne w celu realizacji zadań, jakie realizuje Państwa instytucja?
 - Jakie informacje będą Państwu potrzebne w ciągu najbliższego roku?
2. Z jakich informacji korzystają Państwo w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych?
 - Jak oceniacie Państwo jakość dostępnych informacji?
 - Czy te dane są Państwa zdaniem opracowywane w sposób rzetelny?
 - Z jakich instytucji pozyskiwane są te dane?
 - Jak oceniacie Państwo dostępność tych danych?

[proszę podać uczestnikom badania karty, które zawierają obszary tematyczne badań jakie mogłoby prowadzić Obserwatorium]

3. Zaprezentowana Państwu lista, zawiera obszary tematyczne badań, które zgodnie z wynikami badania ilościowego, powinny być prowadzone przez Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej. Czy mogą Państwo wskazać, które z nich wiążą się z zadaniami realizowanymi przez Państwa instytucje i które są wykorzystywane przez Państwo dla realizacji zadań?
 - Jak duże znaczenie z punktu widzenia zadań Państwa instytucji mają informacje we wskazanych obszarach? Proszę wskazać te najważniejsze i te najmniej ważne z punktu widzenia działalności instytucji, którą Państwo reprezentują.
4. Jakie według Państwa powinny być priorytety Podlaskiego Obserwatorium Polityki Społecznej? Jakie badania i analizy powinno prowadzić Obserwatorium? Które z nich są najbardziej istotne z punktu widzenia działalności instytucji, którą Państwo reprezentują?
5. Jak oceniają Państwo mechanizmy wymiany informacji i współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na szczeblu regionalnym?
 - Na jakie problemy napotykają Państwo/Państwa współpracownicy, próbując dotrzeć do potrzebnych informacji? Jak można by te problemy rozwiązać?
 - Wyobraźcie sobie Państwo, że powstaje system zarządzania zasobami informacyjnymi, który w swych zasobach będzie posiadał potrzebne Państwu dane. Jak wyobrażają sobie Państwo działanie takiego systemu?
 - Czy uważają Państwo, że utworzenie w ramach Obserwatorium regionalnej biblioteki zasobów informacyjnych, która będzie umożliwiać gromadzenie i bezpośrednie udostępnianie zasobów informacyjnych online, może stanowić odpowiedź na pojawiające się problemy informacyjne?
 - Czy byłaby taka możliwość, że instytucje które Państwo reprezentujecie, mogłyby udostępniać gromadzone na własną rękę informacje, bezpośrednio w tej bibliotece?

Podziękowania z udział w rozmowie

KARTA RESPONENTA

- ◆ zjawisko przemocy w rodzinie
- ◆ ofiary przemocy w rodzinie

-
- ◆ bezrobocie i związane z nim zagrożenie wykluczeniem społecznym
 - ◆ bezrobocie kobiet

-
- ◆ niepełnosprawność
 - ◆ osoby niepełnosprawne na rynku pracy

-
- ◆ ubóstwo

-
- ◆ alkoholizm
 - ◆ nadużywanie alkoholu wśród młodzieży

-
- ◆ bezdomność

-
- ◆ nadużywanie środków odurzających
 - ◆ uzależnienie od środków odurzających
 - ◆ nadużywanie środków odurzających wśród młodzieży

-
- ◆ osoby chore, w tym chore psychiczne

-
- ◆ osoby samotne

-
- ◆ osoby starsze
-

 Lista instytucji, które wzięły udział w badaniu
--

1	Podlaski Urząd Wojewódzki - Oddział Programów Pomocy Społecznej	Białystok
2	Podlaski Urząd Wojewódzki - Oddział Służb Zatrudnienia	Białystok
3	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	Białystok
4	Urząd Miejski w Białymstoku - Departament Spraw Społecznych	Białystok
5	Wojewódzki Urząd Pracy	Białystok
6	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej - Dział Polityki Społecznej	Białystok
7	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej - Obserwatorium Integracji Społecznej	Białystok
8	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Wysokie Mazowieckie
9	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Augustów
10	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Kolno
11	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Mońki
12	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Bielsk Podlaski
13	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Hajnówka
14	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Sokółka
15	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Siemiatycze
16	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Sejny
17	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Białystok
18	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Łomża
19	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Grajewo
20	Ośrodek Pomocy Społecznej	Jedwabne
21	Ośrodek Pomocy Społecznej	Szumowo
22	Ośrodek Pomocy Społecznej	Ciechanowiec
23	Ośrodek Pomocy Społecznej	Goniądz
24	Ośrodek Pomocy Społecznej	Kobylin-Borzymy
25	Ośrodek Pomocy Społecznej	Nowogród
26	Ośrodek Pomocy Społecznej	Stawiski
27	Ośrodek Pomocy Społecznej	Rutki
28	Ośrodek Pomocy Społecznej	Wizna
29	Ośrodek Pomocy Społecznej	Grabowo
30	Ośrodek Pomocy Społecznej	Zawady
31	Ośrodek Pomocy Społecznej	Sokółka
32	Ośrodek Pomocy Społecznej	Szczuczyn
33	Ośrodek Pomocy Społecznej	Nowe Piekuty
34	Ośrodek Pomocy Społecznej	Szepietowo
35	Ośrodek Pomocy Społecznej	Piątnica

36	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Czarna Białostocka
37	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Michałowo
38	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Tykocin
39	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Drohiczyn
40	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Suraż

41	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	Białystok
42	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Grajewo
43	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Dąbrowa Białostocka
44	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Knyszyn
45	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Suwałki
46	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Augustów
47	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Hajnówka
48	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Bielsk Podlaski
49	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Łomża
50	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Siemiatycze
51	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Zambrów
52	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Łapy
53	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Kleszczele
54	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Sejny
55	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Supraśl
56	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Kolno

57	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Juchnowiec Kościelny
58	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Poświętne
59	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Puńsk
60	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Jeleniewo
61	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Dobrzyniewo Duże
62	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Wąsosz
63	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Filipów
64	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Czyże
65	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Szypłiszki
66	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Sztabin
67	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Jaświły
68	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Narew
69	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Turośń Kościelna
70	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Augustów
71	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Czeremcha
72	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Dziadkowice
73	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Giby
74	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Hajnówka
75	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Grodzisk
76	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Janów
77	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Klukowo

78	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Mielnik
79	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Miastkowo
80	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Narewka
81	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Bakałarzewo
82	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Nowy Dwór
83	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Nowinka
84	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Orla
85	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Piątnica
86	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Raczki
87	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Płaska
88	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Grajewo
89	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Przerośl
90	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Krasnopol
91	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Wiżajny
92	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Szudziałowo
93	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Bielsk Podlaski
94	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Czyżew Osada
95	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Kolno
96	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Rudka
97	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Sokoły
98	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Wysokie Mazowieckie
99	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Bargłów Kościelny
100	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Mały Płock
101	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Łomża
102	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Jasionówka
103	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Przytuły
104	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Suwałki
105	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Wyszki
106	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Sejny
107	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Boćki
108	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Białowieża
109	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Księżyno
110	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Gródek
111	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Krypno Kościelne
112	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Radziłów
113	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Bakałarzewo
114	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Perlejewo
115	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Korycin
116	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Zbójna
117	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Milejczyce
118	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Śniadowo
119	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Rutka-Tartak
120	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Kulesze Kościelne
121	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Nurzec Stacja

122	Augustowskie Stowarzyszenie Abstynentów Klub Tęcza	Augustów
123	Białostocki Oddział Polskiego Towarzystwa Dysleksji	Białystok
124	Białostockie Stowarzyszenie Klubów Abstynentów Krokus	Białystok
125	Biuro Informacji dla Migrantów i Uchodźców	Białystok
126	Bractwo Młodzieży Prawosławnej Parafii Białostocko-Gdańskiej	Białystok
127	Caritas Archidiecezji Białostockiej	Białystok
128	Centrum Interwencji Kryzysowej przy Parafii Najświętszego Serca Jezusowego	Suwałki
129	Centrum Pomocy Migrantom i Uchodźcom Caritas Diecezji Białostockiej	Białystok
130	Eleos Prawosławny Ośrodek Miłosierdzia	Białystok
131	Fundacja Dom	Białystok
132	Fundacja na Rzecz Pomocy Dzieciom z Grodzieńszczyzny	Białystok
133	Fundacja na Rzecz Pomocy Penitencjalnej „Szansa”	Białystok
134	Fundacja Sokólski Fundusz Lokalny	Sokółka
135	Hospicjum pw. Św. Ducha	Łomża
136	Katolickie Stowarzyszenie Służby Dzieciom	Suwałki
137	Katolickie Towarzystwo Służby Dzieciom	Augustów
138	Klub „Amazonka”	Bielsk Podlaski
139	Klub Abstynentów Filar	Suwałki
140	Klub Rodzin Abstynenckich „Łabędź”	Wysokie Mazowieckie
141	Koło Terenowe PZN	Sokółka
142	Podlaskie Centrum Pomocy Bliźniemu Markot	Garbas
143	Podlaskie Stowarzyszenie Diabetyków	Białystok
144	Podlaskie Stowarzyszenie Mniej Sprawni	Białystok
145	Podlaskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z Porażeniem Mózgowym „Jasny Cel”	Białystok
146	Podlaskie Stowarzyszenie Sportowe Osób Niepełnosprawnych „Start”	Białystok
147	Polski Czerwony Krzyż Podlaski	Białystok
148	Polski Czerwony Krzyż Podlaski Zarząd Okręgowy	Białystok
149	Polski Komitet Pomocy Społecznej	Łomża
150	Polski Komitet Pomocy Społecznej	Białystok
151	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy	Augustów
152	Polski Związek Głuchych	Białystok
153	Polski Związek Niewidomych –Koło Terenowe	Zambrów
154	Polski Związek Niewidomych Koło w Augustowie	Augustów
155	Polskie Stowarzyszenie Ludzi Cierpiących na Padaczkę	Białystok
156	Polskie Stowarzyszenie Pedagogów Animatorów „Klanza”	Białystok
157	Polskie Towarzystwo Opieki nad Chorymi ze Stomią POL-ILKO	Białystok
158	Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem	Białystok
159	Społeczna Organizacja Przyjaciół Dzieci „Przystań”	Suwałki
160	Społeczna Organizacja Przyjaciół Dzieci Przyszań	Augustów
161	Społeczno-Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym Niepełnosprawnym EDUKATOR	Łomża
162	Stacja Opieki Caritas	Sokółka
163	Stowarzyszenia Pomocy Osobom Niepełnosprawnym	Bielsk Podlaski

164	Stowarzyszenie „Być razem”	Hajnówka
165	Stowarzyszenie Chorych na Choroby Reumatyczne	Białystok
166	Stowarzyszenie do Walki z Rakiem	Białystok
167	Stowarzyszenie Droga	Białystok
168	Stowarzyszenie Działań Społecznych Kontrast	Białystok
169	Stowarzyszenie Edukacji Kulturalnej „Widok”	Białystok
170	Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych	Augustów
171	Stowarzyszenie Kobiet z Problemami Onkologicznymi	Łomża
172	Stowarzyszenie Kolen Świat im. prof. Z. Religi	Białystok
173	Stowarzyszenie Kontakt Miast "Białystok-Eindhoven"	Białystok
174	Stowarzyszenie Ku Dobrej Nadziei	Białystok
175	Stowarzyszenie Litwinów w Polsce	Sejny
176	Stowarzyszenie na Rzecz Aktywizacji Młodzieży Niepełnosprawnej Intelktualnie Aditus	Białystok
177	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Natura”	Ciechanowiec
178	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Radość Życia”	Dąbrowa Białostocka
179	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Bratek	Wysokie Mazowieckie
180	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Potrzebujących Pomocy „Blżej Ciebie”	Wysokie Mazowieckie
181	Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Społecznej	Augustów
182	Stowarzyszenie na Rzecz Rehabilitacji Psychiatrycznej Klub „Przystań”	Białystok
183	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społecznego i Wyrównywania Szans Sokrates	Białystok
184	Stowarzyszenie Obrony Praw Dziecka Młodzieży i Rodzin tel. Zaufania dla dzieci	Białystok
185	Stowarzyszenie Penitencjalne Patronat	Białystok
186	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Przyjaciele”	Białystok
187	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski	Suwałki
188	Stowarzyszenie Pomocy Osobom Samotnym i Samotnym Niepełnosprawnym Nadzieja	Białystok
189	Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Chorobą Alzheimera	Białystok
190	Stowarzyszenie Rodzice Dzieciom Specjalnej Troski	Piątnica Poduchowna
191	Stowarzyszenie Rodzin Katolickich	Łapy
192	Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku	Suwałki
193	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych na Rzecz Osób Niepełnosprawnych	Grajewo
194	Stowarzyszenie Wspierania Poradnictwa Obywatelskiego	Łomża
195	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci	Łomża
196	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci/Środowiskowe Ognisko Wychowawcze	Suwałki
197	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci/Zarząd Wojewódzki Krajowy Komitet Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych Ruchowo	Białystok
198	Towarzystwo Przyjaciół Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego	Suwałki
199	Zarząd Rejonowy PCK	Zambrów
200	Zespół terapeutyczno-opiekuńczy w Domu Pomocy Społecznej Dla Osób Starszych	Łomża
201	Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych	Jabłoń Jankowce

 Spis tabel i wykresów

Tab. 1. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w pracy badanych instytucji.....	23
Tab. 2. Jak Pan/i ocenia współpracę z tymi partnerami?	48
Tab. 3. Szczegółowy opis zadań badawczych Podlaskiego Obserwatorium Polityki Społecznej	61
Rys. 1. Proszę zaznaczyć te grupy zagrożone wykluczeniem społecznym, którymi zajmuje się instytucja przez Pana/ią reprezentowana?.....	22
Rys. 2. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w pracy OPS, N=106.	24
Rys. 3. Grupy zagrożone bezrobociem w pracy NGO, N=76	25
Rys. 4. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w pracy PCPR, N=12.....	26
Rys. 5. Ocena jakości merytorycznej informacji.....	27
Rys. 6. Ocena dostępności informacji.	28
Rys. 7. Ocena aktualności dostępnych informacji.....	28
Rys. 8. Formalno-prawne przeszkody w dostępie do informacji.....	30
Rys. 9. Nieformalne przeszkody w dostępie do informacji.....	31
Rys. 10. Odpłatność za korzystanie z informacji.....	32
Rys. 11. Problemy z identyfikacją źródeł informacji.....	33
Rys. 12. Trudności z interpretacją danych.	34
Rys. 13. W realizacji jakich zadań, jednostki pomocy społecznej wykorzystują informacje dotyczące grup zagrożonych wykluczeniem społecznym?	35
Rys. 14. W realizacji jakich zadań, organizacje pozarządowe wykorzystują informacje dotyczące grup zagrożonych wykluczeniem społecznym?.....	35
Rys. 15. Proszę podać Pana/i propozycje dotyczące zakresów tematycznych z obszaru pomocy i integracji społecznej, do objęcia ich badaniami i analizami.	36
Rys. 16. Proszę o wskazanie zagadnień, z obszaru problemów społecznych w województwie podlaskim, które Pana/i zdaniem są nierozpoznane lub występują w nich luki informacyjne.....	37
Rys. 17. Przyczyny niedoboru informacji o niepełnosprawności.....	38
Rys. 18. Przyczyny niedoboru informacji o przemoc w rodzinie.	38
Rys. 19. Przyczyny niedoboru informacji o bezdomności.....	39
Rys. 20. Przyczyny niedoboru informacji o alkoholizmie.	39
Rys. 21. Przyczyny niedoboru informacji o chorobach psychicznych.....	39
Rys. 22. Przyczyny niedoboru informacji o bezrobociu.....	40
Rys. 23. Przyczyny niedoboru informacji o dzieciach i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym.....	40
Rys. 24. Przyczyny niedoboru informacji o narkomanii.....	41
Rys. 25. Niezdiagnozowane stare problemy społeczne.....	42

Rys. 26. Niezdiagnozowane nowe problemy społeczne.....	43
Rys. 27. Proszę wskazać te problemy społeczne, w stosunku do których konieczny, Pana/i zdaniem, jest monitoring?	44
Rys. 28. Proszę wskazać, jaki problem społeczny wymaga najpilniejszego rozpoznania?.....	46
Rys. 29. Preferowane formy udostępniania informacji z zakresu problematyki społecznej.....	47
Rys. 30. Z jakimi partnerami kontaktował/a się Pan/i w celu zdobycia konkretnej informacji?.....	48
Rys. 31. Czy według Pana/i można w jakiś sposób usprawnić mechanizmy przepływu i wymiany informacji pomiędzy instytucjami – TAK.....	49